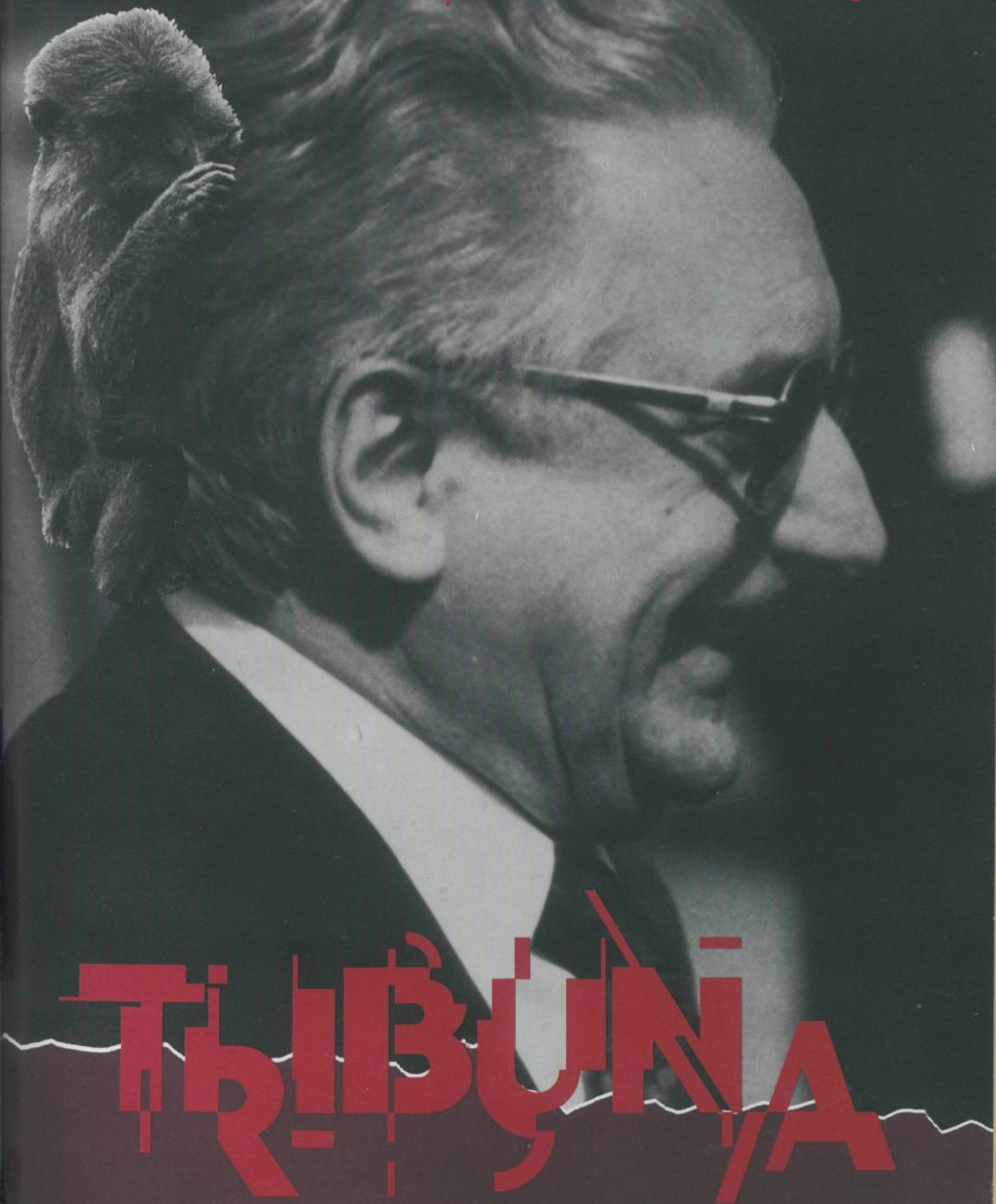

11. november 1991 / št. 17 cena 35 SLT

TRIBUNA

JAYNE
MANSFIELD

TRIBUNA
SF3-3M2

KAZALO

PEPIJEVI
OSTRŽKI

Evropski volkovi lajajo, srbska karavana gre dalje. Volk ostaja sit, koza pa je vse bolj razmrcvarjena. Vonj krvi pa volkove očitno samo spodbuja. Haag pač ni Canossa, ker častitljivi angleški lord še zdaleč ni Gregor VII., Milošević pa je še manj podoben Henriku IV. V trenutku, ko to pišem, Evropa še zmeraj upira prst v nebo namesto v krivca. Ponovno združena guslarska dvojica je evropske kravatarje še enkrat pretentala in si izborila novi time-out za izvirno varianto leskovačke mučkalice, za katero so Slobini balkanski kuharji vrhunski strokovnjaki. Kolo se torej še naprej vrti v prazno, medtem ko tanki še vedno zadevajo v polno. Vukovar vse manj spominja na Stalingrad in doživlja žalostno usodo Guernice. Kar pa se z Guernico začne, se lahko s Francem konča. Še posebej, če golobi (?) Jastrebu spodrežejo krila.

Medtem pa se Slovenci veselimo skorajšnjega priznanja kot otrok, ki mu od daleč pokažemo liziko. Čeprav je lizika še skrbno zavita v prozoren papir, se oblizujemo in zahvaljujemo mami, ki je tako prijazna do svojega neboljčiča. Liderji pa se vse bolj tepežkajo, da bi si na ta način zagotovili »pool-position« pred začetkom volilne dirke. Dovoljeni so vsi prijemi, pri tem pa so nizki večkrat udarec v prazno, saj se zdi, da Slovenci še vedno nimamo .jc. Ja, paradoksalno, a vendarle resnično ima jih ženska. Pa ne katerakoli, pač pa prva dama slovenskega (jecljajočega) novinarstva. Končno se je odločila za napad na lastno hišo. Če vest preveč peče, očitno nikoli ni prepozno. Ali pa je morda zaslutila, da prihajajo novi (stari) vetrovi? Sicer pa to ni pomembno.

Vsaka cesar se takoj po prihodu na oblast odene v nova oblačila. Pravljica je sicer poučna, a jo moramo vendarle jemati »cum grano salis«. Nekdo lahko pokaže več, drugi manj. Predstavljajte si, da bi Slovenijo res vodila mojstra Pe(terle) in Pi(ntar). Collodi bi se obračal v grobu, dva milijona Ostržkov pa bi se čudilo, zakaj imajo čedalje daljši nos.

Sicer pa, Guernica ni le mesto v Baskiji ali Picassojeva slika, lahko je tudi kruta resničnost. Danes na Hrvaškem, jutri v ... So zato res vedno potrebne bombe?

Simon Bizjak

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. ♥ Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. ♥ Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel.: (061)319-496; telefax: (061)319-448. V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. ♥ V.d. glavnega urednika: Samo Amon. ♥ V.d. odgovornega urednika: Simon Bizjak. ♥ Lektorica: Nives Klinc. ♥ Cena: 35 SLT. ♥ Publikacija je obdavčena po 10. alineji 1. točke ter številke 8 Zakona o začasnih ukrepih o davku od prometa proizvodov in storitev (Uradni list SFRJ, št. 4/91). ♥ Naslednja številka izide 25. novembra 1991.

V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje z indeksom kupijo Tribuno po ceni 7 SLT.

4 Intervju:
Zmago Jelinčič6 Retrospektiva
slovenske
prihodnosti8 Vstop
nezaposlenim
dovoljen11 Gospodarji se
menjajo, objekti
ostanejo12 Slovenski
častniki13 Rdeče-črna
Slovenija18 Od Camp Davida
do Madrida

20 Osimo danes

26 Socialno-
ekonomski
položaj študentov

32 Kako obogateti

33 Film

38 Teater

40 Literatura

43 Gary Gray

44 Detektivke

47 Nagradna
križanka

IZJAVA IZVRŠILNEGA ODBORA MLADIH KRŠČANSKIH DEMOKRATOV OB SPREJEMU NOVE USTAVE

Mladi krščanski demokrati se zavedamo, da je eden bistvenih pogojev nove kvalitete notranjega demokratičnega razvoja ter verodostojnosti in učinkovitosti Slovenije v stikih s tujino sprejem nove demokratične ustave. Zavzemamo se za to, da ustava kot skupek temeljnega in bistvenega za izpeljavo modernega zakonodajno pravnega sistema v celoti ustreza standardom zahodnega svobodnega sveta in da vsebuje tisto in samo tisto, kar brez zadržkov podpira velika večina državljanov Republike Slovenije. Ustava je dokument, ki terja kar najvišjo stopnjo konsenzualnosti znotraj naroda oziroma državljanov Republike.

Politična izsiljevanja z namero vključitve tako imenovane »pravice do splava« kot ustavne kategorije, uvrščena v sklop temeljnih človekovih pravic in svoboščin, daleč izstopajo iz okvirov konsenzualno dogovorljivega in sprejemljivega za slovenske Mlade krščanske demokrate.

Opozarjamo, da mednarodni dokumenti o temeljnih človekovih pravicah in svoboščinah ne omenjajo pravice do splava in da večina tistih mednarodnih dokumentov, ki o splavu spregovorijo, ta pojav opredeli kot družbeno in moralno zlo in skuša najti poti za njegovo vsaj postopno odpravljanje.

Mladi krščanski demokrati tudi ugotavljajo, da ne obstaja niti ena država v demokratičnem svetu, ki bi v ustavo zapisala »pravico do splava«. Splav je izključno zakonska kategorija, v zakonih tolerirana ali pa bolj ali manj restriktivno obravnavana. Država, ki bi splav postavila v ustavo in to med temeljne človekove pravice in svoboščine, splav torej razglasila za splošno družbeno vrednoto, bi se s tem avtomatično izključila iz civiliziranega sveta.

Mladi krščanski demokrati bomo, zavedujoč se, da je najmanj neokusno v novih razmerah izsiljevati z radikalno levičarskimi ideološkimi opredelitvami kot splošno sprejemljivi in zavezujoči za celotno demokratično Slovenijo in v obrambo temeljnih načel svobodnega civiliziranega sveta, naredili vse, da Slovenija ne bo vnovič žrtev neodgovornega eksperimentiranja in da bo splav v skladu z zahodnimi standardi ostal neustavna kategorija. Pozivamo slovensko javnost in demokratično izvoljene poslance slovenskega parlamenta, naj nas v teh častnih prizadevanjih polno podprejo.

Izvršilni odbor
Mladih krščanskih demokratov

Spoštovani g. glavni urednik!

Delavci Študentskega centra smo ogorčeni nad izjavami g. direktorice Ksenije Preželj, ki so bile objavljene v vašem časopisu, in prosimo, da objavite tudi naš odgovor.

Vse navedbe g. Prežljeve so propagandna in kažejo na dejstvo, da želi svojo nesposobnost in nezadovoljstvo študentov pripisati zlobnim delavcem, ki so po njenih besedah neizobraženi in na zelo nizkem nivoju. Nizek nivo pa ustvarja g. Prežljeva sama. Mislimo, da je to še ena med zvijačami g. Prežljeve, ki sebe tokrat želi predstaviti kot žrtev. Žrtve smo v resnici študentje in delavci, ker z nami počne vse, kar se ji zazdi.

Pohvalila se je, da je za več kot 50 odstotkov zmanjšala število zaposlenih v Študentskem centru, ni pa povedala, da je hkrati pripeljala v Študentski center svoje prijatelje. Vsem je priskrbela vodilna delovna mesta, čeprav so nesposobni za opravljanje le-teh.

To je eden od razlogov, da so študentje nezadovoljni. G. Prežljevo podpirajo samo člani delavske konference študentov, katerih funkcija ni plačana. Kaj pa ostali? Za vse svoje spodrsrljaje bi rada prevalila krivdo na neizobražene delavce, da se ji maščujejo.

To ni res, čeprav imamo pomisleke glede njene strokovnosti in izobraženosti. Ko je »odhajala« z dela iz Občine Center ni imela niti višješolske izobrazbe. Po šestih mesecih pa naj bi imela visokošolsko izobrazbo. Toda tudi tako neizobraženi, kot smo mi, temu ne bomo nasedli.

Upamo, da bo naša vlada in Univerzitetni svet postavil za direktorja strokovno osebo, ki bo zahtevala, da delamo in se izobražujemo, in se ne bo nad nami izživljala.

Delavci
Študentskega centra
Ljubljana

Opomba uredništva:

Sodelavec Tribune je bil slučajno prisoten na podelitvah visokošolskih diplom Univerze v Ljubljani, ko jo je prejela tudi g. Preželj. Toliko o »izobraženosti«.

PARADIGME NAŠEGA SODELOVANJA

Pod naslovom SEJA ŠTUDENTSKEGA PARLAMENTA sem prebrala, kaj ta od mene zahteva. Moram reči, da do danes nisem dobila nobenega tovrstnega zahtevka, kar pomeni, da piscu prispevka ni čisto jasno, kdo komu naroča oziroma zahteva, pa jo vseeno začini še z majhno dozo grožnje bojkota stanarin.

Vse tovrstne zahteve študentskega parlamenta so lahko usmerjene samo na organ upravljanja Centra, kjer ima ŠOU dvoje predstavniških mest. V pojasnilo: predstavnica študentske vlade je zadevo korektno in obrazloženo prenesla na zadnjo sejo.

Zaradi objektivnosti obveščanja in dolge ljubezni prosim za malo bolj natančno poročanje.

Lepo pozdravljeni!

Direktorica ŠC
Ksenija Preželj

Uredništvu Tribune!

1. Vsebina revije intelektualno, iz vidika neodvisnega spremljevalca dogajanj v Sloveniji in tudi iz etičnega vidika, postaja vedno boljša. Postaja upoštevanja vreden konkurent drugim revijam in časopisom s svojimi političnimi in kulturnimi informacijami. Kljub temu se sprašujem dvoje: 1. ali to ustreza vlogi študentskega časopisa in 2. ali lahko s tem konceptom trajno in uspešno konkurira revijam in publikacijam, ki imajo za to vlogo več finančnih sredstev in več profesionalnega kadra. Tribuna lahko nadaljuje in pogloblja la koncept, toda ali lahko ostane še študentski časopis?

2. V št. 16/91, ki obsega 48 strani je le 5 strani, posvečenih neposredno študentskim problemom (2 strani Igorja Lukšiča, 3 strani Infofaksa in ena stran Do you speak English). Tudi te strani se posvečajo v glavnem internim organizacijskim in podobnim problemom, ne pa splošnim in posebnim problemom, ki zadevajo študentsko populacijo in bi zanimali tudi tiste, ki z njo tako ali drugače živijo (profesorje in druge strokovne uslužbence univerze, diplomante, ki so organizirani v strokovnih društvih, štipenditorje študentov, študente ob delu, šole, ki pošiljajo dijake na Univerzo oziroma na druge postsekundarne visokošolske institucije (katerih bo morda vedno več zunaj Univerze). Naj navedem nekatere teh problemov: predstavitev in kritična ocena visokošolskih programov in njihovega izvajanja, osip in podaljševanje študija, možnosti zaposlovanja diplomantov, materialne in stanovanjske razmere študentov, kritična analiza (ne)prizadevanj za reformo Univerze, politika države in družbe do visokošolskega izobraževanja in visokošolskih institucij itd. Kako da ti problemi ne bi bili skrajno kritični za študente, pa tudi za slovensko celotno družbo!

3. Prepričan sem, če bi Tribuna ustrezno obravnavala probleme, navedene v prejšnji točki (npr. v dveh tretjinah vsebine časopisa), bi lahko povečala razširjenost ne le med študenti ljubljanske Univerze, ampak tudi med drugimi, ki spremljajo in se zanimajo za razvoj visokega šolstva. Ker tudi mariborska Katedra ne izpolnjuje vloge pravega študentskega časopisa, bi lahko Tribuna razširila obravnavane probleme tudi na mariborsko Univerzo pa tudi na postsekundarno izobraževanje zunaj univerze. Tribuna bi lahko obravnavala vsak posamezni visokošolski program v informativne, kritične in razvojne namene. O vsakem programu bi lahko dali svoje mnenje en profesor izmed ustvarjalcev programa, en kompetenten

strokovnjak (profesor), ki kritično gleda na ta program, en študent, ki poslušata ta program, in eden, ki je že absolviral ta program. Osebo bi bil pripravljen angažirati profesorje skupaj s kolegi, ki so sodelovali pri raziskovanju razvoja visokega šolstva in tudi sam napisati nekaj kratkih analiz (največ dve tipkani strani za en program).

4. Predlagam tudi bolj organizirano razširjanje in prodajo Tribune. Na vsaki fakulteti in drugi šoli, pri strokovnih društvih ipd. naj bi študentska organizacija (oziroma odbor strokovnega društva) določil enega študenta (člana društva), odgovornega za propagando in razširjanje Tribune. Mislim, da je to možno in bi bilo uspešno, če bi se Tribuna v resnici posvetila študentskim problemom in razvoju visokega šolstva. Sicer pa lahko poskusite dati eni številki (ki pa jo je treba dobro pripraviti) predlagani profil in analizirati sprejem na Univerzi in v javnosti. Morda bi tako zasnovana revija dobila tudi dotacijo od republiškega ministrstva za izobraževanje (toda prej bi morala pokazati tak profil). Nekaj izkušenj z revijami imam. Ko sem bil urednik Moderne organizacije (sedaj revija Organizacija in kadri), smo v dveh letih pridobili cca. 5.000 naročnikov, kar se sliši neverjetno.

Lep pozdrav!

prof. dr. Mitja Kamušič

Med prejetimi pravnimi rešitvami 16. nagradne križanke so bili izžrebani:

1. Alenka KRISTL, Trujaško naselje 5, 61330 Kočevje;
2. Jože RANZINGER, Gladež 24, 61411 Izlake;
3. Jacqueline STERŽAJ, Prešernova 19/a, 69240 Ljutomer.

Cestitamo!

Knjižno nagrado založbe EMONICA pošljemo po pošti!

Sporočilo srbskim in hrvaškim oporečnikom na srečanju v Amsterdamu
12. oktobra 1991

Prijatelj!

Pozdravljam vas v imenu organizacije War Resisters International, ki ima svoje člane v 40 državah in vsi so se zaobljubili, da ne bodo podpirali nobene vojne.

Zavedamo se, da ste se morali

marsičemu odreči, s tem ko ste zavrnilo vojskovanje, da ste soočeni z bolečino, ko ste zapustili svoje domove in bližnje, da ste z njimi gotovo neprestano v mislih in skrbeh, zavedamo se težav in stisk, ki ste jim izpostavljeni. Prav tako se zavedamo, da je ugovor vesti v vaših okoljih nov fenomen, s katerim se okolje ne more sprizniti. Verjetno so vas imenovali bojazljivci, a mi se zavedamo, da je vaša odločitev zahtevala veliko poguma.

Izražamo vam polno podporo iz našega občutka za človečnost. A hkrati nam pomenite tudi simbol za upanje na mir. Proces miru in varnosti je odvisen od ljudi, ki delujejo po svoji vesti, iz lojalnosti do svojih vrednot, ki narekujejo odprtost do dialoga, in ne iz lojalnosti do političnih vodstev, katerih moč sloni na podpihovanju antagonizmov.

Ko se konflikt povečuje, so nekateri med vami gotovo v dvomih o pravilnosti svoje odločitve. Mi smo prepričani, da je vaše zavračanje podpore vojaškim režimom, najsi bodo zvezni ali republiški, vitalnega pomena v prispevku k pomirjanju razmer v vaši religiji.

Za vse, ki nasprotujejo vojni v Srbiji, trdimo, da ste živ dokaz, da Srbija ni Milošević. Ste utelešenje upanja za prihodnost v miru in sodelovanju.

Za vse, ki nasprotujejo vojni na Hrvaškem, trdimo, da ste živi dokaz, da Hrvaška ni Tuđman. Orjete ledino za prihodnost, ko bodo ljudje živeli v miru, spoštujejo pravice drug drugega.

Želimo vam notranje moči!

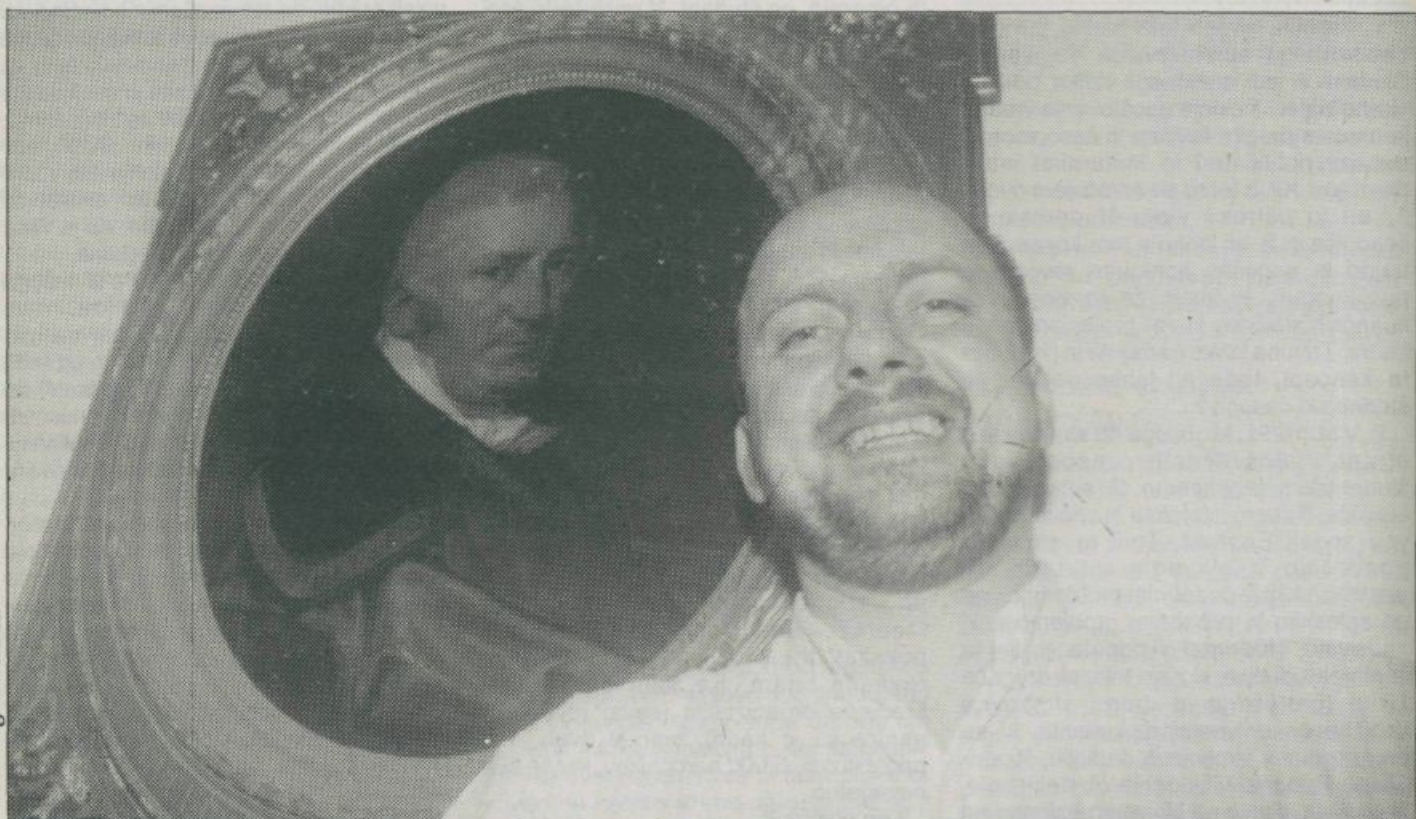
Vaš

Howard Clark

Intervju: Zmago Jelinčič

Foto: Žiga Koritnik

MAROJEVIČA BI BILO TREBA USTRELITI

TRIBUNA: Intervju z Marojevičem vas je očitno precej razburil. Kaj mu očitata?

JELINČIČ: Marojevič se je še enkrat pokazal kot človek z bolno in perverzno domišljijo. Gre za tipičnega Srba in notoričnega lažnivca, obremenjenega s čudnimi miti, ki jih je že davno zrušil Srb Dimitrije Tucović. Zanima pa nas predvsem to, kar Marojevič govori o nas. Že na začetku je izrekel grdo laž, češ da vojne v Sloveniji sploh ni bilo. Jasno je, da je to edini način, da srbo-vojaški vrh (katerega oproda je Marojevič) opraviči vojaški poraz.

TRIBUNA: Kaj pa trdite, da je šlo za agresijo Slovenije proti JLA?

JELINČIČ: To je zaslepljeni idiotizem. Čudim se, kako je mogoče, da je bil Marojevič sploh kdaj zaposlen na tako pomembni ustanovi kot je Fakulteta za strojništvo. Partijska knjižica je očitno tudi tu odigrala ključno vlogo.

Prav tako je sporna njegova dobrotljivost v zvezi z obiskom srbskih staršev v vojašnicah. Prva napaka je

bila že ta, da je Slovenija sploh dovolila prihod ciganov, ki so hoteli obiskati svoje agresorske sinčke. Ti sinčki so bili zelo oholi, ko so na nas streljali. Ko pa smo jih zajeli, so se v trenutku spremenili v ubožčke. Slovenski vladi naša stranka zameri, da je sploh dopustila svobodno gibanje južnjakov po Sloveniji v času vojne. Spomnimo se, kako so ravnali Američani, ki so ob japonskem napadu na ZDA vse ameriške Japonce stlačili v taborišča.

TRIBUNA: Hočete reči, da z »južnjaki« še vedno ravnamo v rokavicah?

JELINČIČ: Tako je. Gre za nadaljevanje kardeljanske politike »razslovenjenja« naše države.

TRIBUNA: Po vašem mnenju je tudi Zakon o državljanstvu preveč popustljiv...

Med mnogimi kritikami (in celo pohvalami) na račun uredniške politike Tribune, ki je v prejšnji številki prepustila prostor pogledom Dragiše Marojeviča, je bila najbolj žolčna reakcija Zmaga Jelinčiča, voditelja Slovenske nacionalne stranke. Ker še vedno verjamemo v reklo »klin se s klinom zbija«, četudi po latinskem načelu »kar pogumno obrekuj, nekaj bo že obviselo«, smo Jelinčiču dali priložnost za protiudarec.

JELINČIČ: Zakon je navadna svinjarija. Povsod po svetu podeljujejo državljanstvo po tem, ko prosilec dokaže, da je lojalen in te časti vreden. Pri nas pa ga lahko dobijo vsi lopovi in morilci, ki to želijo. To je še ena ostalina starega sistema, ki je poskušal iz Slovenije narediti beograjsko ekspozituro. Slovenski narod na ta način še naprej namerno uničujejo.

TRIBUNA: Kaj vas še moti v Marojevičevem intervjuju?

JELINČIČ: Pravzaprav vse. Z idejo o glasovih mrtvih Srbov v Jasenovcu za srbsko državo je izpričal mitomansko

nekrofilsko izprijenost. Lahko torej računamo, da bodo Srbi čez petdeset let zahtevali Slovenijo. Če je Šešelj kandidat za guvernerja, kot sam pravi, kaže, da si Marojevič prizadeva postati viceguverner. Čifurji pa se morajo zavedati, da ne bodo nikoli Slovenci niti ne bodo osvojili te dežele. Prej ali slej bodo morali namreč priznati, da Lombrosova rasna teorija dejansko drži. Že Marx je tisti del Balkana imenoval gnojišče Evrope. Realnost je pač kruta.

Moti me še marsikaj drugega. Še vedno deluje v Sloveniji teroristična organizacija ZK - Gibanje za Jugoslavijo. Vse te ljudi in Marojevičeve pristaše bi bilo treba zapreti ali pa v zaplombiranih živilskih vagonih poslati tja, kamor spadajo. Naj se še naprej pajdašijo s svojimi ovcami! Celó več, Marojeviča bi bilo treba ustreliti. In to ne v glavo, kajti tam nima nobenega življenjsko važnega organa in bi preživel, pač pa v koleno, da bi se zastrupil.

TRIBUNA: Marojeviču potemtakem ne bi dali slovenskega državljanstva?

JELINČIČ: Odgovor je jasen. S tem v zvezi pa se dogajajo tudi druge lumparije. Pred nekaj dnevi so ljudje čakali v vrsti za potrdilo o slovenskem državljanstvu, ker so trije čifurji izpolnjevali obrazec v cirilici. Plačali so bedno vsoto in ko so državljanstvo dobili, se je eden od njih zadril: »E, sad sam Slovenac!« Nezaslišano!

Poleg tega dobivajo slovensko državljanstvo vsi bivši oficirji jugosrbske armade, ki bi morali biti najprej kaznovani za svoje zločine, potem pa za vedno izgnani iz naše države. Državljanstvo in denar dobivajo celo ubežniki iz Hrvaške, ki so povečini

polni gotovine, s katero kupujejo slovenske nepremičnine.

Še konkretniji podatek o prodajanju slovenstva. Trije oficirji iz vrhniške vojašnice (Nikolić, Gačeša, Kostić), ki so streljali na Slovence, so ostali na Vrhniki, ostala so jim stanovanja, dobili bodo službo (če je še niso)... Takih primerov je ogromno. Mnogi izmed bivših oficirjev se zaposlujejo v TO, kar pomeni namerno vključevanje petokolonašev in potencialnih špijonov v slovensko vojsko.

Poglejte gospoda Cicmila, Srba, šefa izpostave Ljubljanske banke na Vrhniki. Med vojno se je hvalil, da bo postal predsednik vrhniške občine. Danes je še vedno na svojem starem, udobnem stolčku. Sicer pa, LB je leglo južne sodrge, saj tam kar 30 odstotni delež zaposlenih predstavljajo oficirske žene in hčerke. Ko že govorimo o LB, je treba omeniti še pismo gospoda Slapernika o težkem položaju južnjakov, ki mu ga je napisala šefica kadrovske službe, sicer Srbkinja. V vsaki pošteni državi bi direktor banke zaradi take poteze »letel«, naša vlada pa tako obnašanje dopušča in je zato sokriva za sedanje stanje. Kot vse kaže, nas res še tretjič prodajajo. Pri tem pa poleg oblasti sodelujejo še predstavniki LDS, med katerimi je, kot je znano, veliko poljužnjakov.

TRIBUNA: Konkretno vprašanje, kdo vse po vašem mnenju stoji za tem?

JELINČIČ: Upam, da vendarle samo neumnost. Bojim pa se, da gre za interese deia slovenskega vodstva. Če Peterle nima pametnejšega dela, kot je fotografiranje s planšarji in igranje »frajtonarice«, naj odstopi.

TRIBUNA: Menda imate pripombe tudi v zvezi s slovenskimi mejami?

JELINČIČ: Res je. Komunistična klika pod vodstvom Kardelja je leta 1945 poklonila Istro Hrvaški kot nadomestilo za BiH in Srem, kamor je segala NDH. Zanimivo je, da je Istra ostala izven NDH tudi po kapitulaciji Italije septembra leta 1943 in je bila vključena v nemški rajh. Pijani Kardelj pa se s tem ni zadovoljil, ampak je leta 1952 Hrvaški poklonil še trikotnik med Dragonjo in Mirno. Prav zato sem uradno predlagal, naj Kardelja vržejo iz grobnice narodnih herojev, saj je izdal tako nas kot tiste, ki so dali življenje za slovensko svobodo. Predlog pa je po zaslugi Alenke Žagar Slana, županje občine Center, končal v košu. Sicer pa se je v razprodajo slovenskega ozemlja vključil tudi Peterle, ki je še pred vojno podaril istrske železnice Hrvaški. Še enkrat

poudarjam, Istra je bila in bo ostala slovenska.

TRIBUNA: Kakšno vojsko danes potrebuje Slovenija?

JELINČIČ: Potrebujemo profesionalno armado. Vsaj na ravni izvežbanosti drugega padalskega regimenta tujske legije. Zato ne razumem gospoda Janše, ki je izjavil, da Slovenija ne bo imela svojega letalstva. Strinjam se, da nimamo kaj početi z lovci prestrezniki, potrebujemo pa helikopterske enote, letala za prevoz padalcev in lahka propellerska letala za podporo pehote. Upam, da bo gospod Kacin uspel prepričati butaste poslance o pomenu slovenske aviacije, ki se ponša z bogato tradicijo že od Rusjana dalje.

Sicer pa slovenska vojska ne zaluži svojega imena. Poveljujejo ji srbski oficirji bivše jugo-vojske, problem so oznake, ki danes bolj spominjajo na društvo pedrov kot resno armado... Skratka, skrajno neresen pristop k resni zadevi.

Razmišljamo o lastnih enotah, ki pa ne bodo koncipirane kot paralelna slovenska vojska ampak bodo služile za zaščito pred terorističnimi napadi, ki bodo prej ali slej ogrozili Slovenijo.

TRIBUNA: Zakaj po vašem mnenju Evropa Slovenije še ni priznala?

JELINČIČ: Kar smo pridobili v vojni, smo zgubili v miru. Podpis Brionskega sporazuma je bil nož v hrbet slovenskemu narodu. Krivci za to so dobro znani. Evropa nas noče priznati zaradi pragmatičnih interesov na finančnem področju, hkrati pa so ključni gospodje, ki o našem priznanju odločajo, povezani s Srbi. Van den Broek je poročen s Srbkinjo, Toronto Star je poročal o tem, da je žena kanadskega premiera prav tako Srbkinja. Laž je, da je De Michelis Benečan. Njegov oče je Tržačan, mati je Srbkinja, Gianni pa je bil rojen v Trstu. De Michelis to uspešno skriva, naša obveščevalna služba pa je odkrila še to, da De Michelis ni nikakršen playboy, ampak homoseksualec.

TRIBUNA: Vaša obveščevalna služba torej deluje...

JELINČIČ: Tako je, čeprav nismo nikakršna konkurenca uradnim obveščevalnim službam mlade slovenske države. Država potrebuje močno obveščevalno službo. Vseskozi opozarjamo, da se bodo morali slovenski oblastniki znebiti vseh KOS-ovcev v svojih vrstah, če hočejo slovenski obveščevalci svoje delo uspešno opravljati.

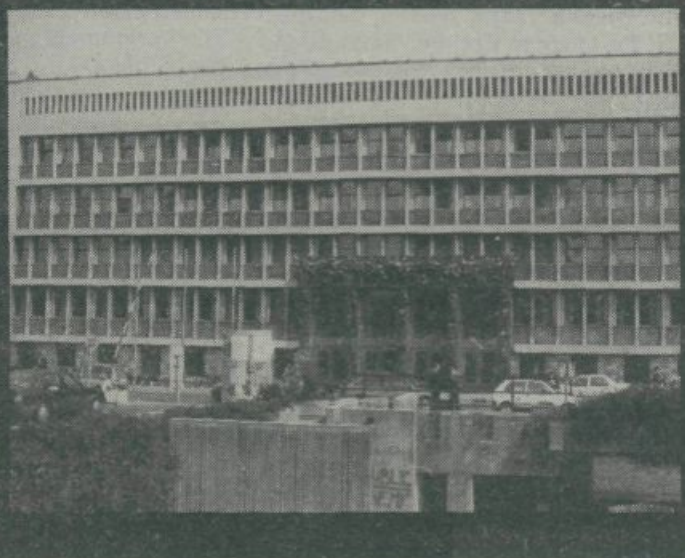
Simon Bizjak

RETROSPEKTIVA SLOVENSKE PRIHODNOSTI

PROLOG

Nekoč v davnih časih se je pojavil kralj Samo, trenutno izključno slovenski kralj. Preden je napočil sedanjí trenutek, so legende o kralju Samu pripovedovale, da je bil slovanski kralj. Na smrtni postelji je velel poklicati svoje tri sinove. Vsakemu je dal po eno palico in jim ukazal, naj jih zlomijo, kar so z lahkoto storili. Nato je ukazal povezati skupaj tri palice. Teh niso mogli zlomiti. Tako bo z vami, je zaključil kralj Samo. Če Slovenci, Hrvati in Srbi ostanete složni, vas nihče ne bo mogel zlomiti. (Samo, slovanski knez, 623-58 vodil močno slovansko plemensko zvezo, v kateri so bili od 626 tudi Slovenci. - Leksikon CZ.)

Nekoč je bil tudi slovenski kralj Matjaž, t.j. od leta 1440-90, po nerodnosti sin Ogra Ivana Hunyadija.

Bile so tudi tisočletne sanje o lastni slovenski državi, pri tem da smo se učili pisati leta šele 1550 z abecednikom protestantskega duhovnika Primoža Trubarja.

Slovenija pred vrati nove serije balkanskih vojn bo še čakala z Evropo, saj je Evropa Slovenijo nekoliko ustrašila in ji takoj zagotovila intervencijo - moratorij na osamosvojitve in opazovalce. Genscheljev opis stanja z besedama »blazna dejanja«, izrečenima precej na splošno, morda ne meri le na ostalo Jugoslavijo ali samo na katero od njenih institucij, na primer JLA. Internacionalizacija slovenskih težav, ki smo jo dosegli s streljanjem rekrutov JLA, zaenkrat ne pomeni nič drugega kot moratorij in skrbništvo, oboje pa je v nasprotju z deklarirano neodvisnostjo. Samostojnost naj bi pomenila, da je Slovenija kot suveren politični subjekt, dosegla nekakšen dogovor znotraj dosedanje in še sedanje legalne državne strukture Jugoslavije. In če bi tej strukturi morda lahko očitali boljševi zem in iz tega izvirajočo nesposobnost za pogovor z demokratično Slovenijo, pa tako opravičilo ni uporabno za popoln politični neuspeh v pogovorih s tujino pred 25. junijem.

Ob pohodu JLA na meje se je slovenska odcepitev izkazala za južnoameriški puč tako s strani JLA kot slovenske oblasti, ki je svojim oboroženim enotam ukazala, da prvi streljajo. Glede na vrsto ustanove, kakršna je JLA, ki je navsezadnje legitimna organizacija zaenkrat edine legitimske države na jugoslovanskem ozemlju in glede na njen omembe vreden arzenal v primerjavi s količino pušk TO, lahko tudi v ukazu slovenskega predsedstva za uporabo orožja vidimo nerazumno dejanje. Ne samo to! Uporaba vojaške sile s strani Slovenije ni bila vnaprej demokratično dogovorjena. Sam plebiscit slovenski oblasti ni dal pooblastila za uporabo orožja, konsenz post festum za tako odločitev so bojevali mediji pod vodstvom še lanskoletnega kadrovičnega Sekretariata za ljudsko obrambo, partijskega sekretarja Jelka Kacina. Žal pa se v takšni osvetljavi rezultat plebiscita kaže kot plebiscitna prevara zoper tiste civilno misleče državljanke in državljane, ki v nobenem primeru ne bi glasovali za samostojnost Slovenije, dosežene z bratomorno vojno.

Slovenska oblast je ves čas poudarjala, da si bomo osamosvojitve izbrili na miren in dostojanstven način. Še 2. junija je član predsedstva Dušan Plut izjavljal: »Tudi za nenasilen odpor je potreben pogum.« Vendar je slovenska oblast udarila po okupatorju - po rekrutih, starih 18, 19 let. Po številu mrtvih civilistov

(6) in pripadnikov TO (8) proti 65 mrtvim in okrog 300 ranjenih vojakov JLA bi lahko sklepali, da je imel še ne polnoletni okupator pooblastila le za omejeno uporabo orožja.

O tem, kaj je v Sloveniji počela JLA, smo bili ves čas natančno obveščeni. Na TV so šli celo v take podrobnosti, kot so prikazovanje od okupatorja izropanega hladilnika in ponesnaženega stranišča v brezhibno zlikanem stanovanju gospodinje s slovenskega podeželja. Manj razvidno pa je, kaj smo v tem času počeli sami.

TRETJI DAN

Mediji so se vključili v spopad z dezinformacijami in demantiji. Pri občinstvu so podpihovali nacionalistično sovraštvo do Srbov (generično ime za »srbo-četniške teroriste«), ki naj bi jih poosebljala JLA.

Izjave slovenskih razumnikov so masovno psihozo stopnjevale z besednjakom izpred 45 let: okupator, kolaborator, izdajalec slovenskega naroda, boj za svobodo in lepšo prihodnost. Besede suverenost, samostojnost, neodvisnost postanejo obvezen refren in dokaz pripadnosti. Sekretar za informiranje Jelko Kacin opravičuje zaporo informacij - uvedbo cenzure z modelom falklandske vojne. Mirovniških besedil ni mogoče objaviti. Članek Vena Karboneja v Dnevniku s svojo protivojno vsebino pripelje glav-

nega urednika Nove revije Nika Grafenauerja »na tretji dan agresije« do tega, da razpošlje pismo, s katerim zahteva razkritje pisca članka, in to, da ga pokličejo na odgovornost. (»In bil je večer in bilo je jutro tretji dan.« Z aluzijo na citat iz Geneze je vsa zadeva dobila biblijske razsežnosti samega stvarjenja.) Glavnega urednika Dnevnika Milana Medena v Delu obtožijo »psihološke kolaboracije« z okupatorjem in je prisiljen k odstopu. Planinska zveza Slovenije izstopi iz jugoslovanske zveze in ponudi gorske kočice za pribežališče pred brutalnim napadalcem. Zaradi novic o možni uporabi bojnih plinov zoper civilno prebivalstvo s strani JLA zacvete trgovina z uvoženimi plinskimi maskami.

OKUPATORJEVE MAME

Edino razumno in srčno dejanje v blaznosti slovenske uverture v prihodnje desetletje, če že ne stoletje balkanskih vojn, je bil prihod okupatorjevih mam v Slovenijo. Mimo vseh barikad in medijskih nevarnosti so prišle iskat svoje otroke. Slovenski gostitelji, ki pa pripadajo neki popolnoma drugi kulturi in civilizaciji kot omenjene matere (in zagadatelj ne zdržijo več v skupni državi Jugoslaviji na Balkanu) so jih povabili v Halo Tivoli, kjer so jim najprej ponudili tradicionalne nageljčke, nato pa film o početju JLA. Matere niso sprejele nageljčkov za svoje mrtve otroke in kdo ve koliko invalidov. Tudi iz avtobusov niso hotele stopiti, dimenzije slovenske pravične vojne pa so se nekoliko skrčile.

ČIGAVA VOJNA?

Čigava je bila ta sveta vojna - je nasproti reku »Moja dežele, če ima prav ali če nima (Right or wrong - my country)« bogokletno vprašanje za raven demokracije, kakršno smo dosegli v Sloveniji. Mirno in dostojanstveno, po navodilih Igorja Ravčarja, smo si izborili mirovnika Janeza Janša iz zapora, ta mirovnik pa na položaju obrambnega minsitra postane kreator in eksekutor militantne politike, se pojavi na TV v gverilski obleki kot Rambo No. 1 in se z nekaj puškami TO odloči za poker proti JLA, zastavi življenje civilnega prebivalstva in premoženje Slovenije.

KOLIKO MRTVIH

Na tiskovni konferenci je tuji novinar vprašal Janeza Janša: »Koliko mrtvih, gospod Janša?« Sledil je dolg odgovor, v katerem ni bilo nobene številke. In ga je ponovno vprašal: »Povejte, kakor general Schwartzkopf, koliko je mrtvih.« Še en dolg odgovor brez številke - objavljene so bile po sklenitvi premirja.

Glavni argument za slovensko vojno kot prvo balkansko in prvo bratomorno vojno po zlomu nacizma je menda ta, da se bje boj za zaščito mlade demokracije

v Sloveniji pred navalom komunizma z juga. Ob predpostavki, da je to, kar imamo v Sloveniji, omembe vredna demokracija. Vojna, ki se je odvijala na način plemenskih spopadov, vzbujajo dvome. Težko je verjeti v demokracijo s cenzuro in brez številke. Ocena z vojno nastale škode, neposredne in dolgoročne, izključitev Slovenije iz jugoslovanskega monetarnega sistema in s tem nagel dokončni zlom slovenskega gospodarstva, lahko močno omajejo upravičenost odločitve slovenske oblasti, da izpelje odcepitev z uporabo sile. Še posebej, če upoštevamo, da naj bi bil glavni cilj osamosvojitve mirno, civilizirano življenje v blagostanju, vzpostavitev civilne družbe in pravne države.

S prostovoljnim umikom JLA postaja verjetnejša možnost, da ostanemo pred še enim vrati, dosežemo osamosvojitve - najbrž pa je bo preveč, več kot je potrebnemu in smo si je kdaj želeli. (Slovenski poglavariji si s tem ne delajo skrbi. Delo poroča o Peterletovem »prisrčnem srečanju z zunanjim sovražnikom«, avstrijskimi politikami, ki so »s strahom spremljali dogajanje med agresijo v Sloveniji in so na slovenske sosesede ponosni.« Peterle pa je dejal: »Danes smo v družbi teh 'sovražnikov' (Avstrijcev) in nam ni nič hudega.«)

Morda je napačen čas, da se začnemo pogovarjati o številkah. Dokler se tod okrog še razlega vpitje o narodnih izdajalcih, okupatorjevih kolaboratorjih, razkrinkavanju piscev protivojnih člankov, dokler so mirovniška besedila za novo državo Slovenijo toliko škodljiva, da jih ni mogoče objavljati, še ne moremo govoriti o kakšni demokraciji.

Brionski dogovor s pomočjo skrbnikov iz tujine nam daje vedeti, da v Evropo ne moremo ne z deklaracijami o neodvisnosti, enostranskimi pogodbami s samimi seboj in ne s puškami, kvečjemu z dogovorom vseh partnerjev oziroma legalnih institucij v državi.

Ta bitka pa bo precej težja od minule bitke z rekruti. Izjava predsednika slovenske vlade in povrh vsega še predsednika krščanskih demokratov Lojzeta Peterleta za Sky 1: »Razglasili smo svojo neodvisnost in jo potrdili s krvjo«, se v tej luči izkazuje za anarhizem. V Evropi, kamor s toliko upanja težimo, že dalj časa ni več v navadi, da bi državno samostojnost potrjevali s krvjo.

EPILOG

Bil je tudi kamen slovenskih knezov, knežji kamen (dejansko del rimskega stebra). V tej legendi pa ne gre več samo za Slovence, Hrvate, Srbe in stare Rimljane, pojavijo se Avstrijci, ki protestirajo. Pravijo, da je ta del rimskega stebra

njihov in si ga nimamo pravice lastiti na slovenskem tolarju.

Po napotku papeža Janeza Pavla sicer radi molimo izključno samo za Hrvate (Gospode pomiluj - usmili se še Srbov), ne moremo pa si kaj, da ne bi preklinjali okoli 20.000 prebeglih Hrvatov v suvereni Sloveniji. Anonimne gospodinje pišejo ogorčena pisma na Rdeči križ zaradi potratne oskrbe pribeglih. Kljub temu organiziramo nabirko za Hrvate, enodnevni zaslužek, nekakšno miloščino. Za dajanje miloščine velja staro biblijsko reklo, naj ne ve levica, kaj dela desnica. Ta slovenska desnica je okradla katoliške brate Hrvate za 1,2 milijarde dolarjev (pred tem smo ji hladnokrvno prodali slovenski model za bratomorno vojno). Torej bomo zares samostojni, saj je na srečo propadla tudi ideja o katoliški alijski, katoliški konfederaciji Slovencev in Hrvatov. Preostane nam samo še ein Garten, slovenski garten pod Alpami. Ne bo ravno edenski vrt. V Slovincu namreč lahko beremo novice, da so bili domobranci prav slovenska vojska. Zaradi druge slovenske vojske, ki jo sedaj po svojem preudarku oborožujejo slovenska oblast - 9.000 vojakov ter 7.000 policistov, štrajkajo prosvetni in zdravstveni delavci. Tudi njih so okradli, njihov denar je šel za drugo slovensko vojsko.

Iskanje izgubljene velikodušnosti slovenskega naroda po minulih stoletjih nas pripelje na sestanek svet alianse v Ljubljani (če pozabimo na OF) od katere nam je ostala gostilna pri Ruskem carju, in do Primoža Trubarja. Kakor da ga ni. Baje je bil protestant, ki so mu zakurili prve slovenske knjige Abecednik in Katekizem. Zdaj na Slovenskem spet kurijo besede. Vse, ki bi utegnile vreči senco dvoma na slovensko prihodnost.

Pred nekaj dnevi smo po treznem premisleku iz intervjuja s prestononaslednikom princem Aleksandrom II. črtali del komentarja: »Pot iz pekla majhne odcepitvene ideje, ki naj bi jo uresničili z orožjem - najprej v Sloveniji z ognjem na rekrute, nato na Hrvaškem z ognjem na kmečka naselja in ves čas z obrambnim streljanjem za Srbijo, po mnenju princa Aleksandra Karadjordjevića vodi za pogajalsko mizo.«

Falkanska vojna na slovenskem otočku še traja.

Neva Miklavčič Predan

Besedila, napisanega že julija, doslej ni bilo mogoče objaviti, kar priča o »demokraciji« slovenskega medijskega prostora. Pričujoči tekst torej objavljamo kot Tribunin prispevek k pluralizaciji medijev.

VSTOP NEZAPOSLENIM DOVOLJEN

Foto: Peter Florjancič

V Sloveniji je po zadnjih podatkih 82.690 brezposelnih (od tega jih je polovica takšnih, čigar starost ne presega 26 let, iskalci prve zaposlitve pa predstavljajo četrtno skupnega števila), več kot 20.000 pa jih prejema denarno nadomestilo za čas brezposelnosti. Temeljno načelo novega slovenskega socialnega programa torej še kako velja. Vsakdo naj si pomaga sam, država pa je dolžna zagotoviti le razmere, da bo to mogoče. Tega se dobro zavedajo predvsem tisti, ki so zaradi odpusta z dela ostali praktično brez sredstev za preživetje. Na osnovi taistega principa je bil v Ljubljani ustanovljen Sindikat nezaposlenih in socialno ogroženih.

Ob tem, da omenjeni sindikat deluje že dobro leto, je potrebno poudariti predvsem to, da ne gre za klasičen sindikat, kot ga poznamo iz dosedanje prakse, kjer so partnerji v pogajanjih delodajalci. To je sindikat, ki se s svojimi zahtevami obrača na vlado oziroma njene institucije. Organizacijsko plat bi najbolje predstavili, če bi ga opredelili kot interesno združenje nezaposlenih, ki uresničujejo neke vrste princip samopomoči. Tudi ideja oziroma potreba po tovrstnem organiziranju je prišla iz vrst brezposelnih delavcev, ki vodijo in upravljajo sindikat. Ker v Sloveniji še nimamo zakona o registraciji sindikatov (ta v skupščini čaka na uvrstitev na dnevni

red), ta postopek poteka po starih pravilih, ki so relativno enostavna. Potrebno je predložiti statut in program, ter na ustreznem nivoju registrirati svojo dejavnost. Financiranje je izključno stvar samega sindikata, kajti sindikat kot svobodna organizacija delavcev oziroma v tem primeru nezaposlenih delavcev ne dobiva nikakršnih subvencij, kar pomeni hudo oviro predvsem na začetku. To težavo nekoliko blaži prostovoljna pomoč nekaterih društev in organizacij ter pristojbina novih članov, ki pa je simbolična in tudi sicer prostovoljna. Začetno pomoč so ponudili tudi nekateri drugi sindikati, na primer Sindikat odpuščenih delavcev Šiška

(sindikat, ki je sprva deloval v okviru Svobodnih sindikatov Slovenije in se je kasneje osamosvojil) ter Konfederacija 90, ki je po velikosti tretji sindikat v Sloveniji, združuje pa predvsem kranjske in obalne sindikate (član tega sindikata je tudi Sindikat nezaposlenih in socialno ogroženih). Denarno podporo pa prispevajo še nekateri delodajalci, ki zaposlujejo člane tega sindikata. Sindikat je namreč v bistvu nekakšna posredovalnica dela svojim članom. Deluje podobno kot Študentski servis, le da so študentje oproščeni plačila davka, dohodek delavca pa je obremenjen z 20 odstotnim davkom, poleg tega pa mora delodajalec odšteti še 6 odstotkov davka za poškodbe pri delu in še posebej kriti stroške zdravstvenega zavarovanja. Zato je za delodajalce še vedno ugodnejša varianta Študentski servis, saj se tako izogonejo plačilu davka.

Kaj počnejo

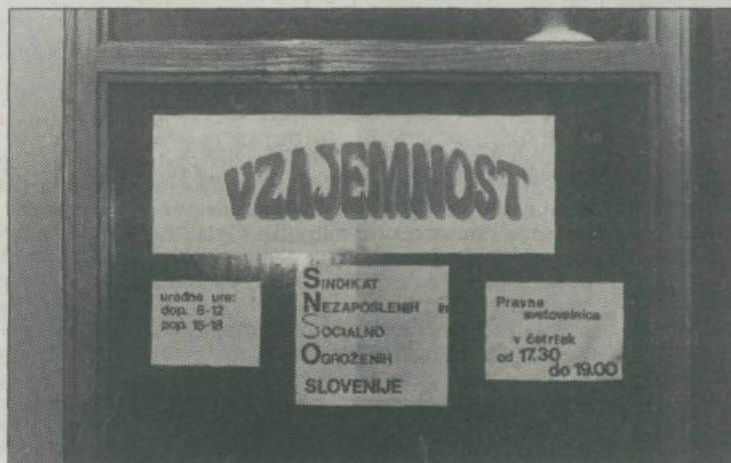
Primarna dejavnost Sindikata brezposelnih in socialno ogroženih je torej iskanje priložnostnih zaposlitev svojim članom. S to dejavnostjo se sindikat ukvarja zadnjih šest mesecev, zadeve pa naj bi se lotili bolj profesionalno, ko bodo pridobili koncesijo za posredovanje del s strani Sekretariata za delo pri vladi Republike Slovenije. Specifika njihovega posredovanja je v tem, da delo poteka individualno. Delavcem, ki preko tega sindikata iščejo zaposlitev, se poskuša zagotoviti kontakt z delodajalcem. Tudi potem, ko je delavec že sprejet na delo, sindikat ostane v stiku z njim ter na ta način preverja, ali delavec ustrezno opravlja delo ali ne. Če se ugotovi slednje, se delavca nadomesti z ustreznjšim, spori pa se rešujejo sporazumno, torej z dogovorom med sindikatom in delodajalcem. Ravno ta individualni pristop, ki je na videz relativno počasen, že daje konkretne rezultate, saj v povprečju vsakemu desetemu članu uspejo poiskati ustrezno zaposlitev. Dejansko je to sindikat samih nezaposlenih in razen predsednika sindikata **Andreja Magajne**, ki ima kot profesionalni poslanec v skupščini edini redno zaposlitev, so vsi ostali člani sindikata delavci, ki so ostali brez dela. Ko iščejo delo drugim članom,

hkrati iščejo delo samim sebi. V sindikatu je organiziran tudi strokovni svet, ki se ukvarja s pravno zakonodajno problematiko položaja nezaposlenih. Preko skupščinskih odborov so bile dane tudi nekatere konkretne pobude, ki so bile sprejete (klavzula, da v podjetju sočasno ne moreta biti odpuščena oba zakonca). Ta strokovni svet je aktivno sodeloval tudi pri pripravi obeh tako imenovanih delavskih zakonov ter pri Zakonu o zavarovanju in zaposlovanju za primer brezposelnosti. Razen teh kanalov vplivanja pa se poslužujejo še apelov, pozivov, s katerimi spodbujajo vlado k sprejemanju ustreznih ukrepov na področju zaposlovanja. Pred kratkim se je sindikat povezal z ljubljanskim Karitasom, s katerim je dogovorjen, da bo sindikat sprejemal tudi hrvaške begunce (ki jih je v Sloveniji čedalje več) ter jim (če bi seveda to želeli) kot svojim članom nudil zaposlitev. Seveda gre le za priložnostna dela, s katerimi bi si marsikateri kvalificiran kader lahko na najboljši možen način zagotovil lastna sredstva za preživljanje in ne bi bil odvisen samo od podpore, ki jo dobiva kot begunec (katere pa tudi sicer Slovenija sama ni sposobna v celoti zagotoviti).

Kdo so

Struktura članstva (trenutno ima sindikat okoli 4.000 članov) je podobna strukturi, ki jo ima Zavod za zaposlovanje. Prevladujejo delavci brez kvalifikacij, s končano poklicno šolo, veliko jih je tudi s srednješolsko izobrazbo. Procentualno je najmanj visokokvalificiranih delavcev, kar pa tudi ustreza splošni izobrazbeni strukturi slovenske družbe. Tudi starostna struktura v veliki meri sovпада s statistiko, ki jo izkazuje Zavod za zaposlovanje. Priložnostno zaposlovanje je nekaterim edini eksistenčni vir, še posebej to velja za kategorijo težje zaposljivih delavcev, to je kritična populacija odpuščenih delavcev po 40. letu starosti. In če smo zanje nekoč govorili, da se težje zaposlijo, moramo danes trditi, da jih je sploh nemogoče

zaposliti. Zato je bila v skupščini tudi dana pobuda, da bi se v okviru Zakona o dohodnini (ko govorimo o davkih na pogodbeno delo) zmanjšal odstotek davka za nezaposlene. Predlagan je selektivni pristop k različnim davčnim zavezancem. Najvišji odstotek naj bi bil enak dosedanjemu, to je 20 odstotna davčna obremenitev za delavce, ki imajo poleg redne zaposlitve še priložnostno delo. Za populacijo, ki je brez redne službe in je prijavljena na Zavodu za zaposlovanje, naj bi bil ta odstotek davka na dohodnino manjši za polovico, torej za 10 odstotkov. Kategorija težje zaposljivih delavcev pa naj bi bila sploh oproščena plačila tega davka. V to skupino spadajo tudi invalidi, ki precej obremenjujejo sklade iz

proračuna, ki so namenjeni za pomoč socialno ogroženim in invalidom. Če bi to skupino ljudi razbremenili davčnih obveznosti, bi bilo takšno zaposlovanje za invalide bolj stimulatívno; ti bi lahko opravljali razna dela na domu in s tem sami prispevali sredstva za lastno preživljanje, razbremenili pa bi tudi družbo ter razne sklade, od katerih so sedaj finančno odvisni. Hkrati bi te ljudi integrirali v življenje in jim dali občutek, da so družbi koristni in niso odvisni le od njene podpore.

V novem slovenskem socialnem programu so predvideni različni ukrepi aktivne politike zaposlovanja, to so krediti za nova delovna mesta, sofinanciranje za pripravnike, splošno informiranje, prekvalifikacija, javna dela, usposabljanje za podjetništvo, financiranje za odpiranje novih delovnih mest, zataknilo pa se je pri možnosti nadaljnega izobraževanja, kajti fakultete

postavljajo čedalje ostrejše vpisne pogoje. Zato je s strani sindikata odboru za delo dan predlog, naj bi diplomantom, ki ne dobijo zaposlitve, omogočili nadaljnji študij. Marsikdo izmed sedanjih študentov se po kočanem šolanju ne bo mogel zaposliti, zaradi restriktivnih ukrepov Univerze pa tudi ne bo mogel začeti drugega študija. Zato omenjeni predlog vsebuje zahtevo, naj bi ti diplomanti imeli prost dostop do drugega izobraževanja. Kajti v kritični skupini težje zaposljivih delavcev iskanci prve zaposlitve predstavljajo precejšen delež (ti, kot je omenjeno že v uvodu, imajo v skupnem številu brezposelnih kar četrtnski delež) in že samo ta podatek bi moral biti zadosten razlog, da se na tem področju vendarle nekaj premakne.

V Sloveniji so že prej obstajale podobne iniciativne skupine, ki so se ukvarjale s problematiko brezposelnosti. To je bil Sindikat nezaposlenih in odpuščenih delavcev v Šiški, tudi skupine v Mariboru in Velenju, trenutno pa je ljubljanski Sindikat nezaposlenih in socialno ogroženih edini, ki združuje to dejavnost. Zaenkrat sindikat deluje na osnovi

zakona, ki velja za pogodbeno delo, s tem da se posebej dogovarja z delodajalci, ki zaposlujejo njihove člane, za prostovoljni prispevek dejavnosti sindikata. Vsak posamezen delavec z delodajalcem sklene pogodbo o delu. S tem je delavec zavarovan pred različnimi eksploatacijami s strani tistega, ki ga zaposluje. Kakšno perspektivo ima ta sindikat, je težko soditi, saj je brez lastnih sredstev, s katerimi bi lahko financiral svojo dejavnost, celo brez lastnih poslovnih prostorov (trenutno dejavnost opravljajo v izposojeni pisarni na Komenskega 7). Če bodo sami zaposleni oziroma nezaposleni čutili potrebo po povezovanju, bo ta sindikat še obstojal, če pa bodo ostali sindikati uspešno skrbeli tudi za to populacijo, potem takšna organizacija niti ne bo več potrebna. Trenutno stanje pa ne kaže kaj podobnega.

Ljubica Rodošek

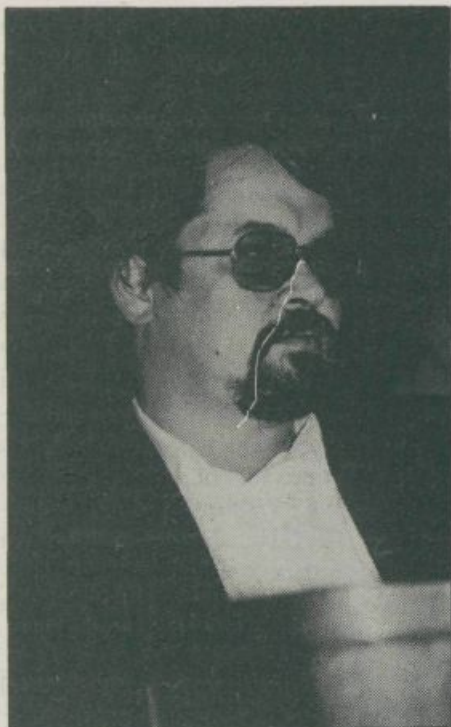

Foto: Hera

Bo LDS ukrotila Sektor 9?

Liberalno-demokratska stranka je pripravila novinarsko konferenco, na kateri je skušala opozoriti javnost na prekoračitve pooblastil ter protiustavnost delovanja obveščevalne službe, ki deluje v okviru Ministrstva za obrambo.

Deveti sektor mimo zakona

Vika Potočnik (podpredsednica LDS), Jaša Zlobec (poslanec LDS) in Miha Kozinc so vsaki svojega zornega kota ocenjevali delo tako imenovanega Sektorja 0, ki se po doslej znanih podatkih sestoji iz obveščevalnega, analitičnega in oddelka za tehniko. Vodil naj bi ga Peterletov svak, Andrej Lovšin. Vika Potočnik je uvodoma dejala, da je LDS že ob sprejemanju Zakona o obrambi in zaščiti v skupščini opozarjala, da so pristojnosti obveščevalne službe TO pomanjkljivo določene.

Miha Kozinc je med drugim izjavil, da 80. člen zakona daje Sektorju 9 zelo široka pooblastila. Neposredni povod za tiskovno konferenco pa je bilo pisanje časnika Delo in kasnejša izjava obrambnega ministrstva, da je Janševa obveščevalna služba aretirala ljudi, ki niso pripadniki Teritorialne obrambe. Kozinc meni, da ima Sektor 9 zgolj in samo pristojnosti, ki se nanašajo na delo v upravnih organih, pristojnih za obrambne zadeve, ne pa v rečeh, ki se nanašajo na ostale državljane.

Zato Liberalno-demokratska stranka zahteva v imenu vzpostavitve pravne države takojšnji nadzor Sektorja 9 s strani skupščine, spremembo zakona in omejitev pristojnosti te službe samo na TO. Poleg tega zahteva od predsedstva Slovenije oziroma njegovega Sveta za varstvo ustavne ureditve, naj pripravi informacijo o dosedanjem nadzoru omenjene službe. Vlada pa naj posreduje skupščini vse podzakonske akte, ki urejajo delovanje Janševe obveščevalne službe.

Predlogi LDS

Liberalni demokrati predlagajo tudi spremembo 80. člena Zakona o obrambi in zaščiti, s katero bi bolj konkretno opredelili pristojnosti obveščevalnega organa. Po

novem naj bi Sektor 9 odkrival in preprečeval dejavnosti, ki merijo na rušenje ustavne ureditve, samo v oboroženih silah. Če takšno dejavnost odkrije izven oboroženih sil, o tem obvesti pristojne organe notranjega ministrstva, ki ustrezno ukrepajo.

Jaša Zlobec, član skupščinske komisije za nadzor Varnostno informativne službe (VIS), ki deluje pri Ministrstvu za notranje zadeve je menil, da gre za staro zgodbo. Na eni strani so oborožene sile, na drugi pa politične stranke oziroma javnost, ki želi imeti jasne odnose z obveščevalnimi službami. Dejstvo je, da je VIS v novi zakonodaji izgubil nekatere pristojnosti, istočasno pa se je povečal nadzor s strani skupščine. Zlobec je pohvalil delo dr. Mihe Brejca, direktorja VIS-a, s katerim skupščinska komisija zelo dobro sodeluje. Hkrati pa je opozoril, da je Janševa

svet za obrambo. Ta naj bi reševal takšna vprašanja.

Jaša Zlobec je pozitivno ocenil delo VIS-a in pohvalil izbor Igorja Bavčarja. Dr. Miha Brejc je namreč po njegovem mnenju dovolj inteligenten človek s »čisto preteklostjo«, da lahko delo VIS-a vodi pošteno. Zlobec pa meni, da obrambni minister Janez Janša v imenu revolucionarne politike krši zakone. »To moramo preprečiti, ne glede na to, da je Janša nacionalni heroj,« pravi Zlobec.

S temi besedami je Zlobec po svoje za del v osrčje spora, ki smo ga zasledili pred kratkim. Gre za znano polemiko med ministroma in državnim uradnikom, ki je neobveščen - tako je dr. Brejc označil Janšo. Poleg prestižnih sporov, kdo je več odkril, koliko kosovcev so prijeli in odkrili eni in drugi, čigave informacije so boljše in natančnejše, kaj je z obveščevalno službo pri zunanem ministrstvu, gre pri vsej zadevi tudi za medsebojne konflikte. Že zato, ker tajne službe - takšne in drugačne - dajejo tistemu, ki si jih lasti, izjemno (nevarno) politično moč. Brez te pa ni nobene (nevarne) oblasti.

Skratka, liberalni demokrati so prva politična stranka, ki je ugriznila v kisló jabolko demokracije - tajne službe. Še pred dobrim so jim nasprotniki očitali, da so formalisti in nimajo posluha za velike teme, kot so plebiscit, samostojnost... Čas velikih tem je torej mimo, zato prihaja obdobje, v katerem se bomo bolj in več posvečali »drobnim« temam, kot so obveščevalne službe. Toda tudi pri tem gre za vzpostavitev pravne države, ki je pri nas na še precej trhljih nogah.

Jožefu Školcu in njegovim liberalcem je tokrat »prišel v nos« Janšev Sektor 9, ki je popolnoma izven parlamentarnega nadzora. Vprašanje pa je, kdo si bo po koncu parlamentarne bitke zadnji obrisal nos.

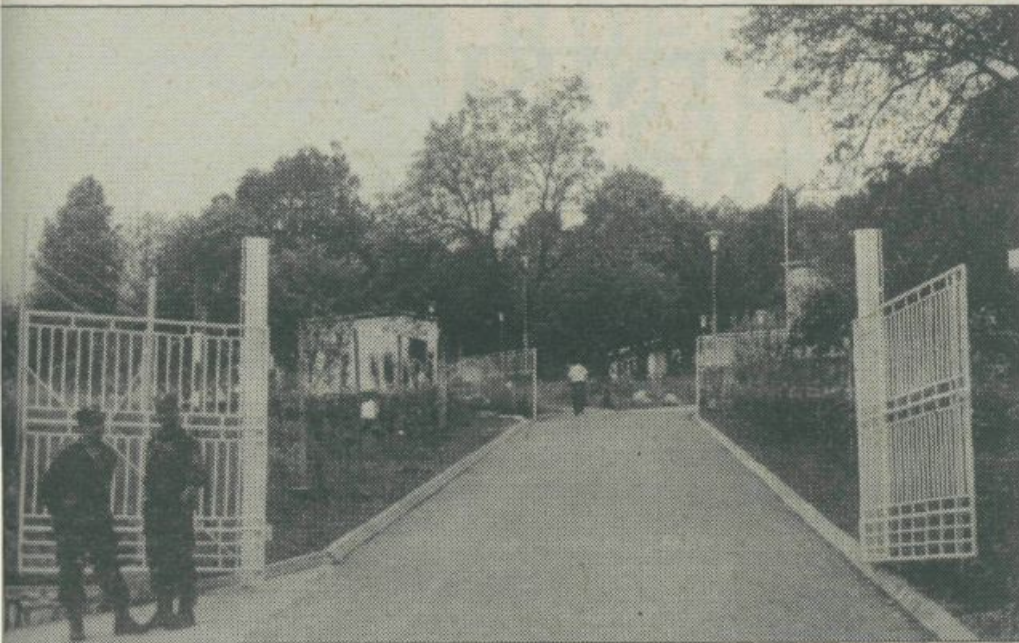
Pojasnilo ministrstva za obrambo, da je novinar z objavo članka storil kaznivo dejanje neupravičenega posredovanja zanimivih podatkov, je - najmanj - smešno.

obveščevalna služba popolnoma izven nadzora. Kljub pobudam Bekeševe komisije se z ministrstva niso odzvali. Janez Janša je sicer predlagal, naj bi skupščinska komisija za obrambo kontrolirala Sektor 9, vendar do tega nadzora še ni prišlo. Zlobec je še izrazil upanje, da bo parlament sprejel enoglasni predlog komisije za nadzor nad delom VIS-a, da moramo imeti v Sloveniji le eno komisijo, ki bi nadzorovala vse obveščevalne službe. V tem je po Zlobčevem mnenju več prednosti, med drugim tudi ta, da je nadzor lažji in boljši.

Na novinarsko vprašanje, ali ni ravno predsedstvo Slovenije kot vrhovni poveljnik Teritorialne obrambe organ, pristojen za nadzor Sektorja 9, je Vika Potočnik odgovorila, da bi bilo treba še prej vzpostaviti nacionalni

Branko Čakarmiš

GOSPODARJI SE MENJAJO,

OBJEKTI OSTANEJO!

Umik jugovojske iz Slovenije je kljub poplavi evforije in pokanja zamaškov šampanjca odprl tudi novo, predvsem finančno težavo za mlado slovensko državo - kaj storiti s tolikimi vojaškimi objekti?

Vojski nekdanje JLA so resda zapustili slovensko ozemlje, ostali pa so številni objekti, ki so jih vse donedavna zasedali. Dolgo časa se Slovenci sploh zavedali nismo, na kakšni »bombi« smo sedeli preteklih 47 let. Šele zdaj, ko se je jugovojska umaknila in je postalo aktualno vprašanje - kam z vojaškimi objekti - smo se zavedli, koliko objektov je zasedala in s kako močjo je razpolagala. Nekdanja JLA je imela na področju Slovenije še milijarda letos okrog 20.000 vojakov in starešin (skorajda toliko kolikor šteje celotna avstrijska vojska!), ki so zasedali več kot 300 raznoraznih objektov, od večjih vojašnic, v katerih so delovali regrutni centri za mlade vojake, do navadnih vojašnic, stražnic, množice raznih skladišč za tehnično opremo in mitskoeksplozivna sredstva, dveh vojaških letališč ter do tako imenovanih »civilnih« objektov (vojaška bolnica, rehabilitacijski center v Rimskih Toplicah in vojaški hotel na Bledu). V vseh teh objektih je kar mrgolelo raznoraznega orožja (lažjega in težjega), ob tem pa je bilo v Sloveniji stacioniranih še okoli 500 tankov in oklepnikov. Ob svojem umiku je vojska večji del opreme odnesla s seboj, ostalo je le okoli 160 oklepnikov (med katerimi tudi nekaj sodobnejših tankov T-84 in T-55), ki naj bi jih čuvali civilni strokovnjaki, ki jih bo plačevala JA in bodo ostali tu do delitvene bilance (tudi pri tem ima JA težave, saj je doslej našla le 20 strokovnjakov, potrebujejo pa jih še okoli 100). Večji del teh objektov bo prevzela TO oziroma Ministrstvo za obrambo, ker pa je bilo veliko večje kot dejanske potrebe in

zmožnosti bodoče slovenske vojske, se postavlja upravičeno vprašanje - kaj bo z ostalimi objekti, ki jih TO ne bo prevzela? Ministrstvo za obrambo za zdaj molči in še vedno sestavlja listo objektov, ki so zanimivi za slovensko vojsko. Medtem pa se pojavljajo v javnosti raznorazne spekulacije. Med te gre šteti tudi izjavo patriotsko usmerjenega Kranjskega župana Vitomira Grosa, ki je že »odločil«, da bo prostore nekdanje Kranjske vojašnice preoblikoval v obrtno cono, za TO pa bo, seveda z družbenim denarjem, dal zgraditi povsem novo vojašnico izven Kranja. Iz neuradnih virov smo zvedeli, da namerava TO prevzeti skoraj polovico objektov nekdanje JLA. Med njimi večji del obeh letališč, strateško pomembnejša skladišča, ki so ostala dokaj dobro ohranjena, remontni center v Bregani in del vojašnic, predvsem tiste, ki se nahajajo na strateško pomembnejših točkah (Ljubljana, Maribor, Celje, Postojna, Vrhnika...). V njih bodo namestili območne štabe TO, nekatere večje in dobro ohranjene vojašnice pa bodo uporabili kot učne centre za mlade vojake. Prvi naborniki naj bi prišli že v prvi polovici prihodnjega leta. Ostale objekte, torej tiste, ki nimajo nekega strateškega pomena in jih je JA zapustila v slabšem stanju, bodo oddali na natečaju najboljšim ponudnikom. V njih bodo tako nastale obrtne cone in manjše delavnice, še, zabavneje pa bo v večjih objektih, ki bodo tako dobili več najemnikov. Primer je letališče v Cerkljah. Bolje ohranjene objekte bo prevzela TO, letališko stezo (vsaj del) naj bi prevzela občina in jo namenila

»civilnimi« objekti. Rehabilitacijski center v Rimskih Toplicah naj bi odkupila država. Podobno bo tudi z vojaško bolnico v Ljubljani, le da tu obstaja manjša težava, dragocena računalniško vodena medicinska oprema, ki jo je vojska že pripravila za transport, nato pa le pustila v Sloveniji, je zvečinoma neuporabna in jo bo treba nadomestiti z drugo, to pa je precej drag podvig. Vojaška stanovanja bodo, kakor kaže, ob vseh ostalih težavah še najmanjša. Del praznih stanovanj bo odkupilo Ministrstvo za obrambo za potrebe TO, del je ostal v lasti dosedanjih lastnikov, torej tistih starešin, ki se niso odločili za umik iz Slovenije in so zapustili JA (okoli 20 odstotkov vseh službujočih oficirjev v Sloveniji), del pa bodo prodali na natečaju najboljšim ponudnikom, ki bodo stanovanja odkupili.

Karkoli že, umik vojske je, po eni strani vsekakor razveseljivo dejanje, še posebej iz varnostnih razlogov, po drugi strani pa je odprl tudi nekaj novih doslej nepomembnih vprašanj predvsem finančne narave. Vzdrževanje objektov, popravila precej uničenih in zanemarjenih stavb in nadomeščanje stare in zvečinoma neuporabne tehnike z novo je precej drag hec, še posebej za že tako skorajda obubožano slovensko gospodarstvo. Cena vsega tega podviga bi prišla do izraza šele čez čas, ko se bo tudi evforija že polegla. Upajmo le, da račun ne bo previsok...

Marko Hribar

Foto: Hera

SLOVENSKI ČASTNIKI ZA SLOVENSKO VOJSKO

Čeprav je ob kratkotrajni agresiji na državo Slovenijo in po njej v vrste teritorialne obrambe prestopilo precejšnje število oficirjev bivše jugoslovanske armade, so se v slovenskem vojaškem »vrhovništvu« odločili, da bomo v svet civilizirane in vse bolj demilitarizirane Evrope vstopili z lastnim in visoko izobraženim častniškim kadrom. Tako bo v šolskem letu 1992/93 v okviru ljubljanske Univerze z delom štartala Visoka obrambna šola, kjer se bodo predvidoma v štirih letih študentje izšolali za »scile in karibde« vojaškega poklica.

Delovna doba častnikov - do 25 let

O podrobnostih glede delovanja bodoče šole za slovenske častnike smo se v Tacnu pozanimali pri gospodu Alojzu Jehartu, vodji oddelka za vojaško šolstvo. Z ustanovitvijo Visoke obrambne šole ne želijo vzpostaviti paralelnega šolskega sistema, ampak bo omenjena fakulteta delovala v okviru ljubljanske Univerze. Ideja o ustanovitvi slovenske častniške šole je zorela kar precej dolgo, po junijskih krvavih dogodkih pa je postalo jasno, da bodo »sanje postale resničnost«. Vendar celoten sistem za zdaj še ni zgrajen, saj bo treba najprej izpopolniti sistem nacionalne varnosti. Število kadrov, ki se jih izplača šolati, pa bo še naknadno ugotovljen glede na število slovenskih vojaških obveznikov. Visokošolska ustanova naj bi predvidoma delovala na prostoru Višje vojaške šole v Ljubljani, razpis za študij, ki naj bi predvidoma trajal štiri leta, pa bo objavljen v mesecu marcu.

Sicer pa naj bi na takšen izšolan vojaško strokovni kader v slovenskem obrambnem vrhu računali maksimalno od 20 do 25 let, saj je bil gospod Jehart mnenja, da bo le redkokateri častnik hotel opravljati naporno vojaško službo. Kasneje naj bi jim pomagali pri vključitvi v normalno življenje ter pridobitvi nove zaposlitve. Paralelno s šolanjem častnikov bodo za vojaško službo poskusili usposobiti tudi čim večje število podčastnikov, za katere ne bo posebnega šolanja, ampak bodo z intenzivno dokvalifikacijo srednješolski kader usposobili za poveljevanje. Šolanje naj bi trajalo od 4 do 5 mesecev, kandidati pa naj bi odslužili vojaški rok ter opravili obvezno zdravstveno testiranje. Po določenem številu let poveljevanja bi moral podčastnik ob delu končati višjo

šolo, če bi želel postati častnik. Pogoji so za vpis na fakulteto prav tako odslužen vojaški rok, končana srednja šola ter uspešno opravljen zdravstveni pregled.

Večina častnikov bo pehotne usmeritve

Koncept bodoče slovenske teritorialne obrambe bo potreboval predvsem častnike pehotne usmeritve, v katero sodijo poveljevanja kopenski vojski, artileriji, protizračni obrambi, oklepni enotam... Častniki teh rodov bodo končali redni študij Visoke obrambne šole. Del častnikov iz jedrsko-biološke obrambe, veze in inženirstva bodo »proizvedli« tako, da bodo diplomante ustreznih fakultet poslali na krajše usposabljanje (ne več kot štiri mesece), kjer jih bodo naučili vsega potrebnega znanja za opravljanje vojaške službe. Prav tako bodo v okviru strojne fakultete, kjer na letalski usmeritvi usposabljuje pilote civilnega letalstva, za življenje v bojnih pogojih poučevali pilote vojnega letalstva. Častnike obalne straže bodo izšolali na Višji pomorski šoli v Piranu.

Sicer pa bodo imeli študentje Visoke obrambne šole v Ljubljani enake obveznosti in pravice kot drugi študentje, razlikovali se bodo le pogoji šolanja. Fakulteta bo nekaterim študentom poskušala pomagati tudi pri problemu stanovanja in prehrane. Izobraževalni program bo različen: 50 odstotno bodo zastopane smeri, kot so družboslovna, psihološka, pedagoška, naravoslovno-matematična in organizacijska, drugo polovico pa bodo sestavljala predavanja z vojaško-strokovno tematiko. Kot je poudaril vodja oddelka za vojaško šolstvo gospod Alojz Jehart, bodo potrebovali manj komercialnih predmetov ter več predmetov praktične narave. Obisk

le-teh bo obvezen, saj bo to pogoj za pristop k izpitu. Predavanja splošno-izobraževalnih predmetov bodo izvajali profesorji drugih ljubljanskih fakultet, na vojaško-strokovnih predavanjih pa bodo študente poučevali profesorji, ki so po vojaški akademiji končali še dve letno poveljniško štabno šolo.

Vsako leto 50 diplomiranih častnikov

Visoka obrambna šola bo v okviru izobraževalnega programa prakticala tudi trimesečne terenske vaje. Že pred začetkom študijskega leta bodo študentje na enomesečnem usposabljanju v učno-obrambnih centrih, kjer se bodo seznanili z delom in pogoji življenja v slovenski teritorialni obrambi. Sestavni del študija bo prav tako delovna praksa, ki jo bodo po vzoru strojne fakultete študentje opravljali ob koncu 1. in 3. letnika. V slovenski vojski za razliko od primerov v jugoslovanski armadi ne bo avtomatizma v napredovanju častnikov v stilu »ja tebi - ti meni«. V teritorialni obrambi bosta merilo za pridobitev višjega delovnega mesta predvsem stopnja izobrazbe ter rezultati minulega dela.

Cilj Visoke obrambne šole je torej jase in nedvoumen: čez štiri leta naj bi predvidoma diplomirali prvi častniki slovenske teritorialne obrambe, nato pa naj bi se jih enako število »sproduciralo« vsako leto. Upajmo le, da čez določeno število let kakšen »odvečen« častnik slovenske teritorialne obrambe ne bo čakal v prvih vrstah na Zavodu za zaposlovanje...

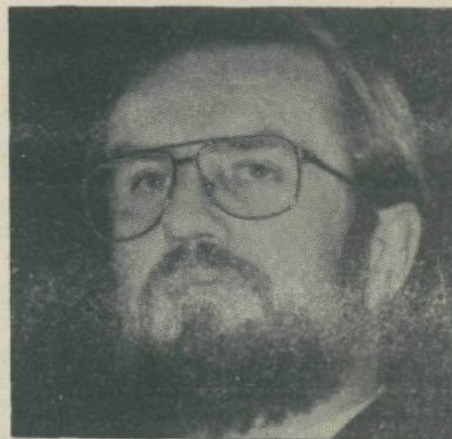
Domen Rant

Volitve 92

RDEČE- ČRNA SLOVENIJA?

Po zagotovilih predsednika slovenske skupščine bo naša država dobila novo ustavo do konca

leta, nato pa se bomo pripravljali na nove volitve. Slovenske stranke se bodo ponovno razdelile, tekmovala za volilce in »zlivale gnojnico« druga po drugi. Pričakujemo lahko, da se bodo ustvarile najmanj tri skupine s podobnimi in med seboj različnimi programi: desnica (konzervativni blok), sredina (liberalci) in levica (socialdemokratski blok).

Desnica

Po raziskavah slovenskega javnega mnenja bodo na naslednjih volitvah največ glasov dobili Peterletovi Slovenski krščanski demokrati (okrog 20 odstotkov), ki bodo ohranili dobre odnose z večino sedanjih Demosovih strank. Stara zveza tako ne bo popolnoma razpadla, ampak ravno nasprotno: na novih temeljih bo celo bolj trdna. Potem ko se bo koalicija znebila lastnih »levičarjev«, se bodo v njej ostale stranke lažje utapljale. Po trditvah nekaterih predstavnikov te skupine bodo vse te stranke (SKD, SLS, NDS, LS in morda tudi SDSS) nastopile na enotni Demosovi listi; pričakujemo pa lahko celo ustanovitev skupne politične stranke z imenom Demos. Konzervativni blok bo tako nadaljevanje Demosove identitete, ki bo njegove politične uspehe vnovčil na volitvah naslednje leto.

Levica

Neuspehe in težave sedanje vlade bo poskušala vnovčiti druga stran, sedanja opozicija in nezadovoljni državljani, povezani v izvenparlamentarnih strankah. Med slednjimi sta potencialni nasprotnici konzervativnega bloka zlasti dve: **Delavska stranka**, ki bo glasove pridobivala predvsem med delavci, povezanimi v Svobodnih sindikatih, in **Demokratska stranka upokojencev**, ki lahko pridobi glasove članov občinskih društev. Stranki bosta dobili glasove razočaranih delavcev in upokojencev, ne bosta pa mogli ogroziti sedanje državne ureditve. Obe »neokomunistični« stranki lahko pridobita glasove volilcev sedanjih opozicijskih strank (SDP, SSS in LDS). Tako bo najbolj odločilna bitka za volilce prav na levi. V ta boj bosta stopili tudi stranka jugoslovanskih ekonomistov SDU in Krambergerjeva stranka, ki bosta ostali marginalni ali

ratsko stranko. Po Delovi volilni anketi bo ta druga najmočnejša stranka v Sloveniji (dobila naj bi nekaj manj glasov od SKD). Ima precej volilnega kapitala: njeni ministri so edini v vladi, katerim težko očitamo neuspešno politiko, poleg tega pa se stranka distancira od napak krščanskih kolegov. Slaba točka liberalno usmerjene DS je ta, da se zaenkrat ne more povezati v »liberalni blok«. Školčeva **Liberalnodemokratska stranka**, ki je zašla v novolevičarski ekstremizem, se bo verjetno razbila tako, da bo zmerni del njenega članstva prestopil v DS. **Zeleni** pa bodo po aferi z jeseniškimi odpadki igrali le še podobno vlogo kot njihovi evropski somišljeniki. Demokratska stranka bo tako edina svoje vrste v slovenskem političnem prostoru. Preostalo ji bo povezovanje bodisi z levico bodisi z desnico. Zato je strah, da bo Slovenija po volitvah črno-rdeča, utemeljen.

Vox populi, vox dei

Mnoge sedanje parlamentarne stranke bodo izgubile sedanji položaj v družbi ali pa celo udeležbo v parlamentu. Potencialne takšne stranke so

vse razen Peterletovih krščanskih demokratov in Ruplovih demokratov. Lahko se tudi zgodi, da bo katera od trenutno nepomembnih strank v politiki zasedla pomembno mesto. »Lov je odprt,« bi rekel predsednik vlade. Še večje presenečenje pa bi bilo, če bi Demokratska stranka nastopila kot najmočnejša med strankami levega bloka nasproti novemu Demosu. V tem primeru bi bil dvopartijski sistem za Slovenijo neizbežen. Slovenci imamo dolgoletno tradicijo dvostrankarstva in delitve na klerikalni in liberalni tabor. Ravno v tem smislu bi morali razumeti tudi slogan nove (stare) Demokratske stranke: »Ne črni ne rdeči nas ne vodijo k sreči!«

Center

Tisti volilci, ki imajo zelo slabe izkušnje z nekdanjim komunističnim režimom, poleg tega pa niso ljubitelji dua Alojz in Alojzij, se bodo verjetno odločili za Ruplovo Demok-

Igor Kršinar

MOČNI IN VELIKI

Pred oboroženim spopadom v Sloveniji so se v slovenski javnosti (predvsem med intelektualci in mladino) pojavljale zahteve po demilitarizaciji Slovenije. Po »vojni« te zahteve sicer ostajajo, dejstva pa so drugačna: Slovenija hoče močno vojsko. Še sreča, da ji ekonomske razmere tega ne dovoljujejo.

Vsaka moderna država, ki ima svoje oborožene sile, se mora spoprijeti s problemom uravnavanja odnosov med civilno, politično in vojaško sfero. Že razlikovanje med civilno družbo in politično državo je lahko v določenih primerih problematično, ko pa poskušamo povleči ločnico med politično državo in vojsko, naletimo še na večje probleme, ki izvirajo predvsem iz dvojne vloge vojske v modernih političnih sistemih. Vojska po eni strani ščiti politično ureditev države in skupaj s policijo predstavlja represivni aparat le-te, po drugi strani pa predstavlja avtonomen, od politike ločen dejavnik, katerega je težko, če ne že kar nemogoče kontrolirati. Razmejitev politike od vojske še dodatno otežuje njuna tesna povezanost in prepletenost, oziroma sposobnost vmešavanja vojaškega vrha v politične zadeve. Odnose med civilno družbo, državo in vojsko praviloma ureja ustava ali poseben zakon (pri nas zakon o obrambi in zaščiti), glede na pristojnosti vojaških oseb v političnem življenju pa moderna politologija loči dva osnovna tipa vojaško-političnih sistemov: civilokracijo in militokracijo.

Temeljna značilnost civilokratskih vojaško-političnih sistemov je vladavina civilnega političnega aparata in popolna ter neposredna podreditev vojaške organizacije le-temu, za militokratske sisteme pa je značilna vladavina vojaškega aparata (najpogosteje vojaške hunte ali pučistične vlade) ter vojaški nadzor nad

vsemi vidiki družbenega in ekonomskega življenja. Priznati je treba, da idealnih vojaško-političnih sistemov ni in se vsi politični sistemi nahajajo nekje med obema idealnima tipoma, odnosi med civilno in vojaško sfero (oblastjo) pa jih umeščajo bliže civilokratskemu ali militokratskemu tipu. Med obema idealnima tipoma se pojavljajo dualistični sistemi, katerih temeljna značilnost je, da sta vrhova politične piramide in vojaške organizacije združena v eni osebi (ali manjšem številu oseb). Dualistični sistemi so bili značilni za dežele vzhodnega bloka, danes pa jih najdemo še v tradicionalnih monarhijah in državah v razvoju.

Ko govorimo o odnosih med politično (civilno) in vojaško oblastjo se nujno srečamo s problemom razmejitve le-teh. Meja, ki razmejuje politično oblast od vojaške, je odvisna od vojaško-političnega sistema, res pa je tudi, da leta ni statična in se v isti družbi (državi) lahko premika glede na politično situacijo (stanje miru, izredno stanje, vojno stanje) ali trende določenega obdobja. Vsako (tudi mirnodobno) premikanje meje v korist vojaške sfere (in s tem vojaške organizacije) neizbežno vodi v militarizacijo. Ta trend, ki praviloma vpliva na vsa družbena področja (civilna družba, politika in ekonomija), se burneje pojavlja v obdobjih prevratov, političnih sprememb in os-

vobodilnih vojn. Slovenija se militarizaciji pravzaprav ni mogla izogniti.

CIVILNA DRUŽBA

Čeprav že sam izraz »civilna družba« nedvomno izključuje kakršnokoli povezavo z vojsko ali vojaško organizacijo, je v sedanjih okoliščinah nujno trditi, da militarizacija vpliva tudi na civilno družbo. Najpogosteje se izvaja pod budnim očesom in ob podpori politike, ki nacionalno megalomanijo in zgodovinske frustracije uspešno izkorišča za doseganje kratkoročnih ali dolgoročnih ciljev, in ne zaradi družbe same.

V določenih okoliščinah (v času vojne stanja) je militarizacija družbe upravičena, zato je bilo vedenje in ravnanje pripadnikov civilne družbe med oboroženim spopadom v Sloveniji razumljivo, saj je bila celotna družba in njene organizacije podrejena (posredno ali neposredno) vojaškemu nadzoru. Podobni procesi potekajo danes na Hrvaškem in v Srbiji, le da je zaradi srditosti in dolgotrajnosti spopada stopnja militarizacije višja.

Pričakovati je bilo, da se bo po »vojni« v Sloveniji evforija »zmagovalcev« v razumnem času podela, zgodilo pa se ni nič takega, kar bi dalo slutiti, da se demilitarizacija civilne družbe (ali normalizacija stanja) začneja. Nasprotno.

Vojaška uniforma je v očeh Slovencev postala simbol »slovenske kremenitosti« poznavanje vojaških vrlin in orožja pa dosega neslutene razsežnosti. Visoka je tudi stopnja tolerance do pripadnikov TO, ki se v gostinskih lokalih pojavljajo oboroženi, kljub temu da je v Evropi (v katero sicer tako silimo) tako ravnanje kaznivo. V neprijetnem položaju se bodo znašli tudi oporečniki, ki se bodo upirali vojaškemu služenju v TO. V preteklosti so bili malodane narodni heroji (ker so se izogibali vojaški službi v JLA), v bodočnosti pa se lahko njihov položaj zaradi militantnosti javnega mnenja zelo spremeni.

EKONOMIJA IN POLITIKA

Padeč komunističnega bloka je povzročil nekakšno navidezno demilitarizacijo družb v resnici pa so odstranjeni le vzroki zanjo. Vzrok tej anomaliji so bliskovite antikomunistične »revolucije«, ki v trenutku naredijo nekoristno vso komunistično tankovsko železje, razen na ozemlju nekdanje Jugoslavije, kjer procesi militarizacije dobijo povsem nova razsežja.

Slovenija, še pred nedavnim integralni del jugoslovanske federacije, je bila vojaško gledano trden člen jugoslovanskega vojaškega aparata in industrijskih gigantov z vojaškonamensko proizvodnjo, ter podvajanje političnih in vojaških struktur in mešanje sfere civilne

in vojaške oblasti.

Po kulminaciji jugoslovanske krize se sanje o demilitarizirani Sloveniji podrejo. Dejanska prizadevanja po tem zamenja spet logika obstoja in prepletenosti vojaške, ekonomske in politične elite. Slovenija, čeprav majhna in skorajda neopazna vojaška sila, spet pade v začarani krog te logike. Ne glede na politično prihodnost Slovenija ostaja oborožena sila. Za to obstajajo predvsem trije vzroki: vpliv in prepletenost industrije z vojaškim aparatom, vpliven »vojaški lobby« v slovenskem političnem prostoru in varnostne razmere v tem delu Evrope. Prvi vzrok nima realne argumentacije, drugi je realnost, tretji pa vzdrži skorajda vse kritike, saj je država brez vojske na Balkanu naravnost utopija.

O povezanosti vojaškega aparata in gospodarskih potencialov je moč govoriti v vsaki »oboroženi« družbi, čeprav z rezervno. Tudi v Sloveniji. Težko pa je govoriti o kakšnem večjem vojaško-industrijskem kompleksu, ki si ga Slovenija ne more privoščiti. Samo za ilustracijo: nekateri izvedenci trdijo, da so naložbe v vojaško industrijo, tehnološko in razvojno, enkrat do štirikrat manj učinkovite kot v civilno.

Za nekatere potrebe bodoče armade v Sloveniji obstaja oborožitvena industrija, predvsem za lahko pehotno oborožitev. Postavlja se problem mariborskega TAM-a in ravenske železarnice, ki po prekinitvi odnosov z JLA ostajata brez naročil za težko oborožitev. Rešitev se išče, vključeno je tudi obrambno ministrstvo. Možnih je več rešitev, za železarno tudi možnost remonta poškodovanih ruskih tankov T-serije v rokah CRO-army. Kakšno večje prestrukturiranje industrije z vojaške na civilno proizvodnjo ne bo potrebno, saj Slovenija v okviru bivše Jugoslavije ni bila nastlana z mnogo vojaško proizvodnimi giganti. Na srečo, kajti svetovne izkušnje kažejo, da kljub precejšnjim vlaganjem v konverzijo delov vojaške industrije v civilno drugih rezultatov razen velikih izgub ni bilo. Eventualen uspeh imajo proizvajalci, ki so doslej poleg vojaške obvladovali tudi civilno proizvodnjo. Za Slovenijo je konverzija namenske vojaške industrije v primerjavi s potrebnim prestrukturiranjem celotnega gospodarstva pravi mačji kašelj. Dejstvo je, da slovenska industrija na pospešeno militarizacijo nima kakšnega posebnega vpliva, ob predpostavki seveda, da Slovenija nima namena postati novi Izrael.

Neprimerno večji vzrok za militarizacijo (?) Slovenije je vojaško-politični lobby, ki v tej državi uživa precej večji ugled in vpliv, kot bi ga v normalni

evropski državi. Z malce ironije bi lahko dejali, da so junake planinskega čaja zamenjali junaki zmagovite Slovenije. Vendar je stvar kar precej resna, saj je od njihovih zamisli, možnosti, vpliva in seveda kontrole nad njimi odvisna stopnja demokratizacije družbe in predvsem globina ali plitkost davkoplačevalčevega žepa.

Nekateri indici, med katerimi prednjačijo prekvašenost slovenstva z vojaštvom, eksponiranost obrambnega ministra in njegovih sodelavcev v medijih in njihova priljubljenost, privlačnost zaposlitve v TO in nenazadnje nova zakonodaja, ki vojaškim varnostnim organom daje dokaj široka pooblastila in je v javnosti že dvignila nekaj prahu, dajejo vedeti, da se Slovenija ni otesla balkanske tradicije. Kar pa je opravičljivo, saj navezadnje v to tradicijo tudi spadamo in smo jo soustvarjali.

Ob teh dejstvih in tem, da v slovenskem pozicijskem strankarskem življenju bolj odmeva vprašanje svetosti življenja kot učinkovita kontrola vojske in njenih varnostnih organov, je vzrokov za ukrepanje več kot dovolj.

Položaj in struktura oboroženih sil v strukturi moderne države je lahko različen. Ob profesionalizaciji in učinkovitosti armade, ima lahko le-ta položaj osrednje institucije v obrambnem sistemu države, brez bistvenega poseganja v sfero civilne družbe. Torej, armada da, vendar le kot servis civilne družbe.

Argument, ki najbolj narekuje trend militarizacije Slovenije, je brez dvoma varnostni položaj na Balkanu. Ob tem argumentu in skorajda neomejenih bonifikacijah vojaških oblastnikov po junijskem konfliktu, prizadevanje mirovnikov in pacifistov, ki jih resnici na ljubo niti ni kdove koliko, nimajo skorajda nobene teže. Demilitarizacija Slovenije in vsako prizadevanje političnih strank v tej smeri, je v očeh slovenske javnosti samomor. Prepletenost vojaške, ekonomske in politične sfere je namreč odločilna za prihodnost. Motto pa je jasno: »učinkovita, majhna in poceni armada, v skladu z možnostmi«.

Seveda so tukaj tudi pasti. Izkušnje namreč kažejo, da trendi profesionalizacije armad vodijo v izoliranost od družbe in s tem nastanek neodvisnih vojaških interesov in ciljev, ki v določenem trenutku delujejo proti interesom družbe. Vendar ni pričakovati, da bi bili bolj papeški od papeža.

Gregor Kozovinc
Igor Jukič

VOJNA - PRILOŽNOST ZA LOPOVE

Orožje kot sveže žemlje

Začnimo z množico časopisnih poročil o številnih samopoškodbah občanov. V vojni zmedi ljudje pospešeno kupujejo vse vrste orožja. Državljeni, ki so do včeraj zjutraj hodili na delo in se popoldne vračali, so se začeli zanimati za orožje. Vse več je lastnikov M-16, kalašnikov, Hoeckler-Koch avtomatov, različnih pištol, bomb in drugih eksplozivnih sredstev. Posledica tega so seveda prestreljene roke, noge in rane vseh vrst.

Hkrati z oboroževanjem oziroma v posledično-vzročni zvezi so se kot nezanimljiv dejavnik pojavili trgovci z orožjem, ki predstavljajo pomemben element tistega, kar s skupnim imenom imenujemo vojno dobičkarstvo. Če poznate prave ljudi, lahko danes v Zagrebu brez večjih težav kupite praktično vse vrste orožja. »Rambo« avventura pa vas bo na primer za kalašnikov ali avtomatsko puško Crvene zastave stala od 800 do 1.200 DEM. Poudariti je še treba, da so v zmedi osvajanja zagrebških vojašnic skrivnostno izginile velike količine orožja, ki se je v teh dneh po skrivnih podzemnih kanalih pojavilo na črnem trgu po že prej omenjenih cenah.

Hit - uniforme in Ray-Ban očala

Danes na Hrvaškem ne služijo le z orožjem temveč tudi s sanitetnim materialom, hrano in vsem tistim, česar na določenih območjih primanjkuje. Posebno uspešen posel so opravili svojevrstni »army-shopi« in butiki, ki so v zadnjih mesecih prodali na tone maskirnih uniform. To ima seveda negativno posledico. Vsakdo lahko nabavi uniformo in je videti kot Američan iz osladnih filmov o sijajnih fantih elitnih ameriških enot. Od tod tudi porast prodaje Ray-Ban očal.

Kult uniforme dosega zaskrbljujoče razsežnosti. Zagreb jih je poln. Kako ločevati borce, šminkerje in lopove? Hrvati v romantični zaslepljenosti verjamejo vsaki maskirani prikazni kot utešajanju dobrega. Tisti, ki niso dobri

(good guys) ampak zli (bad guys), so spretno izkoristili situacijo in se začeli naseljevati v prazna stanovanja pobeglih srbskih častnikov ali pa »v imenu Garde« krasti avtomobile zbeganim lastnikom, ki svojih štirikolesnih ljubljencev ne bodo nikoli več videli. Glede na to, da živimo v do skrajnosti spolitiziranih časih, se ne smemo čuditi dejstvu, da vprašanja delovanja pravne države neizprosno dobiva politični značaj. Prišlo je namreč, kot se temu uradno pravi, do hudih obračunavanj med policijo in Gardo na eni ter tako imenovano Gardo-HOS na drugi strani.

Paraga proti Tudmanu?

Čeprav je HOS, sicer vojaška formacija Paragove Hrvatske stranke prava, v sestavu Zbora narodne garde, zaradi nestrinjanja z uradno hrvaško politiko vodi svojo koncepcijo obrambe. Seveda pa nekateri navajajo tudi druge razloge omenjenega nasprotja. Mnogo je dobronamernih ugibanj o vzrokih, pri katerih je v ospredju preprečitev razkola v hrvaški vojski, ne moremo pa mimo tistih, ki to počnejo zaradi lastnega interesa. Ne

V pobesnelih vojnih razmerah se število nezakonitih in kriminalnih dejanj iz dneva v dan povečuje. Vojna živčnost se čuti tako v prvih bojnih vrstah kot tudi v zaledju. Takšna hrvaška realnost odpira možnost sprevrženim umom, vojnim dobičkarjem in asocialnim tipom vseh vrst.

smemo pozabiti še na asocialnih tipov, ki s pijančevanjem in divjaštvom incidente sprožajo in izzivajo.

Za pravno državo

Ko je postalo očitno, da se lahko vojaško stanje spremeni v popolno anarhijo, je hrvaška država vendarle sprejela nekaj odločitev, ki so razmere vsaj malo umirile. Ustanovljena je bila Vojaška policija, ki strogo nadzoruje obnašanje svoje vojske. Prepovedano je nošenje orožja tam, kjer to ni potrebno, prav tako pa ni več dovoljena nekontrolirana prodaja uniform.

O uspešnosti ukrepov bo sodil čas, zavedati pa se moramo, da je zagotavljanje javnega reda in miru ter delovanje pravne države, kolikor je v danih razmerah sploh mogoče, ena najpomembnejših nalog hrvaške države v tem trenutku.

Bruno Lopandić

TRIBUNIN

Tribunini žuri
ponovno v
B-51 to
sredo (13.XI.1991)
ob 21 uri

(Vljudno vabljeni vsi
bralci Tribune in
ljubitelji
kluba B-51!)

Prodajna razstava in
glasba po željah in
seveda izvod
Tribune + kon-
zumacija
- vse že vključeno

ZUR

RADIO* STUDENT

DOUBLE MONO LOONEY FM RADIO

BOMBOLA

Igra. ki osvaja
vsak torek
ob enajstih

Mirovna prizadevanja za Bližnji vzhod

OD CAMP DAVIDA DO MADRIDA

Kadar povprečno razgledan človek sliši za dogajanja na Bližnjem vzhodu, verjetno najprej pomisli na stereotipe, ki jih navadno povezujemo s tem geografskim in političnim prostorom. Islamski fundamentalizem, verski fanatizem, arabsko izraelski spor in palestinsko vprašanje, za katerega že velja oznaka zgodovinski, so politične stalnice tega dela sveta. Bližnji vzhod že od nekdaj ločijo nasprotja nezdružljivih sil, monopolistične posvetne oblasti, religioz-nega ekskluzivizma in tradicionalnega arabsko židovskega sovraštva. Na Levantu je zibelka terorizma, križišče begunskih poti in prekipevajoč kotel zavrelih strasti in nasilja.

Arabski in izraelski pogajalci v Madridu v nobenem primeru niso imeli lahkega dela, ko so poskušali reševati prastare konflikte, ki so se na Bližnjem vzhodu pojavili že v začetku stoletja in ne šele z nastankom izraelske države, kot morda mislijo nekateri. Ne samo, da so si pogajalci na svoja ramena oprtali dediščino bližnjevzhodnega zgodovinskega smetišča, ampak so imeli pred seboj težavno, pesimisti trdijo, da celo nerešljivo nalogo: zagotoviti Palestincem nacionalno identiteto in hkrati priznati Izraelu pravico do obstoja. Ob koncu je konferenca uspela že zato, ker so sprte strani sploh sedle za pogajalsko mizo, čeprav se Arabci in Izraelci ob navzočnosti Palestincev tudi tokrat niso premaknili z mrtve točke.

Pax Americana

Danes najbrž nihče več ne dvomi, da bodo Američani tisti, ki bodo držali škarje v rokah, ko se bo na Bližnjem vzhodu krojilo novo nadaljevanje vojne in miru. Zalivska vojna je z zmago zavezniških sil ustvarila pogoje za neizpodbiten politični diktat Amerike, ki si na Bližnjem vzhodu želi stanje brez vojn; če o popolnem miru na tem območju ni mogoče govoriti. Bush je do sedaj že pokazal odločenost priti do zelenega cilja ne glede na to, kdo od arabskih in izraelskih pogajalcev se bo

temu najbolj upiral in s kakšnimi sredstvi ga bo moral vsiliti v primeru, če bi bila pogajanja neuspešna. Dovolj zgovoren argument ameriške moči je že Bushevo povabilo na konferenco. Tudi če so si ga nekateri še tako želeli odkloniti, tega zares ni storil nihče.

V Madridu ni bilo nikogar, ki bi si upal manjkati. Prišel je tudi Gorbačov, ki je s svojim prihodom demonstriral predvsem to, da ima ne glede na Jelcinov vrtočlavi vzpon še vedno na vitez pomembno vlogo v mednarodni politični areni. Oba z Bushem pa sta bila v Madridu pomembna še zaradi nečesa. S svojo prisotnostjo sta na najbolj neposreden način dokazala svoja enotna bližnjevzhodna stališča. Predvsem Gorbačov, ki mu je bilo dovoljeno, da se je v vsem strinjal s svojim ameriškim kolegom. Časi se menjajo, le ljudje ostajajo isti.

Tisti, ki mu gre največja zasluga, da je v Madrid istočasno pripeljal Izraelce, Egipčane, Sirce, Libanonce, Jordance in Palestince, je nedvomno ameriški zunanji minister Baker, seveda ob pomoči dveh pomembnih mednarodnih političnih dogodkov: sovjetskega "poraza" v hladni vojni z Združenimi

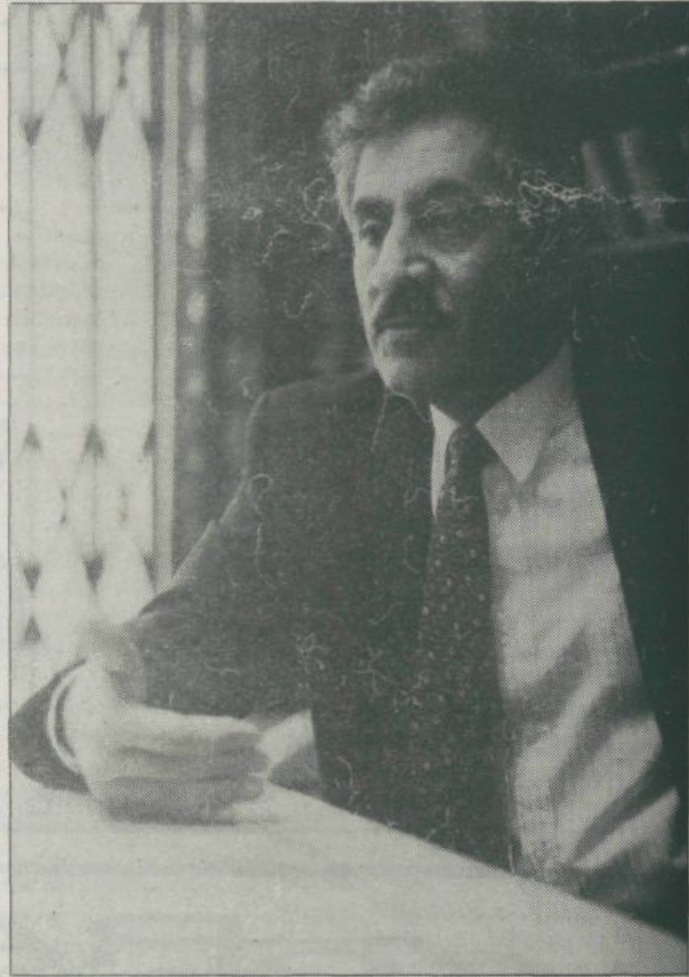

Foto: Hera

državami in spremenjene bližnje-vzhodne politike, ki jo je ustvarila koalicijska zmaga nad Sadamom Huseinom. Verjetno je to doslej eno Bakerjevih odmevnejših diplomatskih dejanj, kajti Bližnji vzhod ima v ameriški zunanji politiki zelo veliko težo, ne glede na to, da prihod trojice najpomembnejših, Jichaka Šamirja, Sirca Faruka al-Šara in vodje palestinske delegacije, dvainsedemdesetletnega zdravnika Haidar Abdel Šafija, še ne pomeni nujno tudi tega, da so njihove države pripravljene na odločilne kompromise. Šamir je že pohitel z izjavo, v kateri je opozoril, da v zgodovini ne želi ostati zapisan kot državnik, ki je razprodal izraelsko zemljo. Zelo slikovito je takšno stanje opisal nekdanji pomočnik ameriškega zunanjega ministra Richard Murphy, ki je dejal, da je Baker pripeljal konje do vode, zdaj pa jih je treba naučiti še piti.

Arabci in Izraelci niso tako naivni, da bi spregledali, da je do spremembe v bližnjevzhodni politiki prišlo v Washingtonu in ne na samem Bližnjem

vzhodu, zato niti eni niti drugi niso prišli v Madrid v prvi vrsti urejat medsebojnih odnosov, ampak so navzoči predvsem zato, da si ne bi nakopali jeze Washingtona. Američanom so pustili upanje, da si nihče od pogajalcev ne bo drznil prvi zapustiti zelene mize, hkrati pa so vsi poskušali pozabiti na neuspehe iz preteklosti (od zadnje bližnjevzhodne mirovne konference v Ženevi je preteklo že šest let).

Kot prvi govornik na plenarni razpravi je nastopil izraelski ministrski predsednik Jichak Šamir, ki je bil - kot vedno - tudi tokrat deležen velike pozornosti. Če nič drugega, so druge delegacije na mirovni konferenci vodili zunanji ministri, le na čelu izraelske je bil predsednik vlade. Ta izraelski jastreb poljskega rodu s pravim priimkom Jazernicki se je verjetno zbal, da bi utegnil biti zunanji minister David Levi do arabskih zahtev preveč popustljiv. Šamir se namreč strogo drži svojih stališč, zelo nenaklonjenih arabskemu popuščanju in palestinski državi, za katero se boji, da bi ogrozila izraelsko varnost.

Izrael vs Jordanci & Palestinci

Znano je, da bo ob izidu mirovnega sporazuma Palestincem najpomembnejše doseči mednarodno priznano, neodvisno državo na Zahodnem bregu in v Gazi. V prihodnosti pa bi palestinska država lahko postala tudi del jordansko palestinske konfederacije. Palestinci so prišli na pogajanja z nepopustljivo zahtevo po samoodločbi in umiku Izraela z Zahodnega brega, Gaze in vzhodnega Jeruzalema, vendar so bili pripravljene sprejeti predlog o »prehodnem obdobju samouprave«. Ta politični termin je v bistvu skovanka ameriške diplomacije, oziroma državnega sekretarja Bakerja in Palestinci so ga le dopolnili s pogojem, da se začasni status ne spremeni v trajnega. Vodja palestinske delegacije je zahteval tudi mednarodno zaščito za Palestince in popolno uveljavljanje ženevskih konvencij.

Sicer so Palestinci svojo prisotnost na madridski konferenci izkoristili za čustveno nabite in dramatične pozive k prenehanju nasilja nad ljudstvom, ki se mu odreka pravica do domovine.

Večina poročevalcev iz Madrida je poročala, da je Šamir poslušal govor palestinskega predstavnika Haiderja Abdula Šaferja popolnoma mirno in se ni zganil niti ob omembi imena Jaserja Arafata, ki pa je sicer sprožilo burno reakcijo med preostalimi izraelskimi predstavniki. Namestnik izraelskega zunanjega ministra Benjamin Natanjahu je na tiskovni konferenci ognjevit protestiral proti omenjanju voditelja PLO, čeprav je vsakomur jasno, da je palestinska delegacija na konferenci v bistvu zastopala stališča PLO in njena fizična odsotnost ni pomenila tudi njene dejanske izključitve.

Skupaj s Palestinci je tokrat v Madrid prišla tudi *jordanska delegacija*, ki pa je vztrajala, da se morajo o stvareh, ki zadevajo Palestince, pogajati Palestinci sami. Jordanci so na konferenco prišli predvsem z zahtevo po umiku Izraela z Zahodnega brega, vzhodnega Jeruzalema in Gaze in vrnitvijo dveh kosov ozemlja, ki jih je Izrael zasedel leta 1967.

Izrael vs Sirija, Libanon, Egipt

Sirija si od uspešne rešitve bližnjevzhodnega vprašanja obeta, da

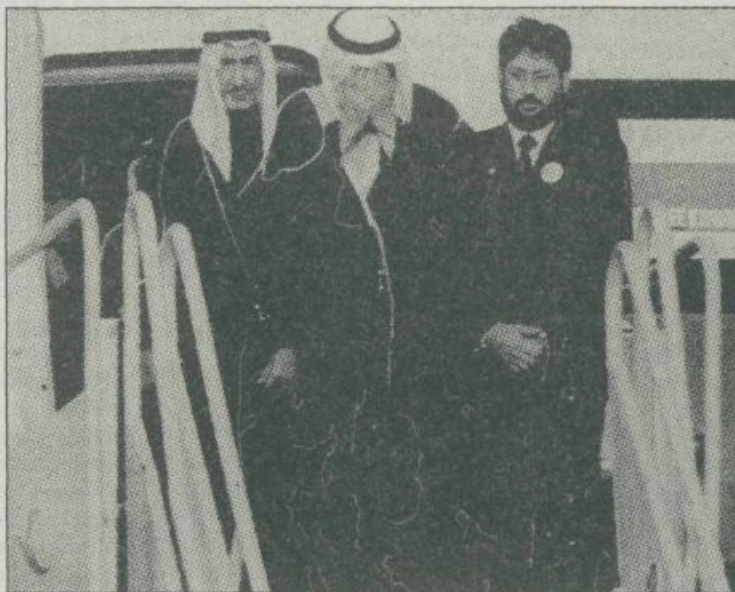
Golanske planote Izraelu. Toda za zdaj se Assadove zmage veliko bolj kažejo v uspešnih preprečitvah kot konkretnih političnih pridobitvah.

Zelo odmevno je v Madridu izzvenel govor zunanjega ministra Faruka el Sara, ki je odločno ugovarjal Šamirjevi tezi, da na Bližnjem vzhodu ni ozemeljskih ampak obstajajo le politični spori. Izkušnje so Arabce namreč izučile, da je Izrael v preteklosti sklenjene mirovne sporazume praviloma izkoristil za pridobitev novih arabskih ozemelj. Podpis campdavidskega sporazuma z Egiptom leta 1979 je bi za Izrael le izgovor, da si je v naslednjih treh letih prisvojil Jeruzalem in Golansko planoto. Sirski predstavnik je zato na konferenci od Izraela zahteval, naj vrne sleherno ped arabskega ozemlja. Mislil je seveda na Gazo, Golan, Zahodni breg, Jeruzalem in južni del Libanona. Prav tako pa se je zavzel tudi za palestinsko pravico do samoodločbe.

Libanonci so prišli v Madrid z zahtevo po dosledni uresničitvi resolucije OZN št. 425, ki zahteva izraelski umik iz južnega Libanona, kar pa po prepričanju Bejruta ne more biti vezano na globalno reševanje bližnjevzhodnih problemov. Po njihovem mnenju gre za povsem ločeno vprašanje, zato ga ni mogoče obravnavati hkrati z resolucijami 242 in 338, ki se osredotočajo na urejanje problema v celoti. Kljub temu dajejo Libanonci ves čas vedeti, da so solidarni z ostalim arabskim svetom, podpirajo njihove zahteve po umiku Izraela z zasedenih ozemelj in si prizadevajo poiskati ključ za reševanje palestinskega vprašanja.

Edina arabska država, ki je leta 1979 v Camp Davidu podpisala mirovni sporazum z židovsko državo Izrael, je Egipt. Kot izkušen pogajalec z Izraelom je Hosni Mubarak pred madridsko konferenco vodil živahno diplomatsko dejavnost z ostalimi arabskimi kolegi. Na posebni tiskovni konferenci je Arabce in Izraelce pozval k popustljivosti in kompromisnim stališčem na madridski konferenci. Njihova vloga v Madridu je bila predvsem posredniška, čeprav niso izgubili nobene priložnosti za pritisk na Izrael, naj zapusti zasedena arabska ozemlja.

Erika Repovž

bo dobila nazaj Golansko planoto, ki jo je Izrael zasedel leta 1967, vztraja pa tudi na izraelskem umiku iz južnega Libanona v skladu z resolucijo OZN. V arabskem svetu se nobena odločitev ne sprejme brez nje, kar je dobro znano tudi liderjem zahodnih držav in Izraela, vendar je njen položaj zelo negotov. Na eni strani je vkleščena v libanonski kaos, na drugi pa tarča nenehnega iraškega izzivanja. Sirci so prepričani, da je zgodovina na njihovi strani, ko se potegujejo za odvzem

OB OBLETNICI OSIMSKIH SPORAZUMOV

piše: Miro Kocjan

Gre za enega prvih mednarodnih dokumentov, s katerim se bo morala soočiti slovenska država v procesu mednarodnega priznanja.

Takoimenovani Osimski sporazumi med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo so še zmeraj (pravzaprav še bolj kot včeraj) pomembna bilateralna listina, ki bo prišla na tapeto slovenske zunanje in notranje politike, ko bo resnično stekla operacija mednarodnega priznanja nove slovenske države. Osimski sporazumi so bili podpisani prve dni novembra 1975 in so predstavljali prvi mednarodni dokument, ki so ga v Evropi podpisali, ko so sklenili helsinško konferenco o evropski varnosti in sodelovanju.

Tedaj so bili ti sporazumi nedvomno pomemben mejnik v bilateralnih odnosih med takratno Jugoslavijo in Italijo. Sprejeli so jih tudi, kakor je tedaj napisal francoski »Le monde«, kot »dragoceno široko usmerjajočo mednarodno listino«. Res je sicer, da so nekateri njeni deli in motivi mestoma zastareli in niso več žgoči, nesporno pa je, kakor se še danes utemeljeno sliši, da je »duh Osima« prisoten tudi v drugih mednarodnih dogovorih in ustanovah, kakršne so Alpe-Adria, tako imenovana Heksagonala in druge.

Pomen Osima

Napori, da bi danes Osimo posodobili, so še kako upravičeni. Vemo sicer, da so se odnosi med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo po drugi svetovni vojni razvijali skozi tri obdobja; prvo obdobje je zaznamovala mirovna pogodba, podpisana februarja leta 1947, drugo je predstavljal Londonski memorandum, sprejet oktobra leta 1954, vrhunec tretjega obdobja pa so bili prav Osimski sporazumi. Z mirovno pogodbo je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje, ki ni bilo nikoli uresničeno, z Londonsko spomenico so rešili tržaško vprašanje, z Osimom pa je bilo dokončno, »de iure« in kajpak »de facto« rešeno vprašanje meje med dvema deželama.

Osimo je takorekoč potrdil politiko dobrih odnosov med dvema sosednjima deželama ter jih takorekoč sprostil, da bi jih še bolj pospešili na številnih področjih vzajemnega sodelovanja. Bil je značilen tudi po tem, da je bil »celovit«, se pravi,

da se ni nanašal le na eno, marveč na kopico problemov, ki so bili aktualni med dvema sosedoma. Najpomembnejša ugotovitev je bila, da je bilo z njim dokončno odstranjeno vprašanje meje, ki je bila vseskozi moteč element v tem delu Evrope in Sredozemlja.

Izhodišče in epilog sta bila potemtakem meja. Sporazum o njej so sprejeli prav v znamenju in duhu Helsinkov, da meje v Evropi ne smejo več ločevati in so spremembe možne le kot rezultat dialoga. Ta postulat naj bi kajpak veljal še in zlasti danes. Meja med Jugoslavijo in Italijo je resnično postala most, pretičnica. S tega stališča je bil Osimo tudi izviren »inovativni« mednarodni akt.

Res pa je, da ne glede na njegovo nesporno politično kakovost oz. namene ni bil deležen ravno navdušenega odobravanja. Tudi zategadelj ne, ker so ga podpisali domala skrivnostno prav v kraju Osimo blizu Ancone v Italiji. Politično je bil tedaj še zmeraj živ nacionalistični sindrom (zlasti skozi razmere v Trstu), ki, roko na srce, še danes ni zamrl in predstavlja eno glavnih tako političnih kot socioloških vprašanj, prepreko pri naporih za združevanje v Evropi. Tedanja Jugoslavija pa s svoje strani ni imela potrebnih materialnih možnosti, da bi bila resnično kos zahtevam tega sporazuma.

Skratka, spodbudnemu, pa tudi optimističnemu začetku je kmalu sledila stihija, ki se je stopnjevala v mrtvilo. Osimo žal ni uspel odstraniti nacionaliz-

ma tudi zato ne, ker je bilo premalo stvarnega navora, da bi ga dosledno uresničevali. Spet se je pokazalo, da je nacionalizem večinoma produkt pomanjkljivih družbenih odnosov in siromašnega gospodarskega stanja, kar doživljamo tudi danes v nekdanji Jugoslaviji.

Politični in ekonomski vidik Osima

Vemo, da predstavljata Osimske sporazume dva sklopa dokumentov: prvi je takorekoč politični, drugi pa gospodarski. Oba sta imela in imata niz prilog. Pri prvem delu smo zastali v tem, da na primer slovenska skupnost v Italiji še danes nima tako imenovanega globalnega zaščitnega zakona, pa čeprav je Osimo narekoval »maksimalno zaščitne norme«. Nekoliko bolje je z italijansko skupnostjo v Jugoslaviji, toda tudi pri tem so še praznine, ki izhajajo predvsem iz različnega odnosa do manjšine v Sloveniji in na Hrvaškem.

Pri drugem, se pravi gospodarskem svežnju osimskih sporazumov, prav tako ne moremo peti glorijske. V gospodarskih odnosih med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo imamo vsega 82 primerov industrijske kooperacije; ob meji beležimo skromnih 11 primerov sodelovanja preko tako imenovanih višjih oblik. Italijani so spoznali, da pri nas žal ni bilo gospodarske sprostitev, da je naša

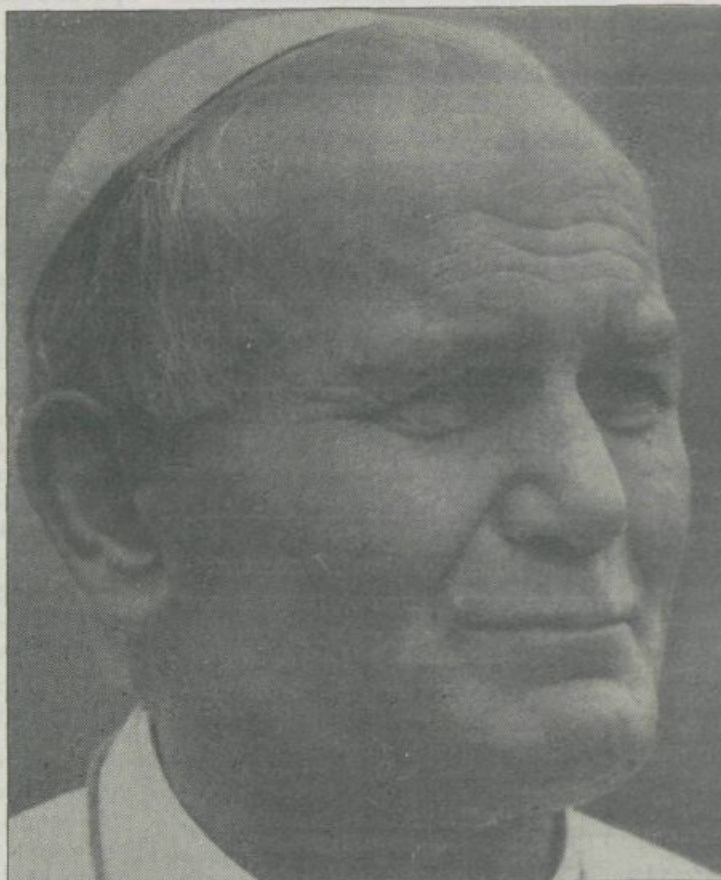
OB STOLETNICI

Navdušenje ob izidu

Okrožnica Ob stoletnici se že z naslovom povezuje z okrožnico *Rerum novarum* (O novih rečeh) iz leta 1891, v vsebinskem smislu pa gre za določeno kontinuiteto. Okrožnica je bila objavljena letošnjega prvega maja in je med političnimi strankami v sosednji Italiji povzročila pravo navdušenje. Socialistični časnik *Avanti* jo je v celoti objavil na naslovnici, kar je prvič, da ji socialisti (kot običajno) niso nasprotovali. Navdušeni so bili tudi profašisti, saj so menili, da je papež Woytila končno potrdil tisto, o čemer so ves čas govorili. Tudi bivša komunistična stranka je papeževo encikliko pohvalila. O navdušenju italijanskih demokristjanov pa ni treba govoriti. Skratka, že takoj na začetku je postala politično kontroverzna. Lastili so se je takorekoč vsi politični dejavniki.

Stoletno obdobje

Katoliški socialni nauk je treba razlikovati od socialnega katolicizma in krščanskega socializma, čeprav se oba navezujeta nanj. Socialni katolicizem pripada obdobju, ko se je v krščanskih družbah Evrope začelo t.i. gibanje od spodaj, ki je s papeževimi načeli propagiralo socialno pravičnost. Krščanski socializem pa je skušal v svoji doktrini združiti socialne vrednote krščanstva in socializma, in je imel obeležje gibanja, nad katerim uradna cerkev nikoli ni bila navdušena. Katoliški socialni nauk je uradni nauk Cerkve, ki prihaja izza vatikanskih zidov in je namenjen 920 milijonom katolikom po svetu. Stoletno obdobje modernega

Kapitalizem po evangeliju

Slovenci smo pred kratkim dobili prevod zadnje enciklike papeža Janeza Pavla II. *Centesimus annus*, s katero je zaokroženo stoletno obdobje modernega katoliškega nauka. Okrožnico je ponašil Ivan Merlak s Teološke fakultete.

katoliškega nauka se začne leta 1891 z omenjeno encikliko *Leóna XIII. Rerum novarum*. V njej se cerkev prvič ukvarja z delavskim vprašanjem in njegovim socialnim položajem. Pri opisovanju razmer je ponekod podobna Engelsovim tekstom. Papež je takrat ostro obsodil ideologijo države nočnega čuvaja in socializma. Cerkev se prvič nedvomno pobota z meščanstvom, tako da lahko govorimo o defevdalizaciji na mentalni ravni. Druga je orkožnica *Quadragesimo anno* (Ob štiridesetletnici) Pija XI. iz leta 1931. Po svoje je to najbolj sporna enciklika, saj je ideološka podlaga korporativizma italijanskega tipa. Korporacije naj bi

trajen konflikt med delom in kapitalom presegle. Sledi ji leta 1937 okrožnica *Divini Redemptoris* (O brezbožnem komunizmu) Pija XI., s katero obsodijo komunizem in brezboštvo. Razglasi sveto vojno proti komunizmu oziroma satanovemu kraljestvu. V tem boju dovoljuje vsa sredstva, tudi fizično silo. Naslednja pomembnejša enciklika datira v leto 1961 in nosi naslov *Mater in magistra* (Mati in učiteljica) Janeza XXIII., ki je nekakšen kopernikanski preobrat v katoliškem nauku. Postavi tezo, da je Cerkev najprej mati in šele nato učiteljica. Papež okrožnico prvič naslovi na vse ljudi dobre volje, ne samo kristjane. V njej je poudarjeno načelo dialoga s komunisti. Kapital in delo se vrednostno izenačita. Isti papež v encikliki *Pacem in terris* (Mir na zemlji) leta 1963 razglablja o miru in vojni. Razlikuje med krivično in nekrivično vojno. Pavel VI. je okrožnico *Populorum progressio* (O delu za razvoj narodov) 1967 posvetil tretjemu svetu, saj je socialno vprašanje svetovno vprašanje. Zagovarja nov ekonomski red, do katerega lahko pridemo le s strukturalnimi spremembami. Zelo

pomembna je tudi okrožnica akutalnega papeža iz leta 1981 *Laborem exercens* (O človeškem delu), v kateri se kaže določen premik. Delu je podana čast in oblast, kategorija dela ima prednost pred kapitalom, vzpostavi moderno pojmovano filozofijo dela. Papež Woytila je spisal še *Sollicitudo rei socialis* (O skrbi za socialno vprašanje) 1987, v kateri je zelo kritičen do profitne ideologije. Uvede termin prerazvite družbe, iz katere izvaja sklepe o duhovni pijanosti z materialnimi dobrinami. Za konec stoletnega obdobja pa še zadnja enciklika Janeza Pavla

II. Ob stoletnici, ki zaključuje krog stoletne katoliške socialne misli.

Uradna razlaga enciklike

Pri razlagi okrožnice Ob stoletnici uradna Cerkev poudarja predvsem naslednje značilnosti. Prva je njena *kontinuiteta*. Opozarjajo na harmonično razvijanje krščanskega socialnega nauka. Druga značilnost je *aktualnost*. Po mnenju Cerkve je analiza dogodkov neverjetno zgoščena in prodorna. Ne gre zgolj za sociološko temveč filozofsko-antropološko analizo, ki postavlja človeka v središče dogajanj, ne pa sama dogajanja. Tretja značilnost okrožnice je *prilagodljivost*. Izraža se v njenem dialoškem značaju. Kljub temu, da gre za soočanje resnice in zmote - pravi Cerkev - bolj ali manj pravih in ustreznih izbir na političnem, gospodarskem in družbenem življenju, okrožnica ne obsoja in ne ruši, marveč gradi in spodbuja. V to značilnost lahko vključimo tudi proces inkulturacije, v katerega se Cerkev zavestno vključuje ne le na področju posameznega naroda, marveč v svetovni razsežnosti. V tem smislu lahko govorimo o konceptu humane ekologije.

Model brez modela

Okrožnica Ob stoletnici vzpostavlja ekvidistanco tako do profitnega kapitalizma kot tudi do razpadlega realsocializma. Čeprav eksplicitno trdi, da ne ponuja nikakršnega modela, navaja nekaj osnovnih kriterijev, s katerimi bi lahko presojala in dajala legitimnost družbenim modelom. Najprej je tu integralni antiateizem Woytyle. Zanj je temeljna napaka socializma antropološkega značaja (človek običajna molekula družbenega organizma) in glavni razlog te napake je koncept ateizma. Sedaj Cerkev razglša, da je marksizem-leninizem leta 1989 potolčen predvsem zaradi Boga in evangelija. Zanimivo ob tem je, da enciklika, ki zavrača vsak dialog z ostanki marksizma, uporablja termine, značilne za marksistično analizo, kot na primer družbeno-ekonomski odnosi, sredstva za proizvodnjo in celo v

službi naroda, kar zveni zelo maoistično.

Enciklika ponuja tudi nov katoliški integralizem, v katerem je dialog samo sredstvo, s katerim želi Cerkev pomagati državam, ki skušajo obnoviti svoje gospodarstvo in družbo (ex socialistične države in države tretjega sveta). Model, ki ga ne postavlja, vendar ga naznačuje, je neokapitalizem, v katerem je profit še vedno glavni motiv. Vendar v čvrstem pravnem okviru in službi integralne človekove svobode, katere središče je religijsko in etično. Z evangelizacijo kapitalizma bi tako končno dobili svet po meri delavcev.

Po drugi strani pa kritizira tudi sodobno potrošniško družbo, ki narekuje stil življenja, v katerem je človek zgolj in samo konzumer proizvodov. Okrožnica je upor proti razduhovljenju človeka v kapitalizmu.

Slovenski odmevi

Okrožnica je naletela na izreden odmev tudi na Slovenskem tako kot v številnih vzhodnoevropskih državah. Z gotovostjo lahko trdimo, da bo po svoje vplivala na duhovno in politično življenje v slovenskem prostoru. Slovenske politične stranke - z vseh koncev politične palete - so okrožnico pozdravile. Tako denimo Stranka demokratične prenovе poudarja, da je v okrožnici veliko takega, kar je v njihovem političnem programu in obratno. Dodajajo še, da bo imela okrožnica velik pomen za slovenski narod, ki ga je vojna pred petdesetimi leti razdelila. Sporočilo enciklike bo torej delovalo integrirajoče. Na drugi strani Slovenski krščanski demokrati z veseljem ugotavljajo, da je v encikliki veliko prvin, ki nakazujejo razvoj slovenske družbe. Je nekakšno napotilo za postsocialistične družbe, pri katerem je treba upoštevati načela solidarnosti, pravičnosti, socialnosti in blagostanja. Liberalni demokrati v sredini opozarjajo, da kljub vsem pozitivnim lastnostim enciklike še vedno govori o eni resnici in eni zmoti. Še posebno opozarjajo na področje družine in položaja ženske, kjer je umetna prekinitev splava še vedno v središču vatikanskih viharjev.

V Sloveniji je tako precej političnih strank, ki imajo v svojih programih

Foto: Tomi Droz

elemente, zastavljene v papeževi encikliki. Kljub vsemu pa se postavlja vprašanje, kakšen bo njen dejanski vpliv v t.i. postsocialističnih državah, kamor sodimo tudi mi. Če Cerkev a priori trdi, da enciklika ne ponuja modela, a hkrati obsoja socializem in liberalni kapitalizem, torej prvo je tisto, kar so že izkusili, drugo pa še ne, je vprašanje tretje poti še vedno odprto. Kritiki celo poudarjajo, da je zadnja enciklika ekskluziven ideološki dokument, s katerim se Cerkev na začetku tretjega tisočletja favorizira kot idejnega vodjo sveta. Seveda ob nepopustljivi obsodbi vseh drugih totalnih sistemov: liberalizma in socializma na splošno, kapitalizma pogojno. Na drugi strani analitiki opozarjajo, da je s koncem komunizma Cerkev zmanjkalo "goriva" za konfrontacijo. Pričakujejo, da bodo naslednji objekt analize prav temeljni postulat kapitalistične družbe.

Kakorkoli že, če seštejemo vse misli in besede v encikliki in govorih papeža Janeza Pavla II., potem lahko trdimo, da med najpomembnejšimi socialdemokrati tega desetletja ne bodo samo Willy Brandt, Filipe Gonzales, Niel Kinock temveč tudi papež Woytyle.

Branko Čakarmiš

acionalni heroj
vilka 1 J.J.,
kdanja žrtev vojaške
licije, je ustanovil
jaško policijo, ki vas
nko pripre zaradi
sredovanja
nimivih informacij.

TRIBUNA OPOZOROK

Igor Bavčar je ob
branju osnutka
slovenskega
kazenskega zakonika
onemel, saj bo po
novem kaznovan za
vsako p.m., ki jo bo
poslal Janezu.

Po opozicijskih
kuloarskih krogih
se širijo govorice,
da bo prihodnja
oblastna koalicija
videti približno
takole.

Po vseh mogočih
racunih je
rezultat vedno
isti. Dr. Andrej
Capuder bo
slovenski
veleposlanik v
Parizu. Amen.

Generalni direktor Jerovšek je Ljerki
Biziljevi zagrozil, da nikoli več
imela intervjuja z Ma Kučanom.
Vsaj dokler je on strd na TV.

Največji aga na sveti je
Igor Omerza. Njegovo
lastno firmo kontrolira
institucija, v kateri
opravlja dopoldansko
delo.

Novinarji
še vedno
vztrajno
iščejo
Janeza
Drnovška,
ki si še bolj
vztrajno
išče
stranko.
Stranke pa
ga
pošiljajo s
seminarja
na seminar,
samo da
imajo mir.

avnij kandidat za
edsednika
slovenske
demokratske
stranke je ona.
Nominčica
slovenske
demokratske
mladi.

Minister za industrijo Rejc na
krivaj spi je kozarček ali dva. Boji
e namreč Peterletove kadrovske
ibe.

PRESS center

.Govorice z desnega
krila govorijo, da bo
De Michelis (Italija)
priznal Rupla
(Slovenija) sele
mesec dni pred
novimi volitvami.
Govori se o zaroti na
osi
Tirana-Ljubljana-Bene
tke.

Rajko Pirnat se še ni odločil:
ali se bo pridružil koroškim
svobodnjakom ali
italijanski MSI.

OKROGLA MIZA O SOCIALNO-EKONOMSKEM POLOŽAJU ŠTUDENTOV

V mali dvorani študentskega naselja v Rožni dolini je bila okrogla miza z naslovom »Sprašujemo študentje - odgovarja vlada«. Organizirala jo je Študentska organizacija Univerze (ŠOU) in sicer na pobudo študentov oziroma študentskega sveta stanovalcev.

S strani vlade so bili na okroglo mizo povabljeni Matija Malešič, podpredsednik IS, Peter Vencelj, minister za šolstvo in šport, Niko Žibret, svetovalec pri IS, Tatjana Križaj z republiškega Zavoda za zaposlovanje ter Primož Bajt iz ministrstva za varstvo okolja. S strani Univerze pa je bil povabljen v.d. rektorja Univerze Boris Sket. Tema okrogle mize je bila socialno-ekonomski položaj študentov. Poglavitne probleme, ki tarejo študente, bi lahko strnili v tri skupine, in sicer se je na okrogli mizi razpravljalo predvsem o politiki štipendiranja, problematiki bivanja študentov v študentskih domovih in pri zasebnikih, v tretjo skupino pa bi lahko uvrstili probleme tujih študentov na Univerzi in v sami Ljubljani.

ŠTIPENDIJE ALI MILOŠČINA?

Študentje so seveda kot prvo točko sprožili problematiko štipendiranja. Tu gre predvsem za republiške štipendije ter dodatke k štipendiji. Predlagali so povečanje

Foto: Blaž Samoc

sredstev za štipendiranje, in sicer tako, da se bodo štipendije posameznikov lahko tekoče valorizirale glede na rast življenjskih stroškov. Do sedaj je namreč veljalo določilo o valorizaciji v skladu z rastjo življenjskih stroškov, z uveljavitvijo Pravilnika o štipendiranju pa se bodo štipendije valorizirale tako, kot se bo spreminjal zajamčeni osebni dohodek.

Gospa Križajeva iz republiškega sekretariata za delo je navedla kopico podatkov o sami politiki štipendiranja. Cenzus za pridobitev štipendij se je z lanskimi 55 »povišal« na 80 odstotkov zajamčenega osebnega dohodka za drugo trimesečje. Študentje trdijo, da se s tem v bistvu štipendije zmanjšujejo, oziroma da se zmanjšuje udeležba države pri zagotavljanju materialnih pogojev za izobraževanje in študij posameznikov. Matija Malešič je menil, da je zmanjševanje obsega štipendij in zmanjševanje sklada za štipendiranje nedopustno. Po njegovih besedah naj bi prišlo na področju štipendiranja kmalu do pozitivnih premikov.

V okviru štipendijske politike predstavljajo problem tudi kadrovske štipendije, katerih delež občutno pada. Zato so študentje predlagali, naj podjetjem, ki prevzamejo večje število štipendistov, ponudijo dodatne davčne olajšave. Takšna možnost naj bi se razširila tudi na druge profitne organizacije, dobrodelne ustanove in druge institucije. Pojavljala so se vprašanja, kako je z obveznostmi (s strani štipendistov in štipenditorjev) v primerih, ko gre organizacija v stečaj. Malešič je razložil, da je najprej potrebno ugotoviti, ali je prišlo do popolne likvidacije. V primeru, da obstaja pravni naslednik, obveznosti namreč ostanejo enake.

Dotaknili so se tudi možnosti kreditiranja. Vendar je za sedaj možno kreditiranje le za študij ob delu. Malešič je poudaril, da vlada nima vpliva na kadrovske štipendije, organizacijam oziroma institucijam lahko posreduje le priporočilo. Predlog oziroma zahteva študentov glede politike štipendiranja zadeva tudi določitev najnižje štipendije v Pravilniku o štipendiranju (Ur. l. RS št. 23/13.6.1991). Spremeni naj se tudi 15. člen tega pravilnika - upošteva naj se različne povprečne ocene na fakultetah. Pri študentih prvega letnika pa naj se upošteva ocena zaključnega letnika srednje šole. Poleg tega naj bi država staršem študentov zagotovila tudi večje davčne olajšave.

Razpravo o problematiki štipendiranja je zaključil minister Vencelj (slišale so se pripombe, da bi to lahko bil njegov predvolilni govor), ki je obljubil, da se bo zavezal za povečanje kadrovskih štipendij, kreditiranje pri bankah. Študentje, ki bi bili uspešni, naj bi imeli tudi olajšave pri vračanju kreditov, kar naj bi bilo mišljeno kot stimulacija.

BO ŠE POTREBEN BOJKOT?

Drugi problem, ki najbolj pesti študente, je samo bivanje v Ljubljani. Študentje so zahtevali usklajevanje subvencioniranja stanarin v Študentskem centru do višine 50 odstotkov ekonomske cene. Sedaj znaša ta subvencija namreč samo 32 odstotkov, po devetmesečnem obračunu celo nekaj odstotkov manj. Niko Žibret je izrazil zaskrbljenost glede porasta stroškov v prihodnjih mesecih (gre predvsem za stroške kurjave). Vencelj se je sicer s subvencijo v višini 50 odstotkov strinjal, vendar je menil, da se ne sme zanemariti problemov

ostalih študentov - tisti, ki se vozijo, in tisti, ki stanujejo pri zasebnikih, namreč predstavljajo dve tretjini celotne študentske populacije.

Zahteva se tudi sprememba zakona o dohodnini (61. in 64. člen) - zasebnike, ki oddajajo študentom sobe, naj se oprosti plačevanja davkov. Zagotovijo naj se tudi sredstva za izgradnjo 14. bloka v študentskem naselju. Primož Bajt iz ministrstva za okolje je pojasnil, da stanovanjski zakon ureja tudi politiko podnajema, kar predstavlja več reda oziroma boljšo kontrolo

države, drugačno davčno politiko.

Niko Žibret je predstavil zamisel o agenciji, ki naj bi najemala stanovanja, ministrstvo za šolstvo pa naj bi jih subvencioniralo, da bi se izenačili pogoji s študentskimi domovi. Prek te organizacije naj bi se podpisovale pogodbe, vzpostavljena naj bi bila pravna varnost.

Kljub temu, da je bilo letos vseljenih že 800 novincev (tudi v dijaške domove, Dom železničarjev), še vedno čaka na vselitev 2000 študentov. Za 14. blok je sicer izdano gradbeno dovoljenje, vendar je minister Vencelj povedal, da še vedno načrtujejo, kako priti do denarja. Glede subvencije stannarin v Študentskem centru je povedal, da so v proračunu zagotovljeni fiksni zneski. Ker je prav vprašanje subvencij sprožilo to okroglo mizo, so študentje namignili, da bi bilo treba napasti proračun, edino orožje pa je skupščina.

Glede obveznega plačevanja nekaterih uslug na fakultetah (vpisnina, plačevanje izpitov) je v.d. rektorja razložil, da je to povsem interna zadeva posameznih fakultet. Le-te so v okviru Univerze avtonomni subjekti, torej ni mogoče vplivati na njihove odločitve.

Študentje so zahtevali tudi poenotenje kriterijev na fakultetah (ocenjevanje, pogoji študija). Pri tem se ni bilo mogoče ogniti (pre)žalostni ugotovitvi, da je na posameznih fakultetah namesto kvalitete postalo merilo kvantiteta.

Predlagali so tudi, naj bi vlada organizirala sistem subvencije prehrane in prevo-
zov.

PROBLEMI TUJIH ŠTUDENTOV

Pri poskusu reševanja problemov tujih študentov se je pokazalo, da gre tu dejansko za celo vrsto konkretnih problemov. Zato so predstavniki vlade predlagali, naj se tuji študentje zberejo in pogovorijo o vseh težavah, s katerimi se pri študiju in samem bivanju v Ljubljani soočajo. Šele potem naj bi sledili pogovori z vladnimi predstavniki, kjer bi te probleme poskušali rešiti. Sicer pa je Malešič povedal, da ne bodo tvegali »preostrih rezov«
glede študentov, ki že študirajo pri nas.

ŠTUDIJ NI DELOVNO RAZMERJE

Študentje so ponovno predlagali, naj bi se leta študija vključevala v delovno dobo. Malešič je poudaril, da študij ni delovno razmerje, torej se leta študija nikakor ne morejo pojmovati kot delovna leta. »Sicer pa to ni urejeno v nobeni državi,«
je zaključil in dodal, da je možno študijska leta odkupiti oziroma se je možno zavarovati.

Kljub naslovu okrogle mize se lahko vprašamo, na koliko vprašanj je vlada dejansko odgovorila, oziroma kako resno so bile izrečene nekatere obljube. Ostajamo zgolj pri ugotovitvi, da bi morala družba kot prvo vrednoto svojega razvoja pojmovati znanje.

Očitke, da študentje niso dobro organizirani in apatični, lahko kar mirno sprejmemo. Mogoče je imel prav eden od predstavnikov študentov, ki je menil, da smo se zbrali na lastnem pogrebu.

Loredana Urbančič

RAZPIS

RADIO SLOVENIJA IŠČE NOVE SODELAVCE

ZA STALNA HONORARNA DELA S KULTURNEGA,
SOCIALNEGA, POLITIČNEGA IN
TEHNIČNEGA PODROČJA -

ČE VAS ZANIMA DELO NA RADIU?
POKLIČITE NA ŠTEVILKO (061) 111 333 int.320

VLOGA IN POLOŽAJ ŠTUDENTOV NA UNIVERZI

Obstoječe upravljanje in organizacija visokega šolstva ne upoštevata, da različni visokošolski programi zahtevajo različne pedagoške in organizacijsko-upravne pristope, različen status in različne načine sodelovanja študentov in ne morejo slediti sedanjemu modelu, ki se perpetuira tudi v obstoječih predlogih za reformo zakonodaje o visokem šolstvu.

Med štiri ali večletnimi univerzitetnimi programi, ki pripravljajo študente za zahtevna analitična in raziskovalna dela ali za zahtevne akademske poklice in krajšimi višješolskimi oziroma prvostopenjskimi manj zahtevnimi programi, ki naj bi predstavljali ožjo specializacijo, so velike razlike, ki jih je treba bolj kakor sedaj upoštevati. Podiplomski izobraževalni programi in doktorski programi zahtevajo poseben premišljen pristop, ki se bo moral razlikovati od pristopa pri drugih programih. Tudi pristop k študentom ob delu ni sistematično načrtovan in premišljen.

Pri vsej siceršnji nefunkcionalni nivelizaciji vloge študentov pri različnih programih je značilno, da študenti ob delu (in drugi partnerji) ter

udeleženci podiplomskega študija nimajo ne urejenega statusa študentov in tudi ne sodelujejo pri upravljanju visokošolskih organizacij. Temu je deloma krivo nezanimanje Študentske organizacije, ki tega problema ni sprožila. Osip študentov se približuje absurdu. V študijskem letu 1988/89 je iz prvega letnika v drugi letnik na obeh slovenskih Univerzah napredovalo 45,8 odstotkov rednih študentov. Situacija pri študentih ob delu in podiplomcih je še bolj porazna. To stanje, ki je slabše na ljubljanski kot mariborski Univerzi, se ne izboljšuje. 80 - 90 odstotkov anketiranih univerzitetnih diplomantov se pritožuje nad neustreznostjo vsebine študijskih programov in slabim izvajanjem teh programov.

ZA IZBOLJŠANJE KVALITETE ŠTUDIJA

Za večjo uspešnost študija, zmanjšanje osipa in boljšo usposobljenost diplomantov različnih vrst visokošolskih izobraževalnih programov je potrebno:

1. vsakemu študentu omogočiti premišljeno in svobodno izbiro študijskega programa, ki ustreza njegovim interesom in zmožnostim; v ta namen bi univerzitetne organizacije

*P*oložaj in možnosti študentov vplivajo na sedanje ne dovolj uspešno visokošolsko izobraževanje na Univerzi v Ljubljani. Konceptija razdrobljenega samoupravljanja na fakultetah in drugih samoupravnih enotah in sedanja koncipirana udeležba študentov v tem samoupravljanju (tripartitni sistem) je omogočala včasih njihov nefunkcionalen in destruktiven vpliv (npr. pri volitvah rektorja in prorektorjev), na splošno pa študenti niso mogli skoraj nič vplivati na stvari, za katere so študijsko in življenjsko zainteresirani - na nesprejemljive perspektive, ki se kažejo v njihovih finančnih in stanovanjskih problemih, velikem osipu, prevelikemu podaljšanju študija, neustrezni usposobljenosti diplomantov, težavah pri zaposlovanju ipd. Obstoječe upravljanje na Univerzi, ki je bilo za formalno demokratsko fasado izrazito birokratsko in so v njem prevladovali politični interesi in osebni interesi visokošolskih učiteljev (še sedaj) je kazalo malo zanimanja za reševanje problemov študentov, katerih prihodnje perspektive bi morale biti glavni cilj Univerze.

morale organizirati strokovno svetovalno službo, pri čemer bi morali odgovorno sodelovati visokošolski učitelji;

2. vsakemu študentu dati možnost sooblikovanja izbranega študijskega programa s svobodno izbiro izbirnih paketov predmetov in dodatno svobodno izbiro (15 - 20 odstotkov obsega študijskega programa) kateregakoli predmeta na Univerzi, ne le na fakulteti ali na drugi šolski organizaciji, na katero je študent vpisan in tudi na drugih univerzah (v inozemstvu);

3. omogočiti študentom sodelovanje pri oblikovanju izvajanja študija s svobodno izbiro med več možnimi visokošolskimi učitelji istega predmeta in mentorji, usposobljenimi za njegovo študijsko področje in izbiro režima študija (npr. odločitev za »part-time« študij, podaljšani študij, študij s presledki zaradi dela ali zaradi družinskih razlogov - tudi pri rednih študentih).

Funkcionalna realizacija omenjenih treh točk je pomembnejša kot neposredno sodelovanje pri odločanju v organih visokošolskih organizacij in njenih enot. Da se zagotovi funkcionalna realizacija tega, je treba organizirati in ustrezno usposobiti profesionalno

informativno in svetovalno službo že na srednjih šolah v sodelovanju z zavodi za zaposlovanje in visokoškolskimi zavodi.

Omenjeni bolj fleksibilni koncept visokošolskega študija zahteva ustrezno gradnjo omenjenih principov tako v državne predpise kakor tudi interne visokošolske avtonomne akte.

NOV NAČIN FINANCIRANJA

Tudi spremenjeni način financiranja visokoškolskih programov z vavčerji (namenskimi boni), ki bi jih študenti, zlasti podiplomski, dobili iz posebnega republiškega sklada (ki bi se napajal iz proračuna), bi ta koncept izdatno podprl. Za regionalno zanimive študijske programe naj bi obstajali analogni regionalni (občinski) skladi; za študijske programe, zanimive za podjetja ali druge organizacije, bi lahko prevzele financiranje vavčerjev te organizacije. S temi bi študenti plačevali šolnino in druge stroške svojega študija (skripte, učbenike, materialne stroške diplomskih nalog ipd.), lahko pa bi vključili tudi štipendije za stroške prehrane, stanovanja in druge stroške preživljanja med študijem. Študenti bi dobili uporabljene vavčerje kot posojila, ki bi ga vračali v daljšem razdobju po svoji zaposlitvi. Študente, ki bi bili po študijskih rezultatih in hitrosti študija uspešni, bi v celoti ali delno oprostili vračanja dobljenih posojil.

ŠTUDENTI IN ODLOČANJE

Kombinacija svobodnega odločanja študentov za različne programe,

predmete, visokošolske učitelje in določen režim študija na eni strani in politika dajalcev vavčerjev in posojil študentom bi bolj učinkovito kot dosedanje sodelovanje študentov pri odločanju o sprejemanju in izvajanju študijskih programov vplivala na preoblikovanje dosedanjih, uvajanje novih in ukinjanje manj potrebnih študijskih programov. Učni predmeti in visokoškolski učitelji, ki nimajo vpisanih študentov, pač niso potrebni in jih ni mogoče financirati iz drugih sredstev.

Neposredni vpliv študentov na izvajanje študijskih programov je treba spremeniti tako, da študenti vsake Univerze ali druge samostojne visokošolske organizacije volijo skupščino študentov proporcionalno, upoštevaje različne kategorije študentov. Ta skupščina obravnava študijske programe ter druge zadeve v visokem šolstvu, ki zadevajo interese študentov, sprejema ustrezna stališča in daje predloge najvišjim visokoškolskim organom. Ta stališča in predlogi, četudi za visokošolske organizacije ne bi bile obvezne, bodo imela večji vpliv na oblikovanje in izvajanje študijskih programov, ker bodo predstavljala stališča celotne študentske populacije, kakor individualni delegatski glasovi študentov, izbranih na posameznih visokoškolskih enotah. V statutu univerze ali druge samostojne visokošolske organizacije se lahko za posamezne, za študente pomembne odločitve, določi obvezno soglasje skupščine študentov oziroma poseben usklajevalni postopek.

Študentu, ki uspešno absolvirava visokoškolski študijski program, se čas, ki bi ga lahko sicer uporabil v delovnem razmerju, na njegovo zahtevo šteje v delovno dobo in se mu prizna kot pogoj za pridobitev pokojnine. Pri tem se mora upoštevati uspešno dovršen študij in normalna oziroma minimalna doba, ki je predpisana za dovršitev visokošolskega študija.

CAMPUSI SO REŠITEV

Za študente so posebnega pomena ureditev njihovih stanovanjskih razmer, prehrane, prevozov, ukvarjanje s športom, z drugimi oblikami rekreacije

ipd. Mnogi vidijo ideal v podobni ureditvi, kakor so kampusi v ZDA in nekaterih drugih razvitih državah. Vendar obstoječi študentski domovi s svojimi storitvami nimajo stvarne možnosti, da bi opravljali funkcije omenjenih kampusov iz več razlogov:

- večji del študentov ne stanuje in se ne hrani v študentskih domovih, ampak pri starših (sorodnikih) v privatnih sobah, se vozi domov ipd.;

- študenti istega ali podobnih študijskih programov niso skupaj naseljeni v študentskih domovih (delno sta izjemi teološka fakulteta in policijska šola - višja šola za notranje zadeve);

- organizacija življenja v študentskih domovih ni usklajena z visokoškolskim študijem.

Vendar naj bo odprta možnost, če bodo finančne, socialne in kadrovske razmere dovoljevale, da se bivanje in življenje študentov nekega univerzitetnega dodiplomskega in podiplomskega programa organizira v kampusu.

Velik del študentov se bo tudi v bodoče, kakor je to vedno bolj običaj v razvitih državah, občasno ali celo redno zaposloval (študenti ob delu, »part-time« študenti). Poleg zaposlitev, ki si jih študent sam poišče, sta potrebna še dva vira za posredovanje zaposlovanja. En vir je obstoječi študentski servis, ki študentom posreduje občasne zaposlitve. To zaposlovanje bi morali urediti tako, da bi čas, ko so študenti polno ali polovično zaposleni, obvezno šteli v delovno dobo. Drugi vir, ki ga uporabljajo predvsem univerze v ZDA (pa tudi drugod), je delna zaposlitev na univerzitetni enoti, ki jo posreduje posebna univerzitetna služba. Pri tem lahko študenti sodelujejo pri vajah kot pomožni asistenti, kot instruktorji (zlasti to velja za podiplomske študente in boljše študente v višjih letnikih dodiplomskega študija), za pomožno delo v knjižnicah, laboratorijih, pri športnih prireditvah, vzdrževanju prostorov, za pomožno tehnično delo pri raziskovanju visokoškolskih učiteljev... Smotno je, da visokošolske organizacije takšno delo organizirano spodbujajo, pri čemer študente napotijo na delo, ki ne bo oviralo njihovega normalnega študija.

Mitja Kamušič

ŠTUDENTSKA POLITIKA NAS NE ZANIMA

Navkljub trditvam, da je demokracija - konkretno večstrankarske volitve - menjavanje ljudi pri koritu, so bili sveži vetrovi demokracije v zameno za večletno enoumje pri nas sprejeti z olajšanjem. Tako so tudi čase »podobnosti« na visokošolskih ustanovah zamenjali časi »legalno« izvoljenih delegatov v študentsko vlado in parlament. Seveda pa se ob tem samo po sebi postavlja vprašanje, ali omenjena trditev zares drži in ali ima takšen organ tudi kakšno zakonodajno moč. In ko smo o tem »pobarali« nekaj naključno mimoidočih študentov, se je navsezadnje izkazalo, da o volitvah ter obstoju študentskega parlamenta in vlade vedo najmanj tisti, ki so jim te institucije namenjene...

MARIJA VRBAN, 2. letnik VUŠ-a: »Če vam povem po pravici, sem o tej stvari nekaj malce slišala le v pogovoru s kolegi na fakulteti. Volitve bodo najverjetneje legalne - vsaj upam tako. Seveda pa se ob vsem tem zastavlja vprašanje, ali se resen študent lahko ukvarja še s politiko. Po mojem mnenju mora imeti kar precej problemov s šolo. Politika me osebno ne zanima, kar se tiče zakonodajne moči, pa menim, da jo bosta parlament in vlada imela.«

BORUT TAVČAR, 2. letnik novinarstva: »Na naši fakulteti so se prodajale nekakšne brošurice na radiatorjih, v katerih so bile podrobno opisane te volitve v študentski parlament in vlado. Kolikor sem uspel opaziti, se dosti ljudi za te stvari ne zanima. Sodelovali bodo predvsem tisti, ki jih tovrstne zadeve zares zanimajo. Sam ne bi sodeloval, ker preprosto nimam časa. Parlament in vlada naj bi nekakšno moč imela in upajmo, da ne bosta le za okras.«

MOJCA LALIČ, 3. letnik pedagoške fakultete: »O tej stvari se že nekaj časa govori, tako da tudi meni nekaj informacij ni moglo uiti. Ni pa mi čisto jasno, kako bodo te volitve sploh potekale. Verjetno bo pri izvolitvi tudi kaj korupcije, kar ne bi bilo presenečenje, saj se to dogaja povsod. Politika in sodelovanje v takšnih zadevah pa me niti najmanj ne zanimata. Pri študentih-politikih pa je tako: če ga to resno zanima, bo za to verjetno našel tudi čas.«

NATAŠA KRAREŽ, 1. letnik defektologije: »Veste kaj, v študentskem naselju sem šele nekaj tednov, tako da so vsi dogodki zame praktično novi. Človek preprosto ne ve, za kaj sploh gre. O volitvah v študentsko vlado in parlament pa sem nekaj slišala po radiju. Sama v tovrstnih zadevah ne bi želela sodelovati, verjetno pa morajo biti študentje, ki se ukvarjajo s takšnimi stvarmi, kar precej ambiciozni. Upam le, da se bosta vlada in parlament zares ukvarjala z zadevami študentov.«

RENATA HACIN, 2. letnik pedagoške fakultete: »O volitvah sem prebrala v Tribuni. Sicer me politika ne zanima, zanima pa me, če bosta študentska vlada in parlament ukrenila kaj glede kulture. Upam, da bodo uspeli kaj doseči na tem področju. Če bi imela možnost, bi mogoče na področju kulture sodelovala v kakšni manjši in manj zahtevni organizaciji. Čas za takšne zanimive stvari bi se moral najti, saj življenje niso samo predavanja, ampak še kaj drugega.«

DI(V)JAKI V EVROPI

Medtem ko si slovensko politično vodstvo z vsemi štirimi prizadeva za priznanje Slovenije in njen pobeg v Evropo, je prodor v Evropo uspel Zvezi dijakov Slovenije.

Septembra je najprej pet dijakov odpotovalo v Salzburg na prvi kongres evropskih dijaških organizacij, kamor nas je povabila avstrijska dijaška zveza. Namesto pobožnega priklanjanja evropskim velesilam, česar se rado poslužuje slovensko politično vodstvo, smo dijaki tokrat izbrali drugačno taktiko. Takoj smo zahtevali spremembo statuta in drugih dokumentov Evropske dijaške zveze (EPU) ter »mladim poslancem« »zagrozili« z vsemi možnimi evropskimi institucijami, če se dokumenti ne prilagodijo slovenskim željam. Uspeh je bil na dlani. Ne samo, da so evropski dijaki podprli in sprejeli skoraj vse predloge, dobili smo tudi mesto podpredsednice EPU (khm, g. Rupel!).

Ker pa Salzburg le ni evropska prestolnica, smo predstavniki dijakov in študentov v oktobru odpotovali v Strasbourg na sedež Sveta Evrope. In ker uradni protokol nikoli ne zadošča za učinkovito promocijo idej, je naša štiričlanska delegacija pobegnila budnim očesom varnostnikov »evropske palače« in vdrla v parter dvorane Evropskega parlamenta. (Mimogrede, g. Bučar je taisto dvorano baje pred kratkim videl le od zgoraj, z galerije za obiskovalce!)

Kasneje se je četverica po francosko povabila na kosilo s poslanci evropskega parlamenta. Čeprav ni imela predpisane kravate, ji je vendarle uspelo navezati stik s posameznimi poslanci in jim razložiti slovenska stališča.

Naslednji dan smo pristali na sedežu Evropskega mladinskega centra (EYC) in začeli diplomatsko borbo za Slovenijo. Zadržanim damam, ki vodijo EYC, smo razložili politično in družbeno situacijo v Sloveniji in si na koncu priborili možnost samostojnega vključevanja v delo EYC. In kar je najpomembnejše, slovenski dijaki in študenti bodo poslej skupaj s članicami EYC lahko praznili veliko vrečo konvertibilnih valut. Nič kaj privlačnim damam smo tudi poklonili tri knjige na temo vojne v Sloveniji in te so naslednji dan svoje mesto našle v knjižnici EYC.

Po napornem delu je skupinica prijavila

obisk še v Innsbrucku in tam »opedenala« še tirolske skavte. Med potjo čez Švico in Liechtensteinom pa smo mimogrede preizkusili še veljavnost slovenskega potnega lista. Zavaljeni švicarski carinik je novo svetovno čudo najprej odnesel na »kapijo«, kjer ga je pokazal vsemu osebju in nas nato z lepimi pozdravi spustil naprej.

Alenka Kunaver

URADNI REZULTATI VOLITEV POSLANCEV V ŠTUDENTSKI PARLAMENT '91

V dneh od 28.10. do 30.10.1991 so bile izvedene volitve v 26 volilnih enotah. Volitev se je udeležilo 3680 ali 17.8 odstotkov od skupno 20634 študentov. Izvoljenih je bilo 43 poslancev.

V posameznih volilnih enotah so bili izvoljeni naslednji poslanci:

1) VIŠJA UPRAVNA ŠOLA

Rajko STANKOVIČ

2) VIŠJA ŠOLA ZA SOCIALNO DELO

Ni bilo kandidatov

3) VIŠJA ŠOLA ZA NOTRANJE ZADEVA

Jože AŽMAN

4) VIŠJA TEHNIŠKA VARNOSTNA ŠOLA Ni bilo kandidatov

5) VIŠJA POMORSKA ŠOLA

Gordana LOKAJNER

7) PEDAGOŠKA FAKULTETA

Razveljavljene volitve

8) FILOZOFSKA FAKULTETA

Roman BRUMŠEK

Jožef MOŽINA

Kristjan VERBIČ

Franci STANOVNIK

9) EKONOMSKA FAKULTETA

Iztok MALAČIČ

Jernej RAZBORŠEK

Andrej LASIČ

Dušan KOSANOVIČ

10) PRAVNA FAKULTETA

Klemen PODOBNIK

Dejan GONČIN

11) FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Andraž ZORKO

Igor KRŠINAR

12) FAKULTETA ZA ŠPORT

Alenka PIRNAT

13) FAKULTETA ZA ELEKTROTEHNIKO

Janez DRNOVŠEK

Rok RUPNIK

Roman KOLAR

Mitja ŠTULAR

14) FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO

Miha KUŠAR

Dušan STOPAR

Martin FURLAN

15) FAGG - ARHITEKTURA

Carmen ZUPANČIČ

Igor SELJAK

16) FAGG - GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJA

Vojo ERAKOVIČ

17) FNT - MATEMATIKA IN MEHANIKA

Ni bilo kandidatov

18) FNT - FIZIKA

Andrej KOBE

19) FNT - MONTANISTIKA

Darko PRAPROTNIK

20) FNT - FARMACIJA

Matej LINKE

21) FNT - KEMIJA IN KEMIJSKA TEHNOLOGIJA

Martin KONTE

Alojz KRŽAN

22) FNT - TEKSTILNA TEHNOLOGIJA

Ni bilo kandidatov

23) BF - AGRONOMIJA

Ni bilo kandidatov

24) BF - ŽIVILSKA TEHNOLOGIJA

Ni bilo kandidatov

25) BF - GOZDARSTVO

Marjeta CEVC

26) BF - BIOLOGIJA

Matjaž KUNTNER

27) BF - LESARSTVO

Alojz KOBE

28) BF - ŽIVINOREJA

Dimitrij PUR

29) VETERINARSKA FAKULTETA

Sandi KOVAČIČ

30) MEDICINSKA FAKULTETA

Gabriela SIMETINGER

Tomaž SILVESTER

Barbara KOSMINA

31) AKADEMIJA ZA LIKOVNO UMETNOST

Mateja SEVER

32) AKADEMIJA ZA GLASBO

Bojan CVETEŽNIK

33) AGRFT

Jernej KUNTNER

34) TEOLOŠKA FAKULTETA

Blaž JEZERŠEK

VOLILNA KOMISIJA

bPREDSEDNIK

JOŽEF STIBILJ

1. metoda

je daleč najunčinkovitejša - postanite član kolporterske ekipe Tribune. Če ste le malo prodorni, se bodo Tribune prodajale kot sveže žemljice in cingljanje boste lahko poslušali v živo, ne pa s starih plošč ali kaset. Navodilo za uporabo: zavežite si kravato, oglasite se v uredništvu, nato si poiščite kakšno očarljivo prodajno mesto in sprostite svoje glasilke in domišljijo. Metoda je primerna za vsakogar, ki zaupa svojim sposobnostim.

2. metoda

- delo preko Študentskega servisa.

a) Ženska verzija

Najbolje so plačana strokovna dela, za katera lahko prejmete celo do 200 SLT na uro. Nekaj manj boste prejele za administrativna dela, pri vseh teh opravilih pa se ne boste niti dobro spotile, ko bo Vaša denarnica že pokala po šivih. Če želite svojo denarnico le malo odebeliti in nočete stopiti v buržoazne vode, se lahko lotite tudi čiščenja poslovnih prostorov (tarifa: 60 - 80 SLT/ura).

b) Moška verzija

Z intenzivno uporabo svojih mišic ali možganov Vas čaka honorar do 200 SLT na uro in ker ste uporabe vsaj enega (ali obojega) seveda vajeni, do kakšnih stranskih pojavov ne bi smelo priti. Navodilo: oglasite se na Študentskem servisu, postavite se v vrsto (ki v teh mesecih pač ni predolga) ali pa si delo zagotovite sami (povprašajte očeta, mamo in ne pozabite na ostale sorodnike, znanec in prijatelje, poskrbite za napotnico), in videli boste, kako zavistno Vas bo pogledal bančni uslužbenec, ki mu boste predložili hranilno knjižico in ga prosili, naj Vam vpiše novo stanje.

Opozorilo: metoda predvideva, da imate veljavno izkaznico ŠS!

3. metoda

zahteva malo več iznajdljivosti in komunikativnosti. Potrebna je tudi manjša investicija. Kupiti morate namreč sobotno Delo ali Salomonov oglasnik (seveda pa si ga lahko tudi sposodite ali ga prelistate v najbližji knjižnici) ter pobrsKate med oglasi v rubriki »Delo dobi«. Nato se zglasite osebno ali pa zavrtite telefon (priporočamo telefoniranje, saj si prihranite odvečno sprehanje po mestu). Ženske imajo pri tej metodi boljše štartno pozicijo, saj so prikupne natakariče zelo iskano blago. Delo prinaša hkrati extra profit, saj pri nas napitnine niso vračunane v ceno hrane in pijače. Opozarjam Vas na točne račune in pazite na ljudi, ki so popili kakšen kozarček

Kako obogateti??

kratek tečaj, 1. lekcija

Glede na to, da so študentje že skoraj pregovorno revni in je trenutna ekonomska situacija v Sloveniji precej daleč od rožnate, Vam, drage bralke in bralci Tribune, ponujam brezplačni tečaj, kako zaslužiti in seveda obogateti. In če že po nekaj številkah ne boste imeli dovolj za BMW-ja, je to pač vaša krivda - za to ne prevzemam nobene odgovornosti. Zapomnite si le 1. pravilo businessa: denar leži na cesti, le pobrati ga je treba znati!

Tokrat bomo obravnavali poštene delovne metode, ki Vam bodo napolnile žep.

preveč - tem in mladoletnikom ne smete točiti alkoholnih pijač, sicer boste prišli navzkriž z zakonom in namesto zaslužka Vas lahko doleti pravična kazen...

Obnese se tudi akviziterstvo, a pazite, kakšen artikel si boste izbrali, da ne boste brez haska tekali od vrat do vrat in preklinjali trenutek, ko ste se odločili za to. Pomemben je tudi odstotek, ki Vam pripada od realizirane prodaje. Postavite se zase! Običajno Vam pripada od 5 do 30 odstotkov.

4. metoda

je v bistvu nadgradnja prejšnje in se tudi prične z investicijo v časopis, ki objavlja male oglase. Potrebujete pa dobro strokovno podkovanost na določenem področju. V tem primeru so vaši potencialni delodajalci pač ljudje, ki tega področja ne obvladajo, a si ga srčno žele. Govorim seveda o inštruiranju. Poglejte v rubriko

»inštrukcije iščem« in po uspešnem dogovoru boste lahko zaračunali od 150 do 350 SLT za šolsko uro poučevanja. (Tarifa je odvisna od predmeta, ki ga inštruirate in stopnje zahtevnosti.) Torej - veselo na delo! Do druge lekcije boste že bogatejši in počasi bomo lahko zajadrali v metode, potrebne za začetni kapital, ki se nato oplaja in oplaja in oplaja...

Zato Vam svetujem, da prisluzenega denarja ne trosite okoli, saj Vam lahko še kako koristi pri nadaljnjih lekcijah.

Dobrodošla pa so Vaša pisma v zvezi z realizacijo gornjih metod - kdor ima idejo, kako pomagati stanovskim kolegom, naj Vam jo sporoči - in ni vrag, da ne bi kmalu postali najbogatejša študentska populacija daleč naokoli!

Torej, zapomnite si: tolar na tolar = kup tolarjev!

Vaš
stric Skopušnik

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

predstavljajo

melodramo

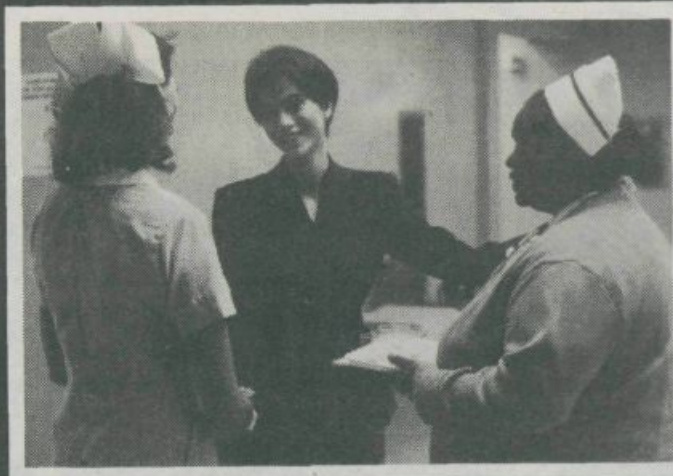
STEKLENA TIŠINA

(Silence Like Glass / Zwei Frauen)

*STEKLENA TIŠINA je otvorila "Filmfest München 1989".
Nominacija za Nemško filmsko nagrado 1990.*

**RESNIČNA ZGODBA O PRIJATELJSTVU IN O ZMAGOVITEM BOJU MLADE
BALERINE PROTI HUDI BOLEZNI.**

STEKLENA TIŠINA

Silence Like Glass / Zwei Frauen

ZRN, 1989. Bavaria/Lisa/Roxy.

Režija: Carl Schenkel.

Scenarij: Bea Hellmann, Carl Schenkel.

Fotografija: Dietrich Lohmann.

Glasba: Anne Dudley.

Glavne vloge: Jami Gertz, Martha Plimpton, George Peppard, Bruce Payne, Rip Torn, Dayle Haddon, Madeleine Sherwood.

Carl Schenkel je bil rojen l. 1948 v Bernu. Med l. 1970-75 je v Berlinu študiral sociologijo, teatrologijo in publicistiko. Nato je bil v času od l. 1975 do 1979 asistent režije pri Wolfgangu Staudteju, Hansu W. Geissendörferju, Sergiju Nicolaescuju, Sigiju Rothemundu idr. »Izjemno dragocene izkušnje« mu je (po lastnih besedah) dalo zlasti delo s Staudtejem. Jeseni l. 1979 je režiral štiri dokumentarne filme (šolski filmi za dežele v razvoju), za katere je tudi napisal scenarij. Večkrat je bil koscenarist, med drugim pri Rolandu Klicku. Njegov prvi samostojni celovečerec je »new wave thriller« HLADEN KOT LED (*Kalt wie Eis*, 1981), sledilo je DVIGALO V OKVARI (*Abwärts*, 1984), po STEKLENI TIŠINI pa še *The Mighty Quinn* (1989). Režiral je tudi eno od epizod kableske nanizanke *The Hitchhiker*.

Ko sem pred pol leta (TRIBUNA št. 7/91) pisal o filmu DOLGOLETNO PRIJATELJSTVO (Longtime Companion, 1990, r. Norman René), sem se pri tem dotaknil problema soočanja s smrtjo; ne s katerokoli smrtjo ampak z umiranjem tiste posebne vrste, za katerega je značilno, da o njem želimo vedeti še manj kot sicer, kadar pogovor nanese na večno »tabu« temo slovesa od tega sveta. Gre za smrt kot posledico ene od dveh bolezni, ki sta z medicinskega stališča označeni »neozdravljivi«: to sta AIDS in rak. Smrt kot taka za člana sodobne potrošniške družbe pomeni abstrakcijo. Ob misli nanjo se obdaja z »zidom«, ki se sicer z leti tanjša in postaja vedno bolj krhek, navadno pa obstane skoraj do samega konca. Mladostnik ni prav daleč od vere v večno življenje, tako nerelevanten je zanj pojem smrti. »Odraslim« je smrt nekaj, kar se da s primerno urejenim življenjem odmakniti v nedefinirano prihodnost; za starost je značilno prelaganje neizogibnega na vedno bližje termine. Vsem pa nam: je skupna vera (nazadnje morda samo še na tihem), da je smrt nekaj, kar se dogaja »drugim«. Kadar nam življenje le preveč radodarno streže z nazornimi primeri, ki nas vsak dan opozarjajo, da navsezadnje kljub vsemu - vsaj teoretično - obstaja precejšnja verjetnost, da bomo nekega dne umrli tudi sami, nam še vedno ostaja delitev na »lepo« in »grdo« smrt. Med »lepimi« in »grdimi« načini umiranja so takšni, ki so psihološko in družbeno ne samo »sprejemljivi« (npr. izdihniti od starostne onemoglosti v domači postelji), ampak so včasih celo predmet čaščenja in fasciniranja (npr. vojne, pokoli, umori); smrt za AIDS-om ali rakom pa je psihološko in družbeno »nesprejemljiva« vrsta »grde« smrti - »tabu« par excellence - in ob soočenju z njo »zaščitni zid« okoli našega duha navadno postane še posebej neusmiljeno trden in neprebojen.

Če je AIDS - tema DOLGOLETNEGA PRIJATELJSTVA - za Slovence še vedno na nek način sorazmerno »eksotična« tema (kar

po eni strani pojasnjuje dokajšnjo gledanost tega filma pri nas, po drugi strani pa je ta uspeh seveda pripisati tudi kvaliteti Renéjevega izdelka), je rak, ki ga obravnava film STEKLENA TIŠINA, v naših krajih močno prisoten problem, saj ni veliko slovenskih družin, kjer ne bi imeli v okvirih ožjega sorodstva koga, ki ga je prizadela ta bolezen. STEKLENA TIŠINA je posneta po resnični zgodbi. Za predlogo je služil dnevnik Bee Hellmann, ki je s Schenklo sodelovala tudi pri scenariju. Gre za pripoved o ambiciozni devetnajstletni balerini Evi Martin (J. Gertz), ki se med baletno premiero v New Yorku nezavestna zgrudi na odru. V bolnišnici ugotovijo, da je zbolela za rakom limfnega sistema. Med zdravljenjem si deli sobo s Claudio (M. Plimpton), ki izhaja iz delavskega okolja in je popolnoma različnega značaja. Bolezen ju zbliža in postaneta prijateljici, na položaj, v katerem sta se znašli, pa se odzivata vsaka na svoj način. Zagrenjeni Claudiji se stanje poslabša, Eva pa polagoma okreva...

Film odlikuje suverena režija Carla Schenkla, vloge (zasedajo jih pretežno ameriški igralci) so izvrstno odigrane, prav tako je dobra Lohmannova fotografija. Iz ameriških neuspehov (npr. BOBBY DEERFIELD, 1977, r. Sydney Pollack; pred nedavnim DYING YOUNG, 1991, r. Joel Schumacher) bi smeli sklepati, da tovrstna tematika lahko pomeni precejšnje tveganje, po drugi pa LJUBEZENSKA ZGODBA (Love Story, 1970, r. Arthur Hiller; izkupiček za najemnino v ZDA/Kanadi 50.000.000 USD) in ČAS NEŽNOSTI (Terms of Endearment, 1983, r. James L. Brooks; 50.250.000 USD) dokazujeta, da je tudi nasprotno mogoče.

STEKLENO TIŠINO je vredno videti že zaradi tega, ker s svojo prečiščeno trdoto in hladno lepoto precej odstopa od »mehko-toplih« hollywoodskih obrazcev.

Igor Kernel

**SPORED
LJUBLJANSKE
KINOTEKE**
Ponedeljek, 11.11.91
UBIJ ME NEŽNO, 1979.
Režija: Boštjan Hladnik.
Glavne vloge: Duša Počkaj,
Miranda Caharija, Marina Ur-
banc, Janez Starina, Igor
Samobor (v barvah).

Torek, 12.11.91
PEŠČENI GRAD, 1962.
Scenarij in režija: Boštjan
Hladnik. Glavne vloge:
Ljubiša Samardžić, Milena
Dravič, Ali Raner, Špela
Rozin, Janez Albreht.

Sreda, 13.11.91
SONČNI KRIK, 1968.
Scenarij in režija: Boštjan
Hladnik. Glavne vloge: Bojan
Mark, Angela Hlebce, Mar-
jana Brecelj, Vinko Hrastelj,
Zvone Šedlbauer, Demeter
Bitenc, Anton Petje, Maks
Bajc (v barvah).

Četrtek, 14.11.91
**SONČNI KRIK
PROGRAM KRATKIH FIL-
MOV (ob 20.00 uri)**
Petek, 15.11.91
KO PRIDE LEV, 1972.
Režija: Boštjan Hladnik.
Glavne vloge: Marina Ur-
banc, Marko Simčič, Milena
Dravič, Miha Baloh, Alenka
Cigoj.

Sobota, 16.11.91
BELE TRAVE, 1976. Režija:
Boštjan Hladnik. Glavne
vloge: Marina Urbanc, Jože
Horvat, Barbara Jakopič,
Polde Bibič, Ljubiša
Samardžić (v barvah).

**ČAS BREZ PRAVLJIC,
1986.** Režija: Boštjan Hlad-
nik. Glavne vloge: Bernarda
Gašperšič, Boris Kerč, Ana
Pretnar, Damjan Koren (v
barvah).

Nedelja, 17.11.91
MAŠKARADA, 1971. Režija:
Boštjan Hladnik. Glavne
vloge: Vida Jerman, Igor
Galo, Miha Baloh, Blanka
Jerko, Bojan Ivanovski (v bar-
vah).

Ponedeljek, 18.11.91
MAŠKARADA
**Prosimo občinstvo, da
ne zamuja predstav.**
Biseri za ogrlico

MOŽ, KI JE SPROŽIL »NOVI VAL«

11.11. - 18.11.1991

RETROSPEKTIVA FILMOV BOŠTJANA HLADNIKA

Ob izidu nove knjige o Boštjanu Hladniku Zdenka Vrdlovca bomo lahko spremljali tudi retrospektivo Hladnikovih filmov, od katerih bo **PLES V DEŽJU** prikazan v sklopu **FILM ART FESTA 91** v CD. V prostorih **Filmskega in gledališkega muzeja** bosta predvidoma video-projekciji **EROTIKONA** in **MAYBRITT**, vsi ostali filmi pa bodo predvajani v **dvorani Kinoteke**.

Kot pravi Roland Holloway (*Slovenian film*), **PLES V DEŽJU** (1961) mnogim zahodnim filmskim kritikom pomeni dejansko »rojstvo« novega jugoslovanskega filma. Boštjan Hladnik bi se torej zapisal v zgodovino, tudi če ne bi posnel nič drugega razen tega tedaj »revolucionarnega filma z revolucionarno vsebino«. Kot vemo, pa je njegov opus precej obsežnejši. Diplomiral je na AGRFT v Ljubljani, posnel nekaj opaženih amaterskih filmov (**DEKLICA V GORAH, ITALIJA 52, PRAVLJICA O LJUBEZNI**), nato pa je vzbudil pozornost z dokumentarcema **ZIVLJENJE NI GREH** (1956) in **FANTASTIČNA BALADA** (1957; za slednjega je prejel številne domače in mednarodne nagrade). Medtem ko je v Parizu nadaljeval svoj študij na *L'Institut des Hautes Études Cinématographiques (IDHEC)*, je delal tudi kot asistent režije pri Claudeu Chabrolu in Philippu

de Broci. Iz Pariza se je vrnil navdušen nad francoskim »novim valom« in v domače okolje prenesel pojmovanje filma kot »avtorskega« podviga. Rezultat: njegov prvi igrani celovečerec **PLES V DEŽJU** »o mladi generaciji, ki zapušča ideale preteklosti in zdrsi v defetizem sedanjosti«. Tudi njegov drugi celovečerec **PEŠČENI GRAD** (1962) je v bistvu eksperimentalen, vendar v primerjavi s prvim »bližji konvencionalni narativni strukturi« (dr. Ante Peterlić). To Hladnikovo alegorično sporočilo o življenju, ki postane beg v svet utvar, pa ni bilo tako dobro sprejeto kot **PLES V DEŽJU**. Nadaljnje delo Boštjana Hladnika dobi odslej drugačen, bolj »žanrski« predznak. V ZR Nemčiji posname **EROTIKON** (1963) in **MAYBRITT** (1964), nobeden od teh dveh filmov pa ne pride k nam v distribucijo. Sledita erotično-pustolovska komedija **SONČNI KRIK** (1968) in razvpita **MAŠKARADA** (1971), ki je bila v svoji integralni verziji prikazana šele l. 1983. V letih po **MAŠKARADI** je posnel še štiri igrane celovečerce - **KO PRIDE LEV** (1972), **BELE TRAVE** (1976), **UBIJ ME NEŽNO** (1979), **ČAS BREZ PRAVLJIC** (1986) in TV serijo v treh delih **GORENČEV VRAG** (1982).

Igor Kernel

Marina Urbanc v filmu **UBIJ ME NEŽNO**. Ta igralka, ki je debitirala v komediji-melodrami **KO PRIDE LEV**, je kasneje nastopila tudi v **BELIH TRAVAH**.

DNEVI AVTORSKEGA FILMA

Druzi in edini mednarodni filmski festival v Sloveniji Film Art Fest bo! V času, ko filmskim zasvojevcem ne preostaja drugega kot neprestano ogledovanje *Bartona Finka*, še kako razveseljiva novica. Objektivne okoliščine so sicer izmaličile v začetku najavljeni spored - s *Prosperovimi knjigami* Petra Greenawayja, *Arielom* Akija Kaurismäkija in *Evropo* Larsa von Triera tako ne bo nič. Kljub temu pa je Cankarjevemu domu skupaj z Ljubljanskimi kinematografi, Slovenskim gledališkim in filmskim muzejem ter Francoskim kulturnim centrom uspelo sestaviti zanimiv program.

Otvoritveni film, ki bo prikazan 18. novembra, je *Srečanje z Venero* (Meeting Venus) Istvana Szaba. Režiser je madžarski, film pa zelo hollywoodski: love story med še neveljavljenim, poročenim dirigentom, ki mu ponudijo postavitev opere *Tannhäuser* v operni hiši Evropa in katere premiero bo prenašala TV, ter ločeno švedsko primadono. Glenn Close in Niels Arestrup igrata glavni vlogi, skupaj z ostalimi igralci pa ju lahko vidite na plakatu za FAF. Moralnega zmagovalca letošnjih Benetk so zagotovili Ljubljanski kinematografi, ki so FAFovemu sporedu prispevali še *Indijanskega tekača* (Indian Runner) Seana Penna, *Fante iz soseščine* (Boyz 'n the Hood) Johna Singletona in *Kraljevaga ribiča* (The Fisher King) Terryja Gilliana.

Indijanski tekač je Pennov režijski debut. Gre za dva mladostna prijatelja, od katerih eden postane policaj, drugi pa lopov. Po dolgem času se spet srečata, tokrat na nasprotnih straneh. Če ste Singletonove *Fante* zamudili na poletni reviji predpremier, ne ponovite iste napake - film je bil eden najbolj vročih hitov letošnjega poletja v Ameriki, gre pa za low-budget produkcijo o nasilnem življenju getoizirane ameriške črne mladine. Igra tudi raper Ice T.

Kraljevi ribič je do sedaj najmanj gilliamovski film Terryja Gilliana. Kot je priznal, je režiral film le zato, da bi odkril, ali je ali ni režiser. Naslonil se je namreč na

ponujeni scenarij (za razliko od svojih dosedanjih projektov), kjer je bil tudi scenarist in producent. "The Fisher King is a dramatic comedy that concerns one man's attempt to redeem himself from a life of fatal cynicism through his unlikely alliance with a visionary street person." Tako press material. Cinični yuppie je Jeff Bridges, ki vizionarskega klošarja Robina Williamsa hoče spoznati z žensko, v katero je Williams zaljubljen, a je preveč plašen, da bi se ji približal; Williams pa od Bridgesa zahteva, naj mu poišče Sveti Graal - v eighties New Yorku, kje pa drugje.

Dva FAFova filma sta s CDjeve distribucije. Riff-Raff Kena Loacha je zadetek v črno, saj je nominiran za dva Cezarja. Loach, ki slovi kot angažiran, brez-kompromisen in strogo resen avtor, je v Riff-Raffu pokazal tudi bogat smisel za humor. Britanskega porekla je tudi Svetlikajoča koža (The Reflecting Skin) Philipa Ridleyja, kjer skozi otroške oči spremljamo življenje v petdesetih na farmi v Idahu. Glavni junak je nema priča tega; kako njegovi najhujši strahovi prestopijo iz sanj v resničnost.

Med filmi, ki jih je CD dobil za enkratno predvajanje, je še en madžarskega porekla: *Moje dvajseto stoletje* (Az én századom) Ildikó Enyedi, ki je od ostalih FAFovih filmov kakšno leto starejši. *Življenje je sladko* (Life Is Sweet) Mikea Leigha je bil posnet letos, prav tako *Satan* (Satana) Viktorja Aristova. Leigh je eden najbolj hvaljenih

britanskih režiserjev, čeprav ima za sabo šele tri filme. *Življenje je sladko* je komedija o življenju in preživljanju, delu in umiranju navadnih britanskih ljudi. *Aristov Satan* je njegovo nasprotje: brutalna zgodba o mladeniču z angelskim obrazom in satansko dušo, ki že v prvih minutah filma ugrabi in hladnokrvno ubije edino hčerko svoje nekdanje prijateljice, šokira s svojim popolnim nihilizmom. Podobno kot Longuinov *Taxi blues* z lanskega FAFa je postavljen v sodobno Sovjetsko zvezo, vendar namesto vele mestnega undergrounda in margine iz *Taxi bluesa* spoznavamo z mafijo prepeden svet majhnega ruskega provincialnega mesta. *Satan* je letos v Berlinu dobil samo Srebrnega medveda, toda bil je daleč najboljši film v konkurenci.

Skupaj z zadnjim Greenawayevim filmom v Ljubljani ne bo niti zadnjega dela Jacquesa Rivetta *Lepe norice* (La belle noiseuse). Bo pa njegov starejši film *Tolpa štirih*. Francoski distributerji menda nočejo poslovati z nikomer, ki ima kakršnokoli vezo z Jugoslavijo. Namesto filma bo v Ljubljani režiser in to na Ekranovi jesenski filmski šoli.

Na FAFu bo tudi domači film, Jurjaševićeva *Srčna dama*. In kot se za pravi festival spodobi, retrospektiva. Dela Boštjana Hladnika, ki zadnje čase doživlja ponovno odkritje, bodo prikazana v dvorani Kinoteke, *Ples v dežju*, ki je pred kratkim dobil tudi lastno knjigo, pa bo prikazan v CD.

Mlada upornika soula (Young Soul Rebels) Isaaca Juliena, zadnji film na sporedu, je napoved novega filmskega ciklusa, ki bo sledil FAFu. Homoerotična tematika *Mladih upornikov* je uvod v Dneve gay filma, v okviru katerih naj bi bilo moč videti pet filmov.

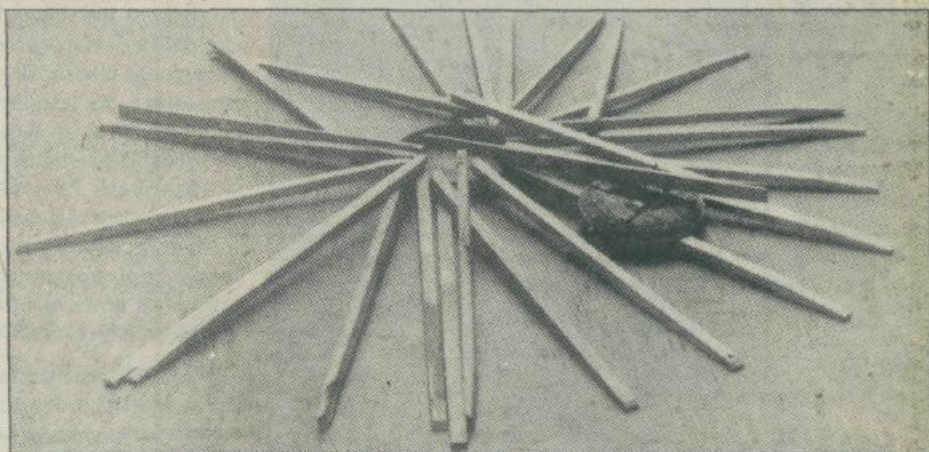
Uroš Prestor

RAZSTAVNI KOTLIČEK

Pravzaprav vlada v Ljubljani trenutno zatišje. Nič prav posebej zanimivega. Z izjemo razstave, ki se pripravlja v **Mestni galeriji**. Na njej bodo predstavljeni mladi umetniki - študentje *Akademije za likovno umetnost* - ki so bili izbrani. Torej: *Akademija se predstavlja...* Pravijo, da bo otvoritev 11. novembra - na martinovo.

Nekaj zanimivega pa vseeno je. V **galeriji Equrna** je v oktobru razstavljal kipar **Mirko Bratuša**, sedaj pa je razstava preseljena v **Razstavnici salon Rotovž** v Mariboru. Mirko je po končani specialki odšel na študijsko izpopolnjevanje v ZRN, l. 88 pa je dobil tudi Prešernovo nagrado, ki jo podeljujejo študentom.

Mirko Bratuša je posebej. Njegove skulpture iz lesa, železa, stekla, z naslovi, kot so *Pladenjček di Giotto*, *Klobasa*, *Neiztrohnjeno jabolko*, *Prostorski top slovenski...* vnašajo v kiparsko problematiko, ki je izrazito življenjska, pridih etnološkega. Nič teoretičnega ni čutiti, v delih prevladuje ekspresivnost, »zloraba« predmetov iz stvar-

nosti, ki na svoj način - z metaforo razkrivajo avtorjevo lastno eksistenco. *Klobasa*, ki je izpraznjena, nam postavlja nasprotje med »polnostjo« in »praznostjo«; *Neiztrohnjeno jabolko*, ki ostaja osamljeno, neuničljivo... Vsekakor - vredno ga je videti in občutiti.

Morda se bo v slovenski skulpturi vendarle dokončno zgodil premik. Likovna teorija, ki je bila tako prevladujoč element v ustvarjanju, počasi postaja le sredstvo izražanja in zid, ki je zamejila pot do publike, vendarle popušča. To je zaznati v *Vodopivčevih* in sedaj *Bratuševih* skulpturah. Postmodernizem bo

kmalu prekril prah arhaičnosti in nova generacija bo prinesla »svežino«. Vsaj upamo tako.

Zveze s svetom in dogajanja na področju likovne umetnosti so strašansko slabe in kaj malo vemo, kaj se dogaja zunaj naših »novih« meja. Vsekakor pa je to obdobje vsestranskih sprememb in veliko je eksperimentiranja. Tudi v **Ljubljani** ta hip poteka »happening« *Bele razstave*, ki vključuje pravzaprav skoraj vsa izrazna sredstva.

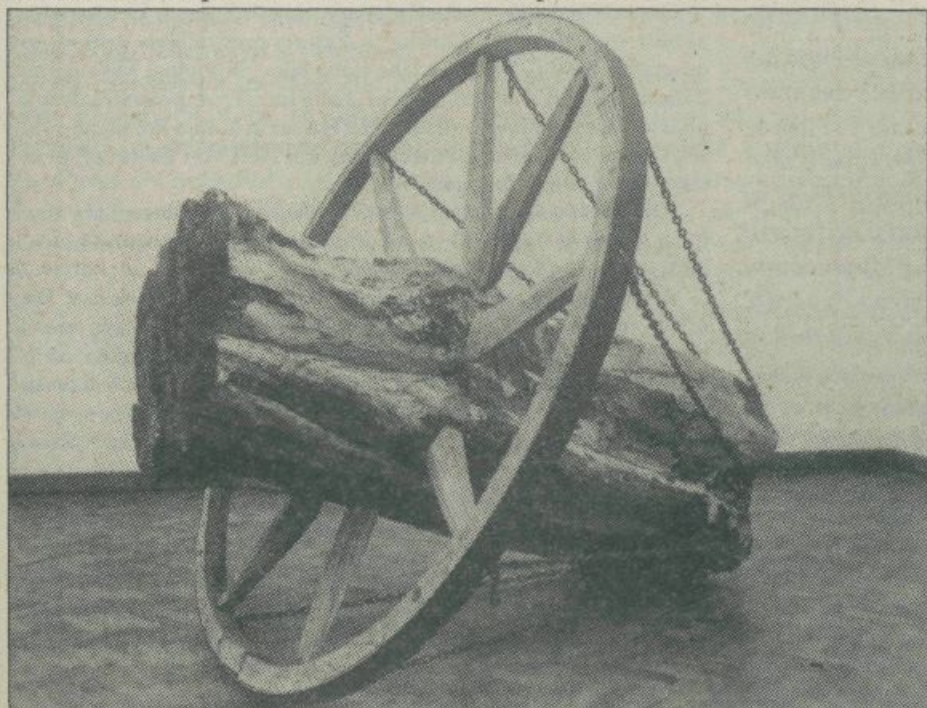
V **New Yorku** so še korak pred nami. Priredili so »nudistični happening«, ko so goli izvajalci - hetero in homoseksualni pari - navduševali prisotne in množične medije.

V **Münchnu** so priredili zanimiv poskus »*Siromašne umetnosti*«. Obudili so umetnost gibov oziroma gibanja, v drugem delu pa so prikazali nasprotje med umetniškimi deli izpred dvajsetih let in sodobnimi.

Spet v **New Yorku** so razstavo prenesli iz galerij v kotlovnice, podstrešja, odmaknjene in skrite koticke...

Skratka, eksperimentiranje cvete, iščemo poti, da bi izrazili sebe in čas, v katerem živimo. Zunaj naših meja seveda zaenkrat pogumneje in svobodneje.

Nives Klinc

PEER GYNT V LJUBLJANSKI DRAMATI (drugi del)

Slobodan Unkovski, gospod kustos, nas vodi skozi svoj Louvre z neusmiljenim bičem, zanesenega priganjača z enim samim dobrohotnim namenom. »Uživajte!« Vse do konca, kjer do vrha nasičeni, nikoli očiščeni, ob množici fantastičnih slik patetično iztisnemo iz sebe z zadnjimi močmi sinonim: »Mona Liza, Miloška Venera!« Pri tem se nam megli pred očmi, istočasno pa nas požgečkava v duši izprovocirani »Bis!«. Dokaže nam, da dandanašnji Paris ni samo v bleščeči piramidi na vhodu, pač pa tudi v neizmerni ceni slik, ki so en sam dogodek, ustvarjen z dinamičnim gibom vseh, posebej »Zlatima čopičema«: Mileno Zupančič in Igorjem Samoborom. Zadnji skladno s peergyntovskim Jazom »ubije igralca v sebi« in istočasno zasede pedestal Cavazz, Poličev, Samoborov, Šerbedij, Škofov, Tadičev in še koga prezrtega. Ljubljansko Dramo pa s to svojo »avtodestrukcijo« postavlja na mesto, ki ji pripada.

Predstava, očiščena in pokapana z najzlahtnejšim sokom izžetih igralcev kliče po sladokusih, saj skozi asketsko scenografijo, ki se v ikonografiji spaja z gibom in besedo v umetnino, podira kompleks in famo spektakla. Ta nas, Slovence, v zadnjem času upravičeno zadovoljuje in ohrabruje. Ibsnov-Jesihov (Prevod!!), Unkovskega-Samoborjev-Dramin Peer Gynt

pa gre še naprej. Zdi se, da Slobodan Unkovski in Igor Samobor peergyntovsko identiteto peljeta skozi bit domišljavega Ikarusa, shizofrenega sanjača Don Kihota, samoubijajoče lutke Pinocchia (ta je konceptu postavitve najbližji), s čebulo fasciniranega Hamleta, hollywoodskega Rudolfa Valentina, Leanovega Laurena Arabskega ipd. Nazadnje ga pripeljeta preko živo prisotnih oddaljenosti - ki nam jih pričara celoten ansambel - skandinavskega literarnega izročila in geografske mitičnosti, ki po razvejanosti res spominja na jelenje rogovje, preko sveta Trolov, Sfinge, Schliemanna in Amerike čarovniške Ester Williams, skozi morilsko-orgiastično morje odličnega tandema Ralijan-Samobor k Ibsnovem Peer Gyntu, izobčencu, fantasu, ki se upre Trolovskemu malomeščanskemu mottu: »Bodi sam sebi dovolj«, s čimer se, napolnjen z radostjo gibanja, s samosvojestvo in vztrajnostjo kljub oportunistični spretnosti Odiseja navsezadnje uniči, saj v »biti sam svoj« prezre moč Solveigine ljubezni, ki s ponižno statičnostjo preseže njegov nadčloveški dinamizem.

Igor Samobor ustvarja naporno vlogo Peer Gynta briljantno iz epizode v epizodo presega samega sebe in je temeljni steber postavitve Unkovskega. Le-ta ga, kot se zdi, skuša ujeti v pajčevinaste nitke igralca-lutke, vendar se jim Samobor s svojo nepopustljivostjo uspešno izmika s stalno gradečo intenzivnostjo, ki se nazadnje, skladno s celoto, zaključi v Peer Gyntov(skem)em koncu.

Prav tako odlična je Milena Zupančič v vlogi nenehnega Peer Gyntovega antagonista: z igralskim žarom, obvladano močjo, raznovrstnostjo kreacij in lepoto dokazuje, da je prva dama slovenskega gledališča.

Ob bok dveh se postavlja Ivo Ban predvsem s komično lucidnostjo, simpatično in prepričljivo igro.

Nataša Ralijan kot posebljena ljubezen in odlični utaplajoči se kuhar prav tako izstopa, čeprav se včasih njen glas nekoliko razgubi, vendar glede na vlogo to niti ne moti.

Tanja Ribič kot Ingrid prepričljivo dobro odigra poželenje in zavest sramu, žal pa kasneje njena lepota v stranskih vlogah predvsem zaradi gostosti premalo izžareva.

Zelo opazna je Nataša Barbara Gračner z ljubko, igrivo nagajivostjo. Močna je tudi v vlogah s potrebno skladno modulacijo glasu.

Saša Pavček je izrazita predvsem kot komični lik Mame in kot Gorjanka skupaj z Majo Sever in Polono Juh. Zadnja nas je očarala z mično nedolžnostjo v vlogi Helge.

Omeniti je nujno Vojka Zidarja v vlogah Ženina, kjer karikira nemoč in odločnost; Otrka, s katero prepričljivo groteskno upodablja motiv »Kaj pa je tebe treba bilo«, in v vlogi Monsieurja Ballona skupaj z Ivom Banom kot Herr Trumpeterstraalom, odličnim Mr. Cottonom alias Zvone Hribar in Matijo Rozmanom, ki se je izkazal v kvartetu Družabnikov kot Herr von Eberkopf, prav tako pa kot Atej in Dvorjan Trol.

Nikakor nista neopazna Tanja Dimitrievska, predvsem kot Kari in na koncu še Tomaž Grubenšek, ki s svojo pojavo ostro izstopa, odličen pa je v vlogi norca »Peresa«.

Z gledališčem, ki ga ustvarja Slobodan Unkovski, se več kot očitno ujema scenografka Meta Hočevar, ki s pravšnjo mero preproste igrivosti in monumentalnosti scene dopolnjuje utrip lirčnosti, epičnosti, komičnosti, napetosti, tragičnosti, groteskosti, ki se dinamično spleta in razpleta pred očmi gledalca in se spaja v barviti, nikoli kričeči kostumografiji Svetlane Vištin in Lea Kulaša.

S celoto je sklenjena tudi glasba Ljupčeta Konstantinova kot hvaležna podlaga vitalni koreografiji Tanje Zgonc, ki s pravšnjo naslonitvijo na ljudsko robotost daje predstavi svoj pomemben prispevek. Zgončeva in Konstantinov skupaj pritisneta »pečat na srce« tudi dramaturško solidno (dramaturginja: Mojca Kranjc) zastavljeni slovenski praižvedbi Ibsnovega Peer Gynta, ki je lahko spodbudna izkušnja asistentki dramaturgije Anji Muck in asistentoma režije Mateji Koležnik ter Boštjanu Tadlu.

Krištof Dovjak

MED VRHNIKO

»Marinus, Marinus, hörst du mich?/
Marinus, du warst es nicht!/ Es war
König Feurio!«

(Einstürzende Neubauten)

Slovensko mladinsko gledališče je pa res hecno. Prvo premiero v novi sezoni in novi državi je posvetilo vrhniškemu heroju, ki je med drugim zatajil celo svojo mater. Da o domovini niti ne govorimo. Pa še režiserja so za to priložnost uvozili, kot da Slovenci sami ne bi imeli dovolj lastnih-dobrih. Tujec režira Cankarja, največjega slovenskega dramatika, heroja slovenske literature za vse čase. Pa saj človek nima nobenega odnosa do tega avtorja. Saj sploh ne vé, da lahko Cankarja korektno in kompetentno režira le Mile Korun. Kakorkoli že, vsi pomisleki, ki so se v javnosti pojavljali ob pripravljanju **Pohujšanja** v Mladinskem so se ob koncu premierne predstave izkazali za napačne, ničelne, »šentflorjanske«.

Martin Kušej, mlad dunajski režiser, ki ga na Slovenijo veže le oče, koroški Slovenec, je s postavitvijo adaptirane drame **Pohujšanje v dolini Šentflorjanski** (adaptirala sta poleg režiserja: Ivo Svetina in Mateja Bizjak), ki je dobila svoje ime **Pohujšanje po Cankarju**, temeljito zarezal v zavest Slovencev in vseh tistih, ki smo dramo brali in si skozi leta ustvarili neko svojstveno podobo o Cankarju in njegovih delih. Kušej se je dobesedno lotil »demontaže podobe o Cankarju«, kar mu predvsem omogoča *pozicija*, s katere je tekst bral in študiral. Kušej je enostavno tujec, ki ni obremenjen s sindromom cankarjanstva, Cankarja ne jemlje kot zavezujočega avtorja, ampak le kot dramatika, ki je hočeš nočeš *sestavni del mozaika evropske dramatike in literature*. (Navsezadnje je tudi Cankar živel nekaj časa na Dunaju in bil razpet med germanstvom in slovanstvom, med dvema, čeprav v našem, slovenskem primeru precej podobnima kulturama, pa vendar

zelo različnima.) Če Cankar za glavnega junaka svoje drame postavlja Petra in okrog njega plete dramsko dogajanje, Kušej v glavno osebo investira Popotnika kot tistega, ki nosi dogajanje, okrog katerega se vrtila zgodba Šentflorjancev. Popotnik je pravzaprav Ivan Cankar in hkrati Martin Kušej. Popotnik je tisti, ki se je znašel v dolini Šentflorjanski in mu ni jasno, ali je tujec ali domačin. Temeljni konflikt Kušejeve postavitve je konflikt Popotnik: Peter, ki se seveda nikoli ne razreši (konec koncev svojih kompleksov tudi Cankar ni nikoli rešil). In že to je ena izmed odlik tega besedila; da namreč omogoča *najrazličnejša branja in najrazličnejše refleksije*. Kušejeva postavitvev prekinja znano cankarjansko tradicijo; postavil je enotno sceno s sedmimi vrati, tuši in bazeni, banjami ter igralce pustil na odru praktično brez vseh rekvizitov. Glasbeni vložki med menjavanjem prizorov, scen, slik filmskih kadrov potrjujejo razsežnosti Cankarjevega besedila, ki ni nujno vezano na glasbo

IN DUNAJEM

Šentflorjancev, ampak se v ta gledališki milje enakovredno vključujejo zvoki Einstürzende Neubauten, Laure Anderson... Kostumi s svojo enostavnostjo ustvarjajo videz avtentičnosti okolja, v katerem je besedilo nastajalo in z nekaterimi vložki potrjujejo uvodno Cankarjevo didaskalijo, da se »vrši farsa v dolini Šentflorjanski ob današnjih časih«. Pa ne samo kostumi, tudi režiser prestavlja dogajanje iz preteklega v današnji ter prihodnji čas.

Kušej v Ljubljano seveda ni prišel kot zdravnik, ki bo ozdravil rane Slovencev ob Cankarju, travme, ki jih vedno znova doživljamo, ko prebiramo Cankarjeve tekste. V Ljubljano je prišel kot režiser s svojim videnjem Cankarjevega Pohujšanja. In ga na oder Mladinskega postavil resnično briljantno. Pri tem nas še pohujšal ni. Nasprotno, ponudil nam je eno najboljših postavitvev Cankarja v zgodovini slovenskega gledališča.

Tadej Čater

SKRITA PLAT NEMŠKE ZGODOVINE

Richard Plant: ROŽNATI
TRIKOTNIK (Nacistična
vojna proti homoseksual-
cem), KRT, Ljubljana 1991.

Nacistična vojna se je resda končala leta 1945, vendar še niso poravnani vsi računi za zločine, kijih je ta zblazneli vojaški stroj storil proti človeštvu. Tretji rajh svoje destruktivne moči ni usmeril le proti Židom. Obstajajo namreč številne poteze nacističnega režima, ki jih je zasenčila ta najpomembnejša oziroma najvidnejša monstroznost. Med te poteze nedvomno spada preganjanje homoseksualcev. Židom je bila krivica nekoliko popravljena s podelitvijo Balfourjeve deklaracije, s katero je Velika Britanija omogočila nastanek židovske države. Izredno malo pa je bilo vsa leta po vojni storjenega, da bi se osvetil nič manj pomemben in grozovit vidik človeške tragedije, kot je pregon homoseksualcev.

Seveda je to povezano s številnimi protirazlogi. Izbruh hladne vojne in konservativni moralizem v povojni Nemčiji sta bila vzrok, da so se protihomoseksualni zakoni iz leta 1935 obdržali vse do leta 1969. V takšnem v zdušju so zelo redki želeli javno razglašati svojo spolno usmerjenost. Prvo celovito poročilo o homoseksualcih v taborišču (kjer so bili le-ti označeni z rožnatim trikotnikom) Heinza Hegerja z naslovom *Možje z rožnatim trikotnikom* izvira iz leta 1972, leta 1977 pa sledi še poročilo o raziskavi *Homoseksualnost in družba*, ki jo je opravila delovna skupina z Univerze v Bremnu. To delo vsebuje prve zanesljive statistične podatke o pregonu, aretacijah ter usodi nemških in avstrijskih homoseksualcev v raznih koncentracijskih taboriščih.

Knjiga Richarda Planta *Rožnati trikotnik* s podnaslovom *Nacistična vojna proti homoseksualcem*, ki je v prevodu Bogdana Lešnika letos izšla pri Knjižni zbirki KRT, naj bi bila nekakšna smernica oziroma tir, po katerem naj tečejo nadaljnja raziskovanja. Podatki o pregonu ljudi, ki so bili stigmatizirani z etiketo homoseksualcev, so lahko zgovorni sami zase, vendar pa hkrati zahtevajo našo pozornost in obsodbo. Toda sama narava problema se nanaša na zelo občutljivo področje normalnega in patološkega. Vojna proti homoseksualcem v tretjem rajhu je bila več kot samo moralna obsodba. Bila je pretveza za obračunavanje s svojimi nasprotniki, kar pa sploh ni bila posebna novost, saj je tehnika stara in preizkušena že tolikokrat v zgodovini. Politična stigmatizacija homoseksualnosti je bila na primer uporabljena v 30. letih v Sovjetski zvezi ter ZDA v času McCarthyjeve protikomunistične čistke. Absurdno je, da je bila homoseksualnost na obeh straneh uporabljena za etiketiranje druge strani. Tako je bila Sovjetski zvezi označena za ostanek pokvarjene buržoazne družbe, v Združenih državah Amerike pa so komunizem povezovali s homoerotično usmerjenostjo. Osnovno sporočilo avtorjevega večletnega dela je »pretrgati mol o usodi homoseksualcev v tretjem rajhu«. Richard Plant je prepričan, »da bo nadvse očitno, kako je njihova zgodba integralni del nemške zgodovine«.

Ljubica Rodošek

Kurt VONNEGUT:

Hocus Pocus,

Jonatan Cape, London 1990.

Od umetnosti - fragment. Vonnegut najbrž pomeni, da fragment ni nek določen stil marveč sama forma napisanega. Njegov pripovedovalec, avtor tega (tistega) hokuspokusa, jemlje zadevo tudi čisto pragmatično. Ker mu papir normalne velikosti, kakovosti in beline ni dostopen (zaprt je v knjižnici; trga prazne liste iz knjig), ubija svoje misli na najrazličnejših koščkih papirja daleč od pregrešnih misli, da naj bi bilo to, kar piše, literatura ali celo roman. Ko je papirja konec, je konec tudi njegove domislice. Vendar je tu vsehkratni Kurt, Gledalec (tudi sebe, jasno), ki rajši vidi, da fragmenti stečejo v dolarje kot v prazno, zato popravlja nepremišljenosti neizkušenega avtorja in vsak košček pravilno označi, da ne bo ognja v strehi, naježene kože, sivih las, prekletih mamic in glav in v paradiznikovi omaki, ko bo vse skupaj v tiskarni postajalo knjiga.

Vem, da te privatne zadeve ne zanimajo. Morda prav zato misel počutim se kot Žid med drugo svetovno vojno, označen, ker mi je Millerjevo križišče še vedno bolj všeč od Bartona Finka in nič ne pomaga misel na tistega, ki najbrž prav zdaj (v njegovem zdaj) nekje tipka tele vrstice... Nazaj k Vonnegutu, ki se počasi poslavlja v blagem levem odklonu, levo od vsega in opazuje, kako še za življenja postaja pravi klasik. Ne ve, da ne ve, kaj naj si misli. Podobno je njegovo pripovedovanje, prepojeno s tako prijetno uročujočim mirom, ko rahlo, šepetaje bdi nad svojim esejističnim popotovanjem skozi travme »Americane«, inventuro človeške nečimrnosti in norosti (ki jo zaznamuje sintagma: »The complicated futility of ignorance«). Popotnica je pikra - narediti kar največ iz surovin ničevosti.

Sama zgodba (bolj nujno ogrodje za esejistične izlive) je precej bleada, pa čeprav vsebuje preko deset tisoč pobeglih zapornikov, celo vrsto lastnoročno ubitih Vietnamcev, vzeti iz spomina, plus prav toliko dam srednjih let, ki rade vidijo, če jih sem in tja poteši kakšno priletno, učeno, opito bitje.

Glavna tema utrinkov spomina je Vietnam, ki je ustrezno nadomestil drugo svetovno vojno (ki je bil, z ameriške strani, »čista«, pravična, častna, očiščujoča). Američani se nikakor ne morejo otresti frustracije Vietnama. Vse kolektivne terapije za ozdravitev ali vsaj potlačitev nacionalne depresije so se končale precej neuspešno. Tudi historizacija, distanciranje v smislu pozgodovinjanja, potujevanja situacije (gledanje na tiste grde Američane kot nekakšne Marsovece) ni prinesla primerne očiščenja. Travme Vietnama seveda niso osamljene. Nečimrnost, puhlost, nabuhlost, pop fraze, citati (populacije živijo v stilu citatov, kijih obvladajo) - to in podobno predočuje stric Kurt sproščujoče sproščeno, ko z ironijo mojstrsko vodi pero po tanki nitki med smehom in žalostjo. Kdor zna pripovedovati, ne potrebuje zgodb. Kdor zna pripovedovati, lahko konča roman trideset strani pred koncem. Sveže.

Borges spi z mokrimi očmi in gradi (svoj) Dubrovnik...
Vlado Škafar

Boris Vian:

*PENA DNI, POPLJUVAL
BOM VAŠE GROBOVE,
MRAVLJINCI, POTOVANJE
V KONOSTROV,*

Državna založba Slovenije, Ljubljana 1991.
Prevedli Alenka Moder Saje, Jaša L. Zlobec
in Branko Madžarevič.

Umri mlad in lep. Nekako tako pravi »paraljudski« rek, ki se ga je bolj ali manj zvesto držal tudi Boris Vian, francoski pisatelj in dramatik, publicist in kritik, esejist in prevajalec, arhitekt in inženir, glasbenik in šansonjer, slikar in kipar, full-time žurer in ženskar ter predvsem neozdravljeni ali kar prostovoljni patafizik. (»Patafizika je metafiziki to, kar je metafizika fiziki«, je ob neki priložnosti leta 1959 dejal sam Vian.) Ja, Boris Vian je najbolj znan po tem, da je vse v zvezi z njim izmišljeno (razen imena in priimka, kadar ga je uporabljal) in da je nosil čin »konjederca prvega razreda« v vrstah patafizikov, kjer so mu ob strani stali še Raymond Queneau, René Clair, Jacques Prévert, Eugene Ionesco, Max Ernst, Marcel Duchamp, Man Ray, Pascal Pia, Juan Miró ter Michel Leiris; znan pa je seveda tudi po tem, da je svojim francoskim sodobnikom v bistvu sortiral novo literarno zvrst, ki so ji drugje po svetu rekli *science-fiction*. Znanstveno fantastiko, ki pa je takratna kritika ni sprejela (bralcev tako ali tako nikoli nihče ni vprašal). Kaj pa je Vianovega kritika takrat sploh sprejela (vianovstvo se je razmahnilo šele v zadnjem času, več kot dvajset let po njegovi smrti, čeprav je bil nekoliko aktualen vendarle spomladi leta 1968)?

Novela *Mravljinci* je izšla leta 1946 v Sartrovi reviji *Les Temps* in bila seveda spregledana. Prav tako novela *Potovanje v Konostrov*, pa seveda vsi štirje romani: *Pena dni* (ki je v slovenskem prevodu izšla prvič leta 1978; vsi ostali prevodi v tej knjigi so recimo kristni, kot bi se temu reklo v gledališču), *Jesen v Pekingu*, *Rdeča trava* in *Scrodero*. Edini pravi uspeh je Vian dosegel z romanom *Popljuval bom vaše grobove*, ki ga je izdal pod psevdonimom Vernon Sullivan (prevedel pa naj bi ga nek Boris Vian) in zaradi katerega je bil ob 100.000 frankov, ki jih je plačal kot globo, ob tem pa so Sullivanu prepovedali še izid naslednje knjige. Ta roman je doživel še poskus dramatizacije in filmske ekranizacije. (Knjigo je prepovedalo Združenje za obrambo družbeno-moralnih vrednot, da bi »mladino obvarovalo pred razvratom«. Isto Združenje je prepovedalo tudi Millerjevo Črno pomlad in oba Povratnika, ki ju najdemo v slovenskem prevodu v zbirki Dotik. Bojda je bil to insceniran škandal, kar pa v tem trenutku ni tako zelo pomembno.) Roman *Popljuval bom vaše grobove* imenujemo tudi »črni roman«; pravzaprav lahko vse Vianove romane in prav tako novele uvrstimo pod to - po mojem mnenju - vprašljivo oznako. Vian je izšel iz tradicije francoskega nadrealizma, oplemenitenega s skandinavsko izkušnjo. Njegov groteskno-fantastičen svet sanj, v katerem bivajo sanjski junaki bednih existenc, je prav tako vprašljiv kot oznaka »črni roman«. Vian je z eno besedo mistifikator zlobe in nasilja, okrutnosti (kdo bi si mislil, da so sanjski svetovi lahko tudi okrutni in karseda neprizanesljivi?), »sveta ostrih robov«, kot bi znal v prvi pesmici v zbirki *Poker* povedati Tomaž Šalamun. Vianovi junaki govorijo preprost jezik, kot so konec koncev preprosti tudi oni sami. V ta razmeroma enostaven, nekateri bi rekli osiromašen jezik, se zapikujejo nekakšne jezikovne iznajdbe, tvorbe, imaginacije, ki na videz enostavne junake naredijo skrivnostne, fantastične in, jasno, sanjske. Ko prebiramo Vianova dela, se v bistvu spuščamo v »čudoviti svet sanj«. *Vianoland*, skratka.

Tadej Čater

MAGIČNA MOČ JABOLKA

Milan Vincetič: **TAJMIR,**
Pomurska založba,
Murska Sobota 1991.

Zagotovo je Milan Vincetič pesnik z enim najlažje razpoznavnih slogov v mlajši slovenski književ-

nosti. Jezikovna izbrusnost, oblikovna strogost in dovršenost, ritmična svojskost, prepletanje mističnega in mitičnega, reinterpretacija pozabljenega in najdevanje še nespoznanega so stalnica Vincetičevega pisanja. Pa vendar predstavlja njegova najnovejša pesniška zbirka *Tajmir* marsikaj novega v razvoju Vincetičeve avtopoetike. Ne gre več toliko za ubesedovanje po zemlji dišeče fikcije niti za odkrivanje novih, s pesniško imaginacijo podprtih svetov, pač pa brskanje po sebi in drugih tukaj in zdaj. Ironija in humorčnost sta tisti prvini, ki sta bili v njegovi dozrajši poeziji zastrti s tančico melanholije prekmurske ravnice, podobno kot se je erotika skrivala v težko rešljivem metaforičnem labirintu.

Tajmir je ukljenen med Pesem o začetku (... Pod večer si dekle prek dojk/ krilo kar spodreca/ in sramežljivo viha nos/ joj jabolko me gleda) in Pesem o koncu (... Od jeze vsa zadržeta/ in si zapanja krilo/ V peškah dé je moški prah/ in jabolko v ogrizku), tako da lahko rečemo, da je *Ženska tista nova*, vseobvladljiva pesnikova obsesija. Na eni strani torej jabolko kot simbol ženskosti, na drugi kot simbol plodnosti. In vmes? Žgečkljivo razvratna erotika, poduhovljena ljudskost provincialne provenience (brez negativne konotacije), zaresno kolebanje med humorjem in resnobo, ter nihanje med željo in potešitvijo. Na koncu pa občutek neizpoljenosti in razpolovljenosti, ko se použiti sad spremeni v ogrizek. Pesnik je torej okusil sad spoznanja, kar pa ne prinese olajšanja temveč novo bolečino. Trpkost védenja pa spet odpira nova obzorja, saj ima vkljenjenost obliko koncentričnega blodnjaka. Tudi znotraj tega je mogoče marsikaj izpovedati. Vincetič v pričujočih pesmih stopa globlje kot kdajkoli prej, čeprav pri tem izgublja navdih skrivnostnosti in nedosegljivosti, ki sta bili tako značilni za njegovo Zanno ali Finsko.

Samosvoja ezoteričnost ni več srž Vincetičeve poezije, kar pa seveda še zdaleč ne pomeni, da avtor postaja populistični poet, zadržt v »neprosvetljene množice«. Nikoli ni enoznačen in vedno dopušča možnost, da ga pesniški simbol preraste. Njegova poezija ni intelektualistično sterilno čtivo za zeitgeistovske dušebrižnike. Kljub vsemu ostaja prostovoljni odrinjenec, ki ne dovoli, da bi ga vase zagledana intelektualna srenja posrkala in mu na ta način spodrezala korenine, iz katerih črpa. In če nič drugega je njegova odlika prav v tem, da piše po nareku duše in ne trendovskega spakovanja.

Simon Bizjak

SKIN YARD

BUTTHOLE SUFERS - PIOUGHD (ROUGH TRADE)

Po štirih ploščah pri založbi Blast First so tudi Butthole Surfers odločeni zaslužiti več denarja. Tako je njihov peti lp izšel pri angleški neodvisno odvisni založbi Rough Trade. Vse skupaj so Butthole Surfers še zasolili z absurdnim naslovom - Pioughd namreč v jeziku Indijancev pomeni besen. Pri tem ni čisto jasno, na koga naj bi bili BS besni; verjetno sami nase, kajti na prvi pogled je glasba na plošči še zmeraj v odtrgano pervertiranih vodah. Vendar poznavalec opusa BS kaj kmalu spozna, da so podlegli sicer zelo rafinirani avtocenzuri in malce omilili radikalnost svojega početja. Ob tem nikakor ne gre zanikati vrednosti plošče, s katero BS razvrednotijo country, početje The Jesus And Mary Chain, najbolj konkretno pa opravijo z Donovanom oz. priredbo njegove Hurdy Gurdy Man. Zelo dobro.

THE VANDALS - FEAR OF A PUNK PLANET (TRIPLE X/ROADRUNNER)

Še ena od plošč, ki se je v trgovini Rec Rec znašla zahvaljujoč lastni distribuciji oz. sodelovanju firme Nika z založbo Roadrunner. Kalifornijski rock oz. bolj natančno mešanica punka, rapa in funka; po parafraziranem naslovu sodeč pa vam ne bo težko ugotoviti, katera zvrst je v kolažu, ki ga predstavlja kvartet The Vandals, dominantna. Sveža in vesela plošča, s katero bi The Vandals ob bolj definiranem izrazu kaj lahko postali to, kar so bili Ramones na prehodu iz sedemdesetih v osemdeseta. Toplo priporočljivo za ramonofile in ostale (vesele) punke. Yo!

HEADS UP - SOUL BROTHER CRISIS INTERVENTION, DUKE-EP (EMERGO)

Lanski LP in letošnji EP njujorskih funk rokerjev oz. funk metalcev, kot so sedaj zvrst, katere najznačilnejši predstavniki so vsekakor Red Hot Chili Peppers, označili v Ameriki. Izredno učinkovita godba v času, ko rap nezadržno podira še edini kontakt z rockom, ki kot tak doživlja verjetno drugo največjo krizo v svojem obstoju, če štejemo tisto v drugi polovici sedemdesetih. Heads Up so torej nad vse trendovski, vendar dovolj močni da prepričajo tudi marsikaterega metalca. Če so vam všeč Čiliji, vam bodo tudi Heads Up. Zelo dobro.

- sreda, 13. november v KUD-u France Prešeren

Ali veste kaj imajo skupnega Mudhoney, Nirvana, Soundgarden in Tad? Njihove plošče je posnel Jack Endino, producent in kitarist kvarteta Skin Yard.

SKIN YARD je ena od skupin, ki so ustvarile legendarni grunge rock zvok, saj igrajo že od leta 1985. Medtem ko so Soundgarden in Mudhoney, zamudniki na lokalni sceni, zablesteli najprej doma in potem v vsem svetu, je bila skupina Skin Yard potisnjena v ozadje. Surovi zvok glasbe je podoben, dolžina las tudi, a bend se ni pridružil repertoarju izvajalcev založbe Sub Pop, čeprav je basist Daniel House zaposlen pri gramofonski družbi, kitarist Jack Endino pa je hišni producent. Njegovo ime se tudi pojavlja na večini Sub Pop plošč.

Diskografija Skin Yard zajema istoimenski LP prvenec (izdan v samozaložbi C/Z Records, ki deluje avtonomno, vendar v okviru distribucije Sub Pop imperija). Drugo veliko ploščo »Hallowed Ground« so posneli za arizonsko Toxic Shock firmo, zadnja dva albuma pa za Cruz, podružnico SST. Skin Yard so aktivno soustvarjali podobo glasbene scene v Seattlu že od polovice osemdesetih, toda prvi večji uspeh so zabeležili s ploščo »Fist Sized Chunks« - 10.000 prodanih kopij albuma še pred uradnim izidom. LP, posnet v legendarnem Reciprocity studiju, je zbirka devetih pesmi, ki so razpete med agresivnimi

kitarskimi prijemi in lirično zasanjanostjo pevca Bena McMillana. Ritem sekcija, basist Daniel House in bobnar Barrett Martin sestavljajo trdno jedro za avtentično kitarsko divjanje in iskanje novih glasbenih izrazov. Na plošči se kot gosta pojavita še Tom iz skupine Accused in pionir kitarskega hrupa - Helios Creed (še pomnite Chrome?). Po »Fist Sized Chunks« in ameriški turneji so Skin Yard neuradno razpadli. House je izdajal plošče C/Z založbe in zaigral na zadnjem albumu Helios Creed-a. Endino je snemal in produciral plošče ter spremljal hard rock zvezde Blue Cheer po Evropi. McMillan je odšel v Himalajo, kjer je bil zaradi nesreče pri planinarjenju prisiljen podaljšati bivanje. Toda ko je bil kvartet spet enkrat v polni zasedbi, je bila reinkarnacija Skin Yard neizogibna. Njihov zadnji LP iz septembra letos »1000 Smiling Knuckles« nadgrajuje prejšnje plošče in je produkcijsko obogaten z izvirnimi prijemi Endina in skupine. Album je izpolnil vsa pričakovanja in trenutno dobival pohalne ocene tudi v evropskem glasbenem tisku.

Nastop Skin Yard v KUD France Prešeren bo prvo koncertno soočenje z eno od razvpitih skupin iz Seattla. Ne zamudite zadnji vlak za Sub Pop Rock City ob 21. uri v sredo, 13. novembra.

David Kržišnik

VSAKDO

Nekega dne mi je poštar prinesel paket. Pravzaprav veliko, rumeno, od znotraj obilno obloženo kuverto. Pošiljatelj: založba Helidon.

»No,« sem pomislil, »glede na nivo transportne protekcije je notri vsaj CD.« V upanju, da so naše založbe zares presedale na evropski nivo promocije, sem hlastno odprl vablivo pošiljko. A notri je bila le vsakdanja kaseta in to z enim samim štiklcem. Ki pa je, resnici na ljubo, posnet na obeh straneh. Pri vsem skupaj je najboljša, da gre za štiklec znamenitega vokalno instrumentalnega ansambla Buldožer, ki je s tem potrdil govornice, da se je mudil v studiu, pred tem pa tudi nekaj vadil. Tega ni počel že od davnega leta 1983.

Naslov prijazno poslana kasete omenjenega ansambla kot tudi edinega štikla na omenjeni kaseti je *Vojno lice*. Kar je

VOJNO
LICE

BULDOŽER

RABI

Foto: Žiga Koritnik

seveda vezano na nemile dogodke, ki nas obkrožajo. Poanta besedila je preprosta: glavna naloga hrabrih vojakov v miru je, da se brijejo, v vojni pa so itak neobriti in mrtvi. Prognoza: štiklec bo prepovedan na Radiu Beograd in ostalih ciriličnih programih.

Sicer pa si zanimivejšo vožnjo z buldožerjem tačas lahko omislite v obliki legendarnega alubma *Pljuni istini u oči*, po katerem vam igla sedaj ne bo več poskakovala, preskakovala in škripala kot na makadamu, ker so ga podjetni Helidončani na čelu z urednikom in

buldožerjem B.B. pravkar objavili v obliki kompaktnega, laserskega in sploh kozmičnega diska. Za prave zbiralce je to sicer šok, kajti tako originalna izdaja albuma izpred šestnajstih kot ponatis izpred desetih let sta bili tako radodarni z raznimi nepredvidljivimi motnjami, da laserska inačica nekako ne zveni tako, kot smo bili vajeni. Ampak za nas pragmatike je to vsekakor korak naprej proti Evropi '92, pa tudi Sloveniji 2000, ali kako se že reče vsem tem futurističnim projektom.

Bolj diskutabilna je posodobitev na področju ovitka. Čeprav je neke

zapisano, da gre za »redesign«, je nadobudni redesigner ovitek LP-ja zgolj razrezal in ponesrečeno zmašil skupaj v manjšem formatu. Graje vredno je tudi, da za osnovo ni uporabil izvirnega ovitka in smo tako prikrajšani za pismo Točkovića Brzana ter note pesmice Svaki čovjek ima svoj bluz. V zvezi s tem vam predlagam naslednjo revolucionarno rešitev: vtaknite CD v ovitek svoje originalne plošče *Pljuni istini u oči*, iztrošeni vinil pa podarite otrokom za frizbi.

»Kaj pa naj potem napravim s škatlo od cedeja?« bo vprašal nezaupljivi bralec.

To je pa ja jasno! Kot veste, pravijo tem škatlam jewel box, torej škatla za nakit. Dajte torej vanjo svoj nakit!

Nakup tega jewel boxa (brez nakita, zato pa z laserskim diskom) vam v tem trenutku priporočam tudi po ekonomski plati, saj boste zanj odšteli bori poldesmi stotolarjev, kar je pol manj, kot v znani švercerski tvrdki sredi Ljubljane kasirajo za obskurne *oldies but goldies* kompilacije, ki jih v bližnjem Beljaku kupujejo po 25 ATS, kar je nekako desetkrat manj. Čeprav resnici na ljubo po isti ceni prodajajo tudi aktualne svetovne hite.

Za isti denar (gledano v dinarjih) pa lahko, kot mi je zagotovil znanec, na razprodaji v Zagrebu kupiš kar 24 LP-jev. In to kar reprezentativne naslove. Resda so bile nekatere plošče, ki jih je prinesel, malo krive, ampak ne vem, ali je bil to razlog za popust ali pa se želijo nemudoma znebiti vseh izdelkov s časom neprimerno etiketo Jugoton. Sedaj se njihova založba (seveda) imenuje Croatia records. Lepo, a vseeno bi si počasi morali izmisliti še kakšno ime. Sedaj so Croatia avioni, kamioni, avtobusi, banke, zavarovalnice in ni daleč čas, ko bodo otroci mislili, da je Croatia obvezna predpona pred vsakim samostalnikom.

Ne glede na to bi se morebiti splačalo skočiti do Zagreba tudi če vas ne zanima Jugotonov skrivljeni vinil ali novodobne domoljubne popevke - menda se dobi tudi priljubljene CD-je svetovnih zvezd pod 500 inflatornih dinarjev, zaradi česar bi se že splačalo tvegati kakšno urico v zaklonišču.

Gary Gray

BULDOŽER

DETEKTIVKE

JUGOSLAVIJA

Nove države: Slovenija z Medjimurjem, Štajerska, Istra, Koroška, Bosna, Bosanska Krajina, Romanija, Dalmacija, Reka, Vis, Dubrovnik, Hercegovina, NDH, Velika Srbija, Kosovo, Makedonija, SAO Jesenice, SAO Žužemberk, Subotica, Beograd, Muslimanija, Saridžak itd.

BANKA SLOVENIJE

se bo kmalu preimenovala v Albansko banko, saj jih Šiptarji na tržnici učijo, kako zaslužiti denar.

SLOVENEK

Je časopis Kluba upokojencev. In to tistih, ki so se borili proti domobrancem. Zdaj so le-ti vstali od mrtvih, da bi videli, kakšni so videti njihovi borci, in bi potem lahko skupaj odšli na »drugi« svet.

MLADINA - časopis večnih študentov.

Najstarejši je star 42, namlajši pa 28 let. Ko bodo »Slovinci« iz prejšnje pravljice umrli, jih bo »Mladina« nasledila.

CANKARJEV DOM

Vsaka država ima svojo luknjo, v katero meče denar: Hrvati Brione, Srbi Dedinje, Bosna Zenico, mi pa Cankarjev dom (da tisti iz Skupščine lahko gledajo na uro).

MAXIMARKET

V tej modni hiši si po vsakem povišanju cen izmislijo novi štos. Lani na primer to, da je Niko Grafenauer dobil nagrado.

LEVOROKI REVOLVERAŠI

Najprej je bil Franc Šetinc, potem njegov sin Mile, na koncu pa Zlatko. »Ali je še kakšen Šetinc?« sprašujejo bratje Dalton.

TOMŠIČEVA 12

Ura je dvanajst. Čas za kosilo. »Ste se vsi zbrali?« sprašuje lastnik hiše Ivan Maček. »Kučan? Tukaj! Rupel? Tukaj! Hribar? Tukaj! Šeligo? Tukaj! Drnovšek? Še pride. In kaj je s Šetinci? Tudi oni pridejo. Kdo pa potem manjka? Hitro, hitro, lačni smo!«

FRANC BUČAR

Njegov najboljši prijatelj je Otto von Habsburg tako po letih kot po pameti. Pa tudi spita oba na delovnem mestu.

JOSEF JEROVŠEK

Svojim novinarjem je ukazal, naj na začetku »Dnevnik« govori »srbsko-komunistična in četniška soldateska«. Vse to pa počne v odsotnosti Branka Maksimoviča, ki si že pušča brado.

LJERKA BIZILJ

Njeni kolegi ji pravijo »pridna deklica«. Večkrat se zgodi, da zamenja pojme. Ne razlikuje komunizem, klerikalizem, kapitalizem... in misli, da je vse na »k« isto.

TITO DOBERŠEK

Ta je svojim novinarjem priporočil, naj manj pišejo o propadanju slovenskega gospodarstva. Odkar je »SLOVENEK« blizu njega, se je popolnoma spremenil. Še malo, pa ga bomo videli hoditi po glavi.

ANARHO PRIROČNIK / V.

PRISLUŠKOVANJE

Po promociji znamenitega filma *Goldfinger*, v katerem supertajni agent James Bond lovi superzlobnega kriminalca *Golfingerjã*, so se Američani navdušili nad idejo avto beeperjev, priprav, ki spretno nameščene v avtomobilih osumljenih oseb v kratkih časovnih zamikih oddajajo elektronske signale, ki zasledovalcem omogočajo spremljanje gibanja avtomobilov tudi takrat, ko so le-ti izven njihovega vidnega polja.

Milijoni ljubosumnih mož so tovrstne priprave vgrajevali v avtomobile svojih žena v želji, da bi jih obvarovali pred kršitvijo nevmkate božje zapovedi, ki govori o prešuštvu. Videti je, da pridige dušnih pastirjev le niso izzvenele v prazno.

Beeper si lahko za ceno pičlih 400 dolarjev omislite tudi vi. Pomoč in razumevanje boste našli pri ameriški firmi Continental Telephone (naslov je naveden v prejšnjem nadaljevanju A.P.). Predpogoj za rešitev duše vaše žene ipd. je seveda, da le-ta poseduje svoj avto.

Kakorkoli že, Američani so bili nad idejo avto beeperjev navdušeni: ljubosumni možje so kupovali beeperje, proizvajalci elektronike so se odzvali povpraševanju s široko paleto izdelkov, prodaja avtomobilov je narasla, ženske pa so Rent-a-car firme spremenile v donosna podjetja.

S poplavo hongkonških ponaredkov filmov o agentu 007... so metode reševanja človeške duše postajale vse bolj subtilne; mednje prav gotovo sodi prisluškovanje, s katerim smo se nekoliko seznanili že v prejšnjem nadaljevanju *Anarho* priročnika.

Konjske metode, kot je na primer prižgan walkie-talkie pod posteljo, je čas že zdavnaj povozil, saj so omenjeni aparati tudi pri nas precej razširjeni. Priznajmo si, da nas situacije, kjer se intimno prisluškovanje sprevrže v javno radijsko igro, naslednji dan zlahka spravijo v zadrego. Neželenemu efektu se lahko izognemo z navadnim kasetofonom, nameščenim na pravem mestu. Šibka stran te metode je dejstvo, da kasete ponavadi niso daljše od 120-ih minut. Tudi upočasnjena hitrost snemanja ne koristi mnogo, zato pa imamo na voljo tako imenovane VOX sisteme, ki sprožijo snemanje šele takrat, ko v prostoru zaznajo glasove. Veliko bolj priročne in zanesljive

so naprave, ki jih po relativno nizki ceni prodajajo pri Tri Tronu. Naprava je sestavljena iz dveh delov. Prvega priključimo na električno omrežje 220 V, pri čemer sama električna napetost v žicah ni pomembna. Naprava s pomočjo občutljivega mikrofona v električno omrežje pošilja signale visoke frekvence, ki jih nato z drugim delom naprave, ki nosilno frekvenco dekodira prestrečemo pri sosedovem električnem vtičniku. Aparatura električne vode izkorišča le kot posrednika med mikrofonom in zvočnikom. Enostavno in učinkovito, če pomislimo, da lahko tako praktično vsako električno vtičnico spremenimo v prisluškovalno napravo. Ostali načini uporabe, kot je recimo luč v kopalnici tako postanejo zgolj stvar domišljije.

Nikakor ne smemo pozabiti, da lahko prav tako kot mi drugi tudi drugi prisluškujejo nam. Naj vas ta resnica ne potre in potisne v tišino paranoje. Prvi obvezni varnostni ukrep v tej smeri je seveda detaljna preiskava prostorov, za katere sumite, da bi bili lahko ozvočeni. Preiskava naj nikar ne bo tako podrobna, da bi prostor potreboval posredovanje profesionalnih zidarjev in mizarjev. Dovolj bo, če boste pregledali strateške točke, kot so postelja, spodnja stran sedala stola, električne vtičnice ipd. Dokler se gibljemo v polju enostavnih problemov in enostavnih rešitev, je najbolje, da se opremo na psihologijo. Vprašajmo se, kdo bi nam lahko prisluškoval. V kolikor imamo na sumu ženo, ki je na tem področju amaterka, pretiranega razloga za paniko ni. Zadostovalo bo, če v stanovanju pregledamo njej domače stvari, kot so med drugim štedilnik, postelja, pralni stroj in ekonom lonec.

V primeru, ko sumimo, da se je v igro vmešal tudi privatni detektiv, se stvar zaplete. Brez tehnike ne bo šlo. Kot osnovni pripomoček za odkrivanje prisluškovalnih naprav, beeperjev in podobne krame bo zadostoval povsem navaden AM/FM prenosni radio s slušalkami. Med govorom preiščemo celotno frekvenčno področje na katerem radijski sprejemnik deluje. Ko v radijskem sprejemniku zaslišimo svoj glas oziroma pisk vemo, da smo na dobri poti. Z obračanjem in premikanjem antene nato odkrijemo smer oddajnika. Ko pripravo odkrijemo, nas ponavadi popade nezadržna želja, da bi jo uničili - to je natančno tisto, kar vam iz vsega srca odsvetujemo, saj smo lahko prepričani, da se bo prihodnjic v prostoru znašla mnogo bolj sofisticirana aparatura, ki jo bo precej težje odkriti. Svetujemo uporabo metode posredovanja lažnih informacij, ki bo ozvočevalca odvrnila od nadaljnjih poskusov, razen če detektiv ni-

ma priključenega detektorja laži. Špijoni naj preskočijo del teksta, v katerem navajamo, da se prisluškovalno napravo v kombinaciji z detektorjem laži že lahko naroči preko katalogske prodaje na naslovu: SPY Ltd 12051 Corporate Blvd, Orlando 35417, Florida, USA. Na voljo so tudi mobilne izvedbe.

Če AM/FM detekcija ni obrodila uspeha, poskusite isto tudi s televizorjem, ki deluje na drugem frekvenčnem območju. Kot znak prisotnosti oddajnika v prostoru boste na ekranu lahko opazili črte, ki bodo nihale sorazmerno z vašim glasom. Upamo, da imate možnost izposoje miniaturnega TV sprejemnika, saj je prenašanje "full size" aparata po stanovanju precej neprikladna stvar. Za tiste, ki so se navedene zadeve lotili resno, naj omenimo izvrstne možnosti, ki jih ponuja frekvenčni analizator. Kot že ime samo pove, naprava analizira vse prisotne frekvence, med katere se seveda uvršča tudi frekvenca vaše prisluškovalne naprave. Manjši problem povzroča prisotnost drugih frekvenc, ki jih emitirajo TV in radijski oddajniki. Uporabnikom novejših generacij tovrstnih pripomočkov je z omenjeno nevšečnostjo prizanešeno, ker si lahko priprava stanja na celotnem frekvenčnem območju "zapomni". V nekem trenutku, ko je v prostoru popolna tišina, priključimo pripravo tako, da raziskuje celotno frekvenčno območje in hkrati vse prisotne frekvence razglasi za znane. Po definiranju tako imenovanega "zero level" naprava ostalih močnejših frekvenc ne upošteva več. Glasno spregovorimo in čakamo, da bo naprava zaznala prisotnost nove, doslej neznanne frekvence, ki jo je povzročilo oddajanje prisluškovalne naprave. Dodatne informacije o omenjeni napravi dobite pri Tektronix-u (Tektronix Ges m.b.H. Doerenkampgasse 7, A - 1100, Wien, Austria, tel.: 9943 (222) 68-66-02-0).

Prav tako kot frekvenčni analizatorji so uporabni tudi frekvenčni scannerji. Najboljše izdelke te vrste najdete pri Hewlett Packard-u. Cena frekvenčnih analizatorjev in scannerjev je relativno visoka, a vendar sprejemljiva v primerjavi z možnostmi, ki jih aparaturi ponujata.

Prisluškovalne naprave, beeperji v vašem avtomobilu in kdovekajše vam odslej ne bodo več povzročali morečih sanj.

Da ne bomo dolgozeli, predstavljajte si, kakšno ponižanje bi doletelo slavnega gospoda Bonda, če bi imel super zlobni kriminalc *Goldfinger* pri roki povsem navaden Tektronixov frekvenčni analizator.

K.B.

V I T A L D A T A

ŠTUDENTOVSKESAN- JARIJE

Odstotek študentov - po eni izmed številnih študij o dodiplomskih študentih v ZDA, objavljeni v Archives of Sexual Behavior - ki so dejali, da se razvnamejo *dnevno*, ko razmišljajo o določeni osebi ali na pogled in dotik svojih teles je 71,4; odstotek študentk 34; študentje, ki to počno *le enkrat ali dvakrat na teden* 24,5; študentke 44,7 odstotkov. Odstotek moških, ki se ne vzburijo nujno, jim pa seksualne misli zarojijo po glavi najmanj enkrat na dan: 100, ženske: 71,7 odstotkov.

STATISTIČNA REALNOST

Novembrski Playboy je kot dejstvo meseca objavil podatek, da ima glede na dandanašnje študije o pogostosti občevanja v različnih starostih ameriška ženska v času svojih plodnih let spolne odnose v povprečju 2843 krat. Za moške žal nimamo podobnih informacij. Zlasti smo nesrečni, ker nam ni znano, kako visoka oziroma koliko višja je ta številka v Sloveniji.

PROTI VETRU

Univerzitetni stražnik je kaznoval študenta z Baylor University v Wacu (Teksas) zaradi prdenja. Ker ni vedel, kako naj ukrepa v primeru nekaj zelo hrupnih študentov, je proizvajalcu plina zaračunal kazen v skladu z 9/42 zakona tekasaškega kriminalnega zakonika. Ta zakon, ki prepoveduje tvorjenje »nezdravega (= škodljivega) in čezmernega vonja v javnih prostorih«, se običajno nanaša na tovarne. Glavni policaj med univerzitetnimi čuvaji je branil

dejanje svojega podrejenega, češ da je bil zanj to občutek dolžnosti, ki jo je moral izpolniti, ter dodal, »da bi bil presenečen«, če bi vestni branilec zakona to še enkrat ponovil.

PROTI MODERNIZACIJI

Kljub desetletjem westernizacije je čudoviti Oahu, ne največji vendar najznamenitejši med havajskimi otoki, vztrajal in potrpel. Dokazuje za to nam ponuja delo Hawaiian Street Names (Rich Budnick & Duke Kalani Wise): prvotni prebivalci so pustili svoj pečat na 4000 cestnih znamenjih na tem otoku. Predočamo vam pet zanimivih imen. Kakor so melodična v domačem izvornem jeziku, tako so njihovi angleški prevodi nepoetični. V slovenščino si jih prevedite in ovrednotite sami.

Za pomoč pri prevajanju dodajamo priročni slovarček angloameriških besed, ki so morda manj znane:

Polí'ala Street
Hanákealoha Place
Pakohana Street
Ma'ípalaoa Road
Ulehawa Road

Fragrant Breast Street
Lovemaking Place
Naked Street
Whale Genitals Road
Filthy Penis Road

FRAGRANT - dišeč, duhteč, vonjav.

WHALE - kit.

FILTHY - umazan, blaten, pokvarjen.

PENIS - penis.

FILMSKA VZGOJA 1

Da niso Balkanci in Pirenejci - kot južnaki - edini na tem svetu, ki si drznejo preklinjati, nam dokazujejo hollywoodski outputi, kjer sočne besede mašijo luknje v slengovskih dialogih.

Seveda Američaninez najotako lepopreklinjati kot Bosanci in Srbi (in preko njih še ostali Jugosi), karsekažev tem, daje precej laže prevajati njihove kletvicebalkanskeRazenčese nepojavi kakšen Avstrelac, ki mu je vsaka druga beseda »fuck«.

Po študiji psiholingvista Tima Jaya z North Adams State Collegea v Massachusettsu je frekvenca grdih bogokletnih besed v naslednjih filmih takšna:

Eddie Murphy: Delirious	ena/8 sek.
Do to Right Thing	ena/17 sek.
Scarface	ena/34 sek.
Lethal Weapon	ena/44 sek.
Bimbo Bowlers From Boston (hard-core)	ena/min.
Pretty Woman	ena/6 min 30 sek.
Easy Rider	ena/7 min 48 sek.
E.T.	ena/8 min 51 sek.
Rebel Without a Cause	nula.

FILMSKA VZGOJA 2

Ker so vam bolj ali manj znane, vam pričujočih kletvic tu ne

bomoprevajali.

Odstotek psovk na platnih oz. ekranih v 60-ih, ki so bile »fuck« ali »shit«: 1, danes 36 odstotkov. Odstotek »hell« ali »damn«: 53, danes 13 odstotkov. Razmerje moških do žensk, preklinjajočih na filmskih platnih v 60-ih-10:1, danes 2 proti 1! Emancipacija žensk v tem obdobju torej petkratna. Treba bo še malo pozitivne diskriminacije, da bo jezikovna vzgoja poslušalcev pravično razdeljena.

VELIKI COME BACK

Se ena zanimivost iz ZDA prihaja iz živalskega sveta. Gre za

mogočnega severnoameriškega losa, ki se po skoraj sto letih spet vrača v gozdove severnovzhodnih zveznih držav, od koder je bil pregnan zaradi pretiranega lova, sečnje gozdov, naseljevanja ljudi in bolezni. Toda pomanjkanje samic je spodbudilo nekaj losjih samcev, da so se odpravili iskati drugačno družbo v času jesenskega parjenja. Mlekarski farmerji v Maineu, Vermontu in New Yorku poročajo o naraščajočem

številu naskokov potrebnih samcev na njihove črede. To nenavadno parjenje ni tako čudno, saj so losi krave daljnji sorodniki, problem pa se pojavi zaradi losove obdarjenosti - ko zajaha kravo, oprema enostavno ne ustreza (voli in biki so najbrž srečni). Vendar pa to losov ne zaustavlja. V Shrewsburyju (Vermont) je vztrajni los dvoril ljubki kravi Jessici več kot dva meseca, odganjajoč farmerja in privabljaajoč tisoče turistov. V zgornjem New Yorku si je drugi vztrajnejš pod imenom Humongous Heifer Humper prilastil celotno čredo kot svoj harem. Čeprav je bil nekajkrat umrjen in potešen ter premeščen s pomočjo gozdnih čuvajev, veliki pohotnež nadaljuje s prisvajanjem velikega prostora na drugih mlečnih farmah in v pustošenju zadovoljuje svoj pohlep. Da, maščevanje narave je sladko. Varujmo samice gozdnih živali!

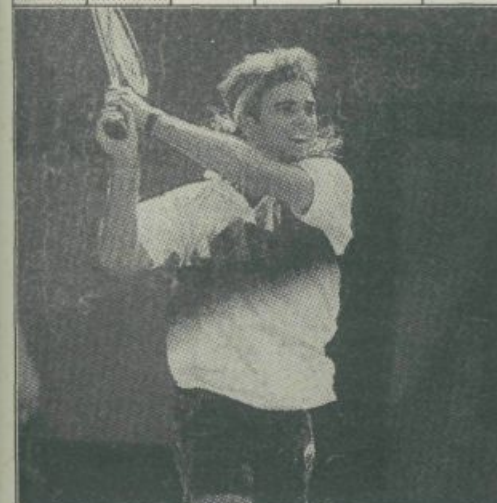
M.D.

NAGRADNA KRIŽANKA

SESTAVIL: SIMON BIZJAK	PREBIVALEC PORTORIKA	VITAMIN B ₁	OPLEEV ALKALOID	TRIBUNA	HIŠNI BOG PRI ST.RIMLJAN- NIH	IGOR SAMOBOR	UMRLA SL. IGRALKA (EMA)	ČEŠ. SKALDATELJ (KAREL BOLESLAV)	ATŠKI HEROJ (VISOKE SOLE)	DEPRESIJA V LUBLSKI PUŠČAVI
HOKEJSKA PLOŠČICA				ZVIT ČLOVEK						
IMENO- SLOVJE				RDEČI PLANET						
ČLOVEK, KI SKRBI ZA RED						STGR, DIDAKTIČNI PESNIK				
MESTO V SZ, KALININ					IZBOKLINA SP. ČELJASTI					
POKR. V JV SLOVENIJI					RIJAV METULJ					

TRIBUNA	TRIBUNA	SKUŠA PLAVICA	DOLGOREPA TROPŠKA PAPIGA	NOBELU	IRSKA (PESN.) UMETNICA NA OBOI		ORANJE		RIBA STOJEČIH VODA, KRAP	MAKARSKA PLAJA GOZDNA ŽIVAL				
TRIBUNA	TOLŠČA IZ SUROVE OVČJE VOLNE						VRSTA ANTILOPE				POP PEVEC KERSHAW	URADNI SPIS		
BIČU PODOBNA PRIPRAVA	MRTVOUD						SL.FIZIK (JOŽEF)							
LUKA V IZRAELU				D.PRITOK VOLGE		OBRAT ZA IZDELAVO STOLOV								
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>CERKENOGL PETJE</td> <td>UMRLJ SL. IGRALEC (ARNOLD)</td> </tr> </table>	CERKENOGL PETJE	UMRLJ SL. IGRALEC (ARNOLD)												
CERKENOGL PETJE	UMRLJ SL. IGRALEC (ARNOLD)													
PANČEVO			SL. SOCIOLOG. (ANDREJ) MEMBRANA			STOLETJE, VEK		SPORAZUM MED DRŽAVAMI						
TRIBUNA	AM. ASTRONAVT OSEBNI ZAMEK					BOLG. PISATELJ (DIMITAR IVANOV)	MEDNA- RODNA SMUČARSKA ZVEZA		ŠKOTSKI ZG. IN FILOZOF (ADAM)	EMIL ZATOEPEK	NAJSTA- REJŠA PLAST JURE	GR. POKRA- JINA NA PELO- PONEZU	SPOJINE KOVINE S KISLINO	
OTVORITEV						KOMAR MRZLIČAR								
PUŠČAVA V ETIPOPLJI						NAVEZEK								
TRIBUNA	TRIBUNA	IRANSKO NOMADSKO PLEME S KAVKAZA				KRAŠKA PLANOTA MED DALMACIJO IN BOSNO	UM. SLOG, KI JE SLEDIL BAROKU	KRANJ IGRALKA BEGOVIČ		OTOK V PRESP. JEZ. GROFLJANA IRSKEM				

KMET V SAHU								ZDRUŽENI NARODI (OR.)		PRVI LETALEC V GR. MIT.	RASTLINA IZ DRUČINE KAŽNIKOVK	VZHOD- NIAŠKO RIŽEVO ZGANJE
ANTIČNI NAČIN SLIKANJA								VENO TAUFER				
LJUDSTVO V LAOSU IN BURMI							SL. PISEC (IGOR)					
PREB. EVR. OTŠKE DRŽAVE							VRHUNSKI SPORTNIK		VRSTA ANTILOPE			
SVETIŠČE TEMPELJ								TRIBUNA	PREHOD IZ DNEVA V NOČ			

Med praviimi rešitvami, ki bodo prispele v uredništvo do srede, 20.novembra, bomo izžrebali tri nagrajence, ki bodo prejeli po eno knjigo založbe Emonica

HAMFRI
BOGART

Pismo iz Casablance

Dêja vù

Prebivalstvo je nujno zlo!
(Petronij, Rim, 69 a.d.)

Ko je eden razvpitejših rimskih cesarjev Neron potožil, da je vladati sicer na moč zabavno, le da mu gre ljudstvo pri tem opraviu blazno na jetra in bi ga bilo treba preprosto odstraniti, ga je njegov pribočnik Petronij pomiril, da je prebivalstvo pač nujno zlo. Pa naj še kdo reče, ljube bralke in dragi bralci, da je dandanašnji kaj drugače! Mora vseh vladarjev je: če odstraniš ljudstvo, nimaš več komu vladati. Toda: lahko vladaš, kot da ljudstva ni...

Ko zadeva enkrat pripelje tako daleč, se stvari resno zakomplicirajo. Kadar postane ljudstvo oblasti odveč, je z demokracijo praviloma nekaj narobe. Če vladajoča koalicija zaseda za zaprtimi vrati in je to zasedanje karkoli več kot »čaj ob petih«, je demokracija samo še farsa, državljani pa občinstvo v cirkusu, potem ko je vstopnice kupilo in ni zadovoljno s klovnom. Lahko samo še čaka, da bo mesto obiskal nek drug cirkus, ki bo imel pač boljšega klovna. Cirkus v majhna mesta pride samo vsaka štiri leta, vmes ga tudi po petdeset let ni blizu. Mogoče pa se le pojavi še kakšen cirkus izven voznega reda...

Zadnja zaprta seja vladajoče koalicije je bila na moč komična: vsake toliko je kdo pomolil svoj izmučen obrazek na ogled in zaupno izjavil, da ni še nič jasnega, čeprav sta bili vprašani samo dve: ali bo koalicija razpadla ali ne in ali so jih »Ruplovi demokrati« za... ali ne. Ruplovi demokrati so šli domov »malo prej« in tako odgovorili kar sami. Če so se pred dvemi tedni še pojavljale dileme, ali se bodo Ruplovi demokrati priključili Demosu ali ne, ima danes ta dilema povsem nov ton: če se bo kdo komu priključil, se bo Demos lahko Ruplu in nikakor obratno. Koliko je Dimu do tega je jasno pokazal na zadnji seji koordinacije. V čigavem interesu je torej razpad Demosa, če ne v Ruplovem!? Ko sem v Delu zagledal obraz na Delovi listi priljubljenosti politikov, je jasno, da so Rupli edini, ki se jim ta trenutek lahko mudi na volitve. In zato tudi edini, ki jim je kaj do tega, da Demos razpade. Ker že vsak poulični klippan žvižga, da se bosta Ruplu pridružila tudi Kacin in Janša, je zadeva še tolikanj bolj enostavna. Tudi Drnovšček lahko svojo politično pozabo reši samo tako, da se pridruži Ruplu in z njim zmaga na volitvah in nato galantno zamenja Lojzeka. Rupel in Kučan se za vsak primer na vsaki novinarski konferenci trepljata po ramenih, da bi drug drugemu lahko dvignila FIS točke, če bo to sploh še potrebno. Ali so s tem ostale članice Demosa izigrane ali ne, je seveda vprašanje morale, ne pa tudi škode. Demos ima karcinom na možganih in je vprašanje smrti samo še vprašanje časa. Ruplovi Demokrati so nedvomno stranka slovenske prihodnosti. Tudi kadrovske najbolj kompleksni: Bavčar je zviti kot presta, Kacin je lep in »odločno neotesan«, ravno pravšnji za ženske, ki

imajo volilno pravico, Janša je pravi heroj, Rupel je zraven tega še intelektualec, Bučar pa kot nalašč za prenovljene upokojence, ki jim hosta ni preveč tuja. Spomenka je prava mama, Omerza pa ima ključ od največjega sefa v državi. Kdor se tu ne najde, bo pač volil Krambija, Jelinčiča ali Pirnata. Krščeni demokrati lahko samo še molijo, potem ko se je Šuštar znašel na »lestvici« med Ribičičem in Školjčcem, kmetom je dinastije Oman počasi tudi dovolj (krompir je vse manjši), Liberalci in Stranka demokratičnih zablod pa so tako in tako obsojeni igrati samo sol in poper na svinjski pečenki.

Predčasne volitve torej bodo, ker ste vi tako želeli! Prehitevati po desni pa je tudi v Evropi prepovedano. Tega se boste morali zavedati, dokler je še čas. Do trenutka,

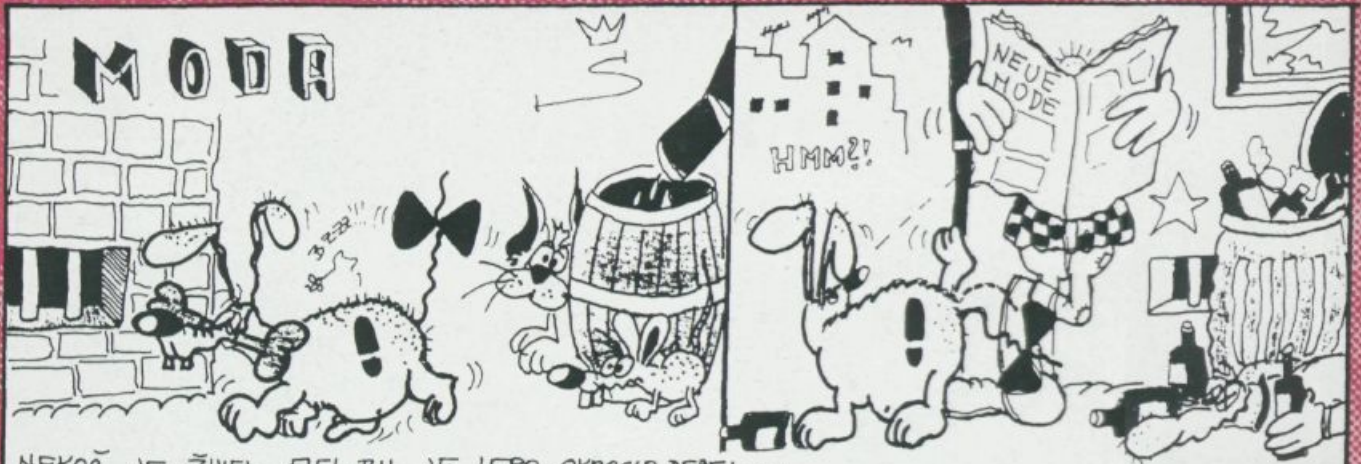
ko bodo začeli prodajati vstopnice za naslednjo cirkuško predstavo, ste tako in tako odveč, ljubčki dragi. Vstopnice so namreč že zdavnaj natisnjene in cena določena, če vi to želite ali ne. Ta film smo nekoč že videli, kajne!? Na svidenje v cirkusu!

V Ljubljani, 7. novembra 1991

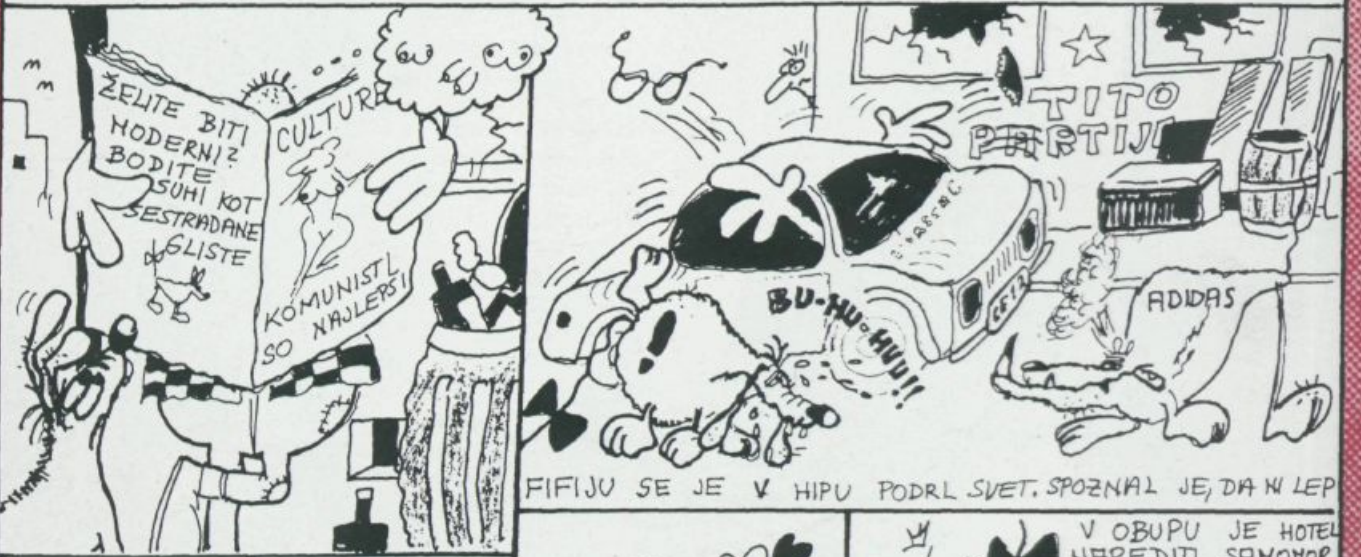
Vaš Hamfri Bogart

P.s. Medtem pa se lahko, ljube bralke in dragi bralci, zabavate na različne načine: lovite v čarovnice oblečene privatnike, ki utajajo davek, ministrico za zdravstvo, ki ji v enem letu ni uspelo popraviti petdesetletnih zablod v zdravstvu (plave kuverte so očitno postale pretanke), lahko pa greste kot prostovoljec v Vukovar. To je namreč edini kraj, kjer se godijo stvari, ki jih svet še ni videl!

MODA 1. DEL

NEKOČ JE ŽIVEL FIFI. BIL JE LEPO OKROGU DEHEL ...

FIFIJU SE JE V HIPU PODRL SVET. SPOZNAL JE, DA NI LEP

